

Great America Brokers

ਲਿੰਕਰ ਸਟੋਰ ਵਿਕਾਊ ਹੈ

ਕੀਮਤ \$399K

Doing \$60K per month

Lotto, Check Cashing, Moneyorder

Land Contract Available. Very Low Down Payment

Call: Ladi Multani, Ph: 517-204-4171

At Your Service for Your
hassel free Travel needs 24/7

HM World Travel & Tours

3530 W. Peterson Ave, Chicago, IL 60659

Cell: 773-817-1443, TEL: 773-942-6056

FAX: 773-942-6004, Email: hmworldtravel@yahoo.com

ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਧਰਮ ਭਾ ਜੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਅਮਨਟੈਲ

AMANTEL.COM

\$100 'ਚ 126 ਘੰਟੇ

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ (7560 ਮਿੰਟ)

Customer Service 24/7 ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

Twelfth Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 12, Issue 19, May 7, 2011

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਉਸਾਮਾ ਹਲਾਕ, ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਇਕ ਦੌਰ ਦਾ ਅੰਤ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ/ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣੇ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੇੜਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚ ਮਹਿਜ਼ 40 ਮਿੰਟ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਜਿਹੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ 9/11 ਦੇ ਸਾਕੇ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਕਿਆਸ-ਅਰਾਈਆਂ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਡਾ ਉਲਝਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸਾਮਾ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਤਕੇ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੁਫੀਆ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਭਿਣਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਇਉਂ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਲੀਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਆਪਣੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਓਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਕੇ ਆ ਵਤਨ 'ਤੇ ਅਫ਼ਰਾ-ਤਫ਼ਰੀ 'ਚ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਇਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਵੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਐਬਟਾਬਾਦ 'ਚ ਹੋਇਆ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ਼ 40 ਮਿੰਟਾਂ 'ਚ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਖੇਡ ਖ਼ਤਮ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਮੌਤ 9/11 ਦਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਾਰ

ਉਂਜ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੇ ਨੇਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਦੀ ਵੀ ਨਾਕਾਮੀ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਐਬਟਾਬਾਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੀ ਉਤਰੀ ਵੱਖੀ ਵੱਲ 120 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਦਿਨ ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਵਿਚ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਕਾਫੀ ਨੇੜੇ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਸੁਆਲ ਉੱਠ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਨੂੰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੇਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਐਤਵਾਰ ਰਾਤੀ 1 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਐਬਟਾਬਾਦ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਕੋਠੀ ਲਾਗੇ ਉਤਰੇ ਅਤੇ 40 ਕੁ ਮਿੰਟ ਚੱਲੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਾ 54 ਸਾਲਾ ਮੁਖੀ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੋ ਮੰਜ਼ਲਾ ਘਰ ਕਾਕੂਲ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਹੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਰ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਮੁਤਾਬਕ 2005 ਵਿਚ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਦਿਨ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਠਹਿਰਿਆ

ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਰਾਤੀ 11 ਵਜੇ (ਅਮਰੀਕੀ ਸਮਾਂ) ਦੱਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਚੈਨਲਾਂ

ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ।" ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਲੋਕ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਅਮਰੀਕਾ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ।

ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ 2.5 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਇਨਾਮ ਸੀ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਇਕ ਔਰਤ ਅਤੇ ਦੋ ਕੁਰੀਅਰ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਸਵਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਫੋਰਸਿਜ਼ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਨੇ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਝੀ-ਬਹੁਤ ਦੁਵੱਲੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਹੋਈ। ਅਮਰੀਕੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉਤਰੇ ਅਤੇ ਜੁਆਇੰਟ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਪਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਕਮਾਂਡ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 20 ਤੋਂ 25 ਨੇਵੀ ਸਿਐਲਜ਼ (ਕਮਾਂਡੋ) ਨੇ ਘਰ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਿਆ। ਜਾਣਕਾਰੀ

ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਦਿਨ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਭਿਣਕ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੀਕ ਨਾ ਹੋ

ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਉਤਰ ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਗਾਜ਼ੀ ਏਅਰਬੇਸ ਤੋਂ ਉਡੇ ਸਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਾਂਡੋ ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਰਾਹੀਂ ਐਬਟਾਬਾਦ ਪੁੱਜੇ ਸਨ।

ਲਾਦਿਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੀ ਗਈ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਢਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਘਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸੱਤ ਫੁੱਟ ਉਚੀ ਦੀਵਾਰ 'ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤਾਰ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਤਹਿਸ ਨਹਿਸ ਕਰਨ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਹੁਣ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਲਾਦਿਨ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਝੋਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦਾ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਵਿੰਗ ਇਸ ਉੱਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੰਗ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਖਬਰ ਵੀ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗਾਰਡ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਟੀਮ ਦੀ ਵਾਪਸੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 5 'ਤੇ)

ਹੋਰ ਖਬਰਾਂ ਅੰਦਰ ਸਫ਼ਾ 10-11 'ਤੇ

*Auto *Home
*Business
*Workers
Compensation

ਆਟੋ, ਘਰ ਤੇ ਬਿਜਨਸ
ਦੀ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਚੰਗੇ ਭਾਅ
ਉਤੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

Gurjinder Dimple
Insurance Agent
License #537993

ਫਰੀ ਕੋਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

Ph: 517-499-4883

Fax: 517-993-5755, gurjindersingh@att.net.

2681 Loon Ln, Okemos, MI 48864

Worldwide Travel, Inc.

Call for special fares

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦਿੱਲੀ, ਬੰਬੇ

734-525-7304 ਜਾਂ 800-504-3044

ਵਾਜਬ ਰੇਟ, ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ

Ad Space
Available

Call: 847-359-0746

Fax: 847-705-9388

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀਆਂ ਰੋਣਕਾਂ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਨਾਰਥ-ਵੈਸਟ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ ਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਹਾੜਾ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਵਲੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਨਾਮ ਵੰਡਣ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਭਾਈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਜਥੇ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚੋਲਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਿਆਂ ਕੀਤੀ। ਚੋਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ ਅਤੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਮੁਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਖਾਸ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਵੰਡੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰਧਾਰੀ ਬਣਨ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਗੁਰੂਘਰ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਖੰਡਪਾਠ, ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜ਼ੀਆਂ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਡਿਟਰਾਇਟ 'ਚ ਖੇਡ ਮੇਲਾ 9 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿਆਨ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਚੌਥਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਅਤੇ ਕਬੱਡੀ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਇਸ ਵਾਰ ਆਉਂਦੀ 9 ਜੁਲਾਈ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕੈਂਟਨ ਵਿਚ ਡੈਂਟਨ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇੰਡੀਪੈਂਡੈਂਸ ਪਾਰਕ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਹਾਜ਼ਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨ ਗਿੱਲ, ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਰਜੁਨ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ, ਰਵਿੰਦਰ ਬਿੰਦ, ਅਮਰੀਕ ਰਾਜ, ਸੁਖਵੰਤ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਵੰਤ ਸੇਖੋਂ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ 29 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਮੁੜ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ। 1986 ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੇ ਹੀ ਦਿਨ ਇਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਰੂੜ ਸਿੰਘ, ਵੱਸਣ ਸਿੰਘ ਜਫਰਵਾਲਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨਚਾਹਲ, ਪੰਨਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਸਮਾਨਵਾਲਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਿੰਨ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

29 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ, ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਮਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੰਡੀ ਤੇ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਿਵਸ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਨਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵੀ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਦੰਦਾਂ ਦਾ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ

ਸਿੱਧੀ ਕਾਲ ਕਰੋ 630-479-0031

- ਇੰਸੋਰੈਂਸ ਨਹੀਂ? ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। 20-40% ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ Invisalign (Clear Braces) ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ? ਮੁਫਤ ਮਸ਼ਵਰਾ ਲਓ।
- ਦੰਦਾਂ ਤੇ ਮਸੂੜਿਆਂ ਦੀ ਬਦਬੂ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ? ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਵੀਨ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ, ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਚਮਕਦੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਅਪੁਆਇੰਟਮੈਂਟ ਬਣਾਓ

Fillings, Dentures, Crowns, Bridge, Veneers, Extractions, Cleaning,

Dr. Harjinder Khaira DMD & Associates

Lakestreet Dental
490 W. Lake Street, Suite 107 Roselle, IL 60172
630-894-8008

Lakeland Dental
115 E. State Rd., Island Lake, IL 60042
847-526-1920

New India Carry-out & Sweets

Address: 773 N. Quinton Rd., Palatine, IL 60067

ਕੈਟਰਿੰਗ: ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੇ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕੈਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ
ਫੋਨ: 847-219-7432
847-359-9630

ਸਾਡੀ ਖਾਸੀਅਤ ਗਰਮਾ ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ

ਕੈਨੇਡਾ ਚੋਣਾਂ: ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਨਵਿਆਂ ਸਿਰ ਸਜਾਏ ਤਾਜ

ਉਜਲ ਦੁਸਾਂਝ, ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਮੱਲੀ, ਨਵਦੀਪ ਬੈਂਸ ਤੇ ਸੁਖ ਧਾਲੀਵਾਲ ਹਾਰੇ

ਟੋਰਾਂਟੋ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬਹੁਮਤ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਵਾਪਸੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। 2006 ਤੋਂ 2008 ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਖੁੰਝੀ ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਐਤਕੀ 308 ਮੈਂਬਰੀ ਹਾਊਸ ਆਫ ਕਾਮਨਜ਼ ਵਿਚ 166 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ ਕਈ ਮੋਹਰੀ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਆਗੂ ਜਿਵੇਂ ਉਜਲ ਦੁਸਾਂਝ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਿੱਖ ਐਮ.ਪੀ. ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ, ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਐਮ.ਪੀ. ਰਹੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਮੱਲੀ, ਨਵਦੀਪ ਬੈਂਸ ਤੇ ਸੁਖ ਧਾਲੀਵਾਲ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਵਿਰੋਧੀ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕੇ 35 ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਦੁਸਾਂਝ ਨੇ 2008 ਵਿਚ 20 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸਾਊਥ ਸੀਟ ਜਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਹ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੇਈ ਯੰਗ ਕੋਲੋਂ ਹਾਰ ਗਏ। ਰੂਬੀ ਢੱਲਾ ਜੋ 2004 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਸਦ 'ਚ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਸਿੱਖ ਔਰਤ ਬਣੀ ਸੀ, ਬਰੈਂਪਟਨ-ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਸੀਟ ਤੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਰਮ ਗਿੱਲ ਕੋਲੋਂ ਹਾਰ ਗਈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਟੀਫਨ ਹਾਰਪਰ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਮੰਤਰੀ ਜੈਸਨ ਕੈਨੀ ਨੇ ਢੱਲਾ ਤੋਂ ਸੀਟ ਖੋਹਣ ਲਈ ਵੱਕਾਰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਹਲਕੇ ਦਾ ਚਾਰ ਵਾਰ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਅਦਾਕਾਰ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਾਇਆ।

2004 ਤੋਂ ਮਿਸੀਸਾਗ-ਬਰੈਂਪਟਨ ਸਾਊਥ ਸੀਟ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨਵਦੀਪ ਬੈਂਸ ਵੀ ਇਸ ਵਾਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਗਏ। ਛੇ ਵਾਰ ਐਮ.ਪੀ. ਰਹੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਮੱਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 1993 'ਚ ਪਹਿਲੇ ਪਗੜੀਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਐਮ.ਪੀ. ਬਣਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਮੈਲੀਆ-ਗੋਰ-ਮਾਲਟਨ ਸੀਟ ਤੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਲਸ ਗੋਸਲ ਨੇ ਹਰਾਇਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਇੰਡੀਆ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਕੌਂਸਲ (ਸੀ.ਆਈ.ਬੀ.ਸੀ.) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰਕਾਰ ਰਾਣਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਨੀਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਕਾਰਬੋਰੋ ਰਾਊਜ਼ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਨੀਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨਿਉਟਨ-ਨਾਰਥ ਡੈਲਟਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸਿਟਿੰਗ ਐਮ.ਪੀ. ਸੁਖ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਨਿਉ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਸਿਮਜ਼ ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਹਰਾਇਆ। ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਐਮ.ਪੀ. ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਨੀਮ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਰੀ ਨਾਰਥ ਤੋਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਸਬੀਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿੰਦਰ ਪੁਰੇਵਾਲ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ।

ਕੰਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਟਿੰਗ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਐਮ.ਪੀ. ਦੀਪਕ ਓਬਰਾਏ (ਕੈਲਗਰੀ ਈਸਟ), ਦਵਿੰਦਰ ਸ਼ੇਰੀ (ਕੈਲਗਰੀ ਨਾਰਥ ਈਸਟ), ਟਿਮ ਉਪਲ (ਐਡਮੰਟਨ-ਸ਼ੇਰਵੁਡ) ਤੇ ਨੀਨਾ ਗਰੇਵਾਲ (ਫਲੀਟਵੁਡ ਪੋਰਟ ਕੈਲਜ਼ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਬਚਾਉਣ ਵਿਚ

ਸਫਲ ਰਹੇ। ਐਤਕੀ 23 ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਸਨ ਪਰ ਸੰਸਦ 'ਚ ਸਿਰਫ ਅੱਠ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਨੌਂ ਸੀ।

ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਿਆ ਕਿ ਖੱਬੇ ਝੁਕਾਅ ਵਾਲੀ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. 102 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਫਰੈਂਚ ਭਾਸ਼ੀ ਕਿਊਬੈਕ ਸੂਬੇ ਨੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਬਲਾਕ ਕਿਊਬੈਕੋਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ 48 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਬਲਾਕ ਕਿਊਬੈਕੋਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਨੇਤਾ ਜਾਇਲਜ਼ ਡੁਕੈਪੀ ਵੀ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਗਰੀਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੇਤਾ ਅਲਿਜ਼ਾਬੈਥ ਮੇਅ ਨੇ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਸਦ 'ਚ ਦਾਖਲਾ ਦੁਆਇਆ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਲਾਰੇਂਸ ਕੈਨਨ ਚੋਣ ਹਾਰ ਗਏ।

ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਵਰਗੀ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੂੰਹ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ 2 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ 87 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਨ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬੀਮਾਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਪਿੱਛੇ ਤਿੰਨ ਪੁੱਤਰ ਪਾਬਲੋ, ਰਿਤੂਰਾਜ, ਰਤੀਕੰਤ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ।

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ 'ਅੰਮੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵੀ ਨਿਭਾਅ ਰਹੇ ਸਨ। 'ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ' 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ

ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦ ਕਿਫਾਇਤ ਨਾਲ ਘਰ ਚਲਾਇਆ ਪਰ ਰਸਾਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਲੀ ਤੰਗੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮਾਲੀ ਤੰਗੀ ਤੁਰਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖੀ ਪਰ ਨਿੱਕੇ ਉਮਰੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਚੱਲ ਵਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ। ਵੰਡ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੰਢਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਬੱਚੇ ਫੇਰ ਇਕ ਵਾਰ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ 61ਵੀਂ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ (ਬਿਊਰੋ): ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸੰਤਾਂ ਦੀ 61ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਇਸ ਸਾਲ ਆਉਂਦੀ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਵਿਖੇ ਰਵਾਇਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬਰਸੀ ਸਮਾਗਮ ਸਬੰਧੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਾਗੀ-ਢਾਡੀ ਜਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ 219-736-0457 ਉਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Rising Sun Transport Roanoke, VA

ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਈਸਟ ਕੋਸਟ ਤੋਂ ਵੈਸਟ ਕੋਸਟ

ਡਰਾਈ ਅਤੇ ਰੀਫਰ ਲੋਡ ਲੋਡ ਚੱਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ ਕਾਗਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਰਤ ਭੁਗਤਾਨ

ਕਾਲ ਕਰੋ: ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮਥੱਡਾ
ਫੋਨ: 540-632-3671

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

Navdeep S. Jhaj

Member, American Immigration Lawyers Association

Estate Planning Personal Injury Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277
email: navjhaj@me.com

ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਓਕਲਹੋਮਾ ਵਿਚ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਸ਼ੀਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬੇ ਉਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਕ ਅਤੇ ਵੇਟਰ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਕਾਲ ਕਰੋ: 832-512-7172

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਲਾਅ

□ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਪੀਲਜ਼

□ ਰੀਲੀਜ਼ਿਅਸ ਵਰਕਰਜ਼

□ ਬੇਨਾਫਾਇਡ ਅਸਾਇਲਮ ਪਟੀਸ਼ਨਜ਼

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਕੇਸਿਜ਼

□ ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼

□ 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼

□ ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ

NEW YORK

T 718.672.8000

JACKSON HEIGHTS, NY 11370

• ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA

T 510.796.9000

39300 CIVIC CENTER DR.
SUITE 170 FREMONT, CA 94538
FREMONT, CA 94538

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਸ ਵਲੋਂ ਜਪਾਨ ਵਿਚ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ

ਚੀਬਾ, ਜਪਾਨ (ਬਿਊਰੋ): ਜਪਾਨ ਵਿਚ ਆਏ ਭੁਚਾਲ ਅਤੇ ਸੁਨਾਮੀ ਨੂੰ ਕਰੀਬ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਅਜੇ ਵੀ ਲੋਕ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਸ ਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਹਦਾਇਤ ਹੇਠ ਬਿਪਤਾ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਨਿੱਤ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਸਕੂਬਾ ਸੁਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਰਾਹਤ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ 500 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਰਾਹਤ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਲੋਕ ਫੁਕੂਸ਼ੀਮਾ ਅਤੇ ਇਬਰਾਕੀ ਵਰਗੇ ਸੁਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਕੈਸਨੂਮਾ ਸੁਹਿਰ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਇਕ ਹੋਰ ਰਾਹਤ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਵੀ

ਗਏ ਜਿਥੇ 1200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਣ, ਕੱਪੜੇ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨੈਪਕਿਨ ਵਗੈਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ।

ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਪਾਨ ਦੀ ਇਸ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤ ਨੇ 127,817 ਲੋਕ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਕੀਤੇ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਫ਼ਤ ਦੌਰਾਨ 26,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਿਰਫ 14,500 ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹੀ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਸਾਇਦ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸਮਾ ਗਏ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਾਲੰਟੀਅਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕੈਂਟਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦੀ 'ਫੁਰਤੀਲੇ ਸ਼ੌਕੀਨ' ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਜਿਸ ਨੇ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਸਮੇਂ 11,00 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਟਰਾਫੀ ਜਿੱਤੀ। ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਅਕਸਰ ਦੂਜੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਕੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਡੈਲਸ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ): ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਵਲੋਂ ਅੱਜ ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 29 ਅਪਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਦੀ 25ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਿਚਰਡਸਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ ਵਲੋਂ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਰਿਚਰਡਸਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ 1947 ਤੋਂ ਲੈ

ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਇਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਖਲਾ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਕ ਡੀ ਵੀ ਡੀ ਅਤੇ ਟੀ

ਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਿਖਰ 1984 ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲੂ ਸਟਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ। ਸ. ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਬਕ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੈਨਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਡੈਲਸ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਦਿਨ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਦਿਨ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਤੇ ਕਰਨਗੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ

ਸ਼ਰਟ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਡੀ ਵੀ ਡੀ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਪਰੈਲ 1978 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਰਜ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਕ ਪੈਂਫਲਟ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਿਚਰਡਸਨ ਦੀ ਸਮੂਹ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਆਫ ਅਮੈਰਿਕਾ ਦੀ ਡੈਲਸ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਢੋਸੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਰਿਜ਼ਨੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ

ਫਰਿਜ਼ਨੇ (ਮਾਨ ਮਨਦੀਪ): ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫਰਿਜ਼ਨੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਉਘੇ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਇਥੇ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਖਤਮ ਕਰਨਾ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਫਸਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ, ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਉਪਰ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਹਾਸ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਕਲਾ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਉਪਰ ਵਿਅੰਗਾਤਮਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਖੁਦ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਿਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਦੌਰ ਲੈ ਕੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋਏ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਾਮੇਡੀ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਸਹੀ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਇਕੋ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਸਮੂਹ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਗਰਕ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ

ਲਈ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਅਤੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਦੇ ਦਰਜਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਕੈਂਸਰ, ਅੰਨੋਪਣ, ਦਿਮਾਗੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਲਾਮਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਵੇਖੇ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਬਰੂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜਨ ਸਮੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਗੇ ਪਰ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਸਿਰਫ ਚੋਣ ਵਾਅਦਾ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਿਸ ਵੀ ਪਿੰਡ ਗਏ, ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਗਏ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਸਾਡੀ ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇਹ ਪਿੰਡ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਵੀਂ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿਚੋਂ

ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇਣ ਮਗਰੋਂ ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ

ਲੁਧਿਆਣਾ: ਜਗਰਾਉਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਥਿਤ ਪਿੰਡ ਕੋਠੇ ਸ਼ੇਰਜੰਗ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਨੇਤਲੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਕਾਉਂਕੋ ਕਲਾਂ 'ਚ ਵਿਆਹੀ ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਡੇਢ ਸਾਲਾ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਆਪ ਵੀ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਚੀਜ਼ ਖਾ ਲਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਹਾਲਤ 'ਚ ਡੀ.ਐਮ.ਸੀ. ਲੁਧਿਆਣਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਪਤੀ, ਸੌਸ, ਨਣਦਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਗਗਨਦੀਪ ਕੌਰ (24) ਪੁੱਤਰੀ ਭਰਪੂਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਿਆਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਕਾਉਂਕੋ ਕਲਾਂ ਦੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੁਲੀਸ ਮੁਤਾਬਕ ਗਗਨਦੀਪ ਦਾ ਸਹੁਰੇ ਘਰ 'ਚ ਝਗੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ ਘਰ 'ਚ ਹੋਏ ਕਲੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਡੇਢ ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਹਿਰ ਖੁਆ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ ਆਪ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਲਈ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਮੌਤ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਜਦਕਿ ਗਗਨਦੀਪ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਦਮ ਤੌੜ ਦਿੱਤਾ।

500 ਵਿਚੋਂ 462 ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਹੀ ਇਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਲੜਕੀ ਤਾਂ ਦਸ ਰੁਪਏ ਦਿਹਾੜੀ ਉਪਰ ਨਰਮਾ ਚੁਗਣ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਦਮੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੜਕੀ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਉਚੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇਗੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਪਾਈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਜੰਮਣ ਭੋਇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਕੂਲ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਖੋਲ੍ਹੋ ਅਤੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰੋ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਦਾ ਅਰੰਭ ਹੋ ਸਕੇ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਫਰਿਜ਼ਨੇ ਦੀ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਸਾਖਾ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਅਪਨਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਮਾਨ, ਡਾ. ਅਜੀਤ ਖਹਿਰਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਡਾ. ਅਰਜਨ ਜੋਸ਼ਨ, ਸੰਤੋਖ ਮਿਨਹਾਸ ਅਤੇ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 253-670-2444 ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ATM's & Credit Card Terminals at Lowest Prices! No Hidden Fees.

Merchant Accounts-Grocery, Motels, Limos/Taxis, Gas stations.

Credit card terminals -Verifone, Hypercom...

Transfer existing CC processing to us for lower rates.

99% approved same day. We specialize in high risk businesses.

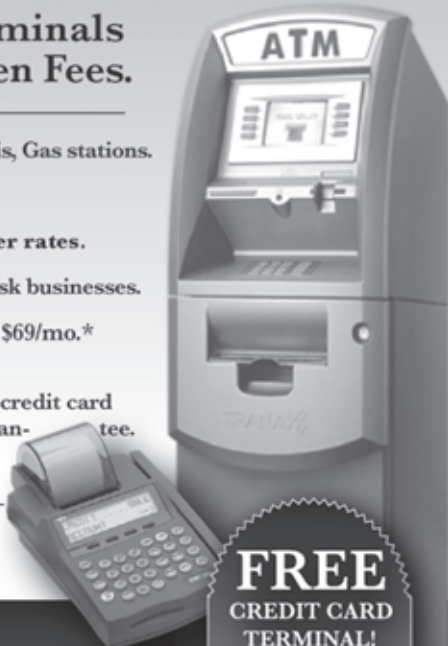
ATMs - TRANAX/TRITON/WRG, starting at \$69/mo.*
(Perfect for retail stores, hotels, gas stations, etc.)

Need Money? We provide cash advance against credit card processing with NO collateral or personal guarantee.

Online Data Corp. is a registered ISO/MSP of Wells Fargo Bank N.A.
*Credit restrictions apply.

Call SAGAR HANDA at: 773-416-8526
or 773-935-VISA, SagarATM@yahoo.com

www.GoldCoastATM.com

Call: Madan Khatri
1-847-530-1550
www.PropertyZoo.com

* 6-Apt Building in Arlington Heights for \$429,000+.

BUY HOME NOW !!!

INTEREST RATES at 4.5%

Home Prices 25% below High!

Don't miss an Opportunity in Your Life time

***Motel available in Central Iowa 34 Rooms & 3-BR apt.
Positive Cash flow, For \$399K.

Houses, Townhomes, Apts & Businesses/Land
Prudential at 25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਈਆਂ ਚੀਨੀ ਕੁੜੀਆਂ ਅਗਵਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਚੀਨੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣਾ ਕੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਦੋ ਚੀਨੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ 'ਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੀਨੀ ਕੁੜੀਆਂ ਜੈਗ ਜਿਆਲੀ ਤੇ ਯੰਗ ਲੂਲੂ ਭਾਰਤ ਘੁੰਮਣ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਜੈਪੁਰ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਦੇ ਦੋ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸ਼ਿਵ ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੋਈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਇਸੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਰਾਹੀਂ ਕੁਝ ਸਰਕਾਰੀ ਨਕਦੀ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਚੀਨੀ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਘੁੰਮਣਯੋਗ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮਣ ਫਿਰਨ ਲਈ ਵਾਹਨ ਸੇਵਾ ਤੇ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਕਮਰਾ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਭਰੋਸੇ ਤਹਿਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜਣ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਚੀਨੀ ਕੁੜੀਆਂ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਦੋ ਹੋਰ ਸਾਥੀ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਮੂਧਲ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦ ਲਿਆ ਤੇ ਇਕ ਵਾਹਨ 'ਚ ਇਹ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਹ ਚਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਈ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਨੇੜੇ ਸੋਹਲ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲੈ ਗਏ ਜਿਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬੀਅਰ ਪੀਤੀ।

ਇਹ ਚਾਰੇ ਦੋਵਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮਹਿਤਾ ਰੋਡ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਇਕ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਰੁਕੇ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਕੁੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਜੈਗ ਜਿਆਲੀ ਵਾਸਤੂ ਹਮ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਮੁੰਡੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਦੂਜੀ ਚੀਨੀ ਕੁੜੀ ਯੰਗ ਲੂਲੂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ

ਜਦੋਂ ਜੈਗ ਜਿਆਲੀ ਨੇ ਮਦਦ ਲਈ ਰੋਲਾ ਪਾਇਆ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਰਕੇ ਅਗਵਾਕਾਰ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸਮੂਹ ਸਥਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਵਿਖੇ ਛੱਡ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੂਜੀ ਚੀਨੀ ਕੁੜੀ ਮਿਲਣ ਉਪਰੰਤ ਅਗਵਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨੋਂ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ. ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਾਥੀ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫਰਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਹਨ।

ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ ਵਲੋਂ ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਕੈਲਿਫੋਰਨੀਆ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਵਰਲਡ ਸਿੱਖ ਕੌਂਸਲ-ਅਮਰੀਕਾ ਰੀਜਨ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੰਸਪਾਲ ਵਲੋਂ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਇਕ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਵਿਰੁਧ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਮੁਕਰਨ ਲਈ ਰਕਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਹੰਸਪਾਲ ਨੂੰ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੀ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਹੰਸਪਾਲ ਨੇ ਸਿੱਖ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਦੇ ਇਕ ਕਥਿਤ ਕਾਤਿਲ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਨਾਕਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਮਾਣ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਵੱਟਾ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ 11 ਅਗਸਤ 2005 ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਚੌਰਾਸੀ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਮਾਫੀ ਮੰਗੇ ਜਾਣ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੰਸਪਾਲ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਮਾਫੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਉਧਰ ਉਠ ਕੇ ਹੰਸਪਾਲ ਦੇ ਇਸ ਯਤਨ ਲਈ ਖੁਦ ਮਾਫੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਵੀ ਵੰਗਾਰ ਪਾਈ ਹੈ।

ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਹਲਾਕ

ਮਗਰੋਂ ਫੌਰੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗਏ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੜਾਈ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਕਮਾਂਡੋ ਉਹਦੇ ਵੱਲੋਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜਿਓਂ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਸਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਕਿ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ 'ਤੇ ਰਾਕਟ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਡਿੱਗੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤੋਂ ਹਮਲੇ ਦੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਮਰੀਕੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗਾਰਡ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਉਧਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਫੌਜੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪਾ ਮਾਰ ਕੇ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਹੁਣ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ 'ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਦਾ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਣਾ' ਸੀ। ਫੌਜ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਨਾ ਛਾਪਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ 'ਡਾਨ' ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਮਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁੰਨੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਲਿਆ ਪਰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫੌਜ ਦੇ ਹੀ ਅਹਿਮ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਨਾਲ

ਢੁੱਕ ਕੇ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਫੌਜ ਲਈ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਫੌਜ ਖੁਫੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਨਲਾਇਕੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਧੱਕੜਪੁਣੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਨਾਲ ਕਈ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦੀਆਂ ਝੜੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਹਨ। ਐਕਸਪ੍ਰੈੱਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਨੇ ਬੈਨਰ ਹੈਡਲਾਈਨ "ਮਰ ਕੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਖਹਿਤਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਉਸਮਾ ਦਾ ਜਿਨ" ਲਾਈ ਹੈ। ਬਿਜ਼ਨਸ ਰਿਕਾਰਡਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ "ਲਿਕੂਈਡੇਟਿਡ" ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਹ ਸੁਆਲ ਛੇੜਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਚੋਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸਮਾ ਦੇ ਇੱਥੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਹ ਐਬਟਾਬਾਦ 'ਚ ਫੌਜੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਅਕਾਦਮੀ ਦੇ ਲਾਗੇ ਇਕ ਹਵੇਲੀ 'ਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੇ ਛਾਪੇ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਤੇ ਫੌਜ ਨਾਲ ਭਾਈਵਾਲੀ ਤੇ ਤਾਲਮੇਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੁਆਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

TUESDAY(S)
8:00 PM till 9:00 PM
680/690 AM

Karn Gill, Realtor
44644 Ann Arbor Road Suite A
Plymouth, MI 48170
Cell: (734) 612-9984
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

Serving Michigan's Greater Detroit Communities

Topics:
-Bollywood Movie Songs
-Discussions / Debates
-Community Events
-Every Day Issues
-Interviews

Language:
- Hindi
- English
- Punjabi
- Gujarati
- Urdu

If you want to buy or sell a home in Michigan always go with the winner!

ਕਾਰਪੈਟ ਅਤੇ ਕਾਲੀਨਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਕੋਰ ਸ਼ੋਅ ਰੂਮ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ
ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ
ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ

ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ
ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ
ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ
ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ।
ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ
ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ
ਖਾਲਸਾ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ
ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ
ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ
ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ,
ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ
ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Khalsa Carpet House Inc.

2507 W. Devon Ave., Chicago, IL 60659,
Ph:773-465-5511, Cell:773-727-5530

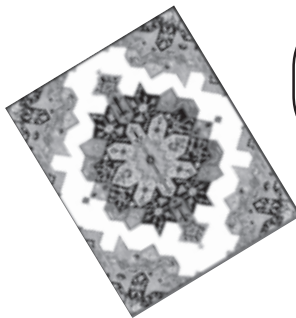
ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ
ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ
ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ
ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ
ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ
ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ
ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ
ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ
ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ
ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in
Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

Punjab Times

Established in 2000
12th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:

Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Prof. Kulwant S. Romana

Corrpondents

Mann Mandeep
Bureau Chief
661-889-1927
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, New York, Missouri

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 85 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ:ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਹਿਲਾਈ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਸਦ ਦੀ ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ (ਪੀ.ਏ.ਸੀ.) ਦੀ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਘੁਟਾਲੇ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਹਿੱਲਜੁਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੀ 28 ਅਪਰੈਲ ਦੀ ਹੰਗਾਮਾ ਭਰਪੂਰ ਰਹੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਬਸਪਾ ਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਸਦਕਾ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਸਫਲ ਰਹੀ ਤੇ ਇਸ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਬਸਪਾ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਾਫ਼ੀ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਵਾਲੀ ਰਹੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ 'ਚੋਂ 7 ਕਾਂਗਰਸੀ ਤੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਬਸਪਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸੈਫੁਦੀਨ ਸੋਜ਼ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚੁਣ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਤਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਚੋਣ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਦੋਂ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਮੀਟਿੰਗ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸੋਜ਼ ਨੇ ਖਰਤਾ ਰਿਪੋਰਟ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵੋਟ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੋਜ਼ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ (ਭਾਜਪਾ, ਜਨਤਾ ਦਲ ਯੂ., ਬੀ.ਜੇ.ਡੀ. ਤੇ ਏ. ਆਈ. ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ.) ਦੇ 9 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ 11 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਉਧਰ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਰਮਿਆਨ ਤਿੱਖੀ ਸ਼ਬਦੀ ਜੰਗ ਛਿੜ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਖਰਤੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਘੁਟਾਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਫ਼ਤਰ, ਕੈਬਨਿਟ ਸਕੱਤਰੇਤ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਥੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਕੁਝ 'ਮੰਦਭਾਗੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ' ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ

ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ ਹੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੇ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੇ ਮੁਖੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਡਾ. ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਤੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਦੀ ਬਣਤਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ਕਿ 21 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਤਵਾਜ਼ਨ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਬਸਪਾ ਦੇ ਇਕ-ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 7, ਭਾਜਪਾ ਦੇ 4, ਅੰਨਾ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਤੇ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ 2-2 ਤੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ, ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ, ਜਨਤਾ ਦਲ (ਯੂ.), ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ, ਬਸਪਾ ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਮੰਤਰੀ ਏ. ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਤੇ ਕੈਬਨਿਟ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਭਾਰੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਦਕਿ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਬਖਸ਼ਦਿਆਂ ਕੁਝ

'ਮੰਦਭਾਗੀਆਂ ਉਣਤਾਈਆਂ' ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਸਖਤ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਲੋਕ ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਵੰਡੀ ਗਈ ਖਰਤਾ ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਦੀ ਵੀ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ 'ਮਾਮਲਾ ਬੰਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ' ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪਏ ਘਾਟੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵੱਡ-ਅਕਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਰੁਧ ਵੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਲਾਂਭੇ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਜਾਇਜ਼, ਆਪਮੁਹਾਰੇ ਤੇ ਸੱਕੀ ਜਾਪਦੇ ਮਨਸੂਬੇ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ 'ਚ ਮਦਦ ਮਿਲੀ। ਰਿਪੋਰਟ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 3 ਜਨਵਰੀ 2008 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਨੇ 'ਲਾਂਭੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ' ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਨੂੰ 'ਹਰੀ

ਝੰਡੀ' ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਕਾਨੂੰਨੀ
ਲੜਾਈ ਲੜੇਗੀ

ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਨੇ 2-ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਗਠਜੋੜ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਉਚ ਪੱਧਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮਗਰੋਂ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਦੂਜੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਚ ਕਾਨੀਮੋਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ 'ਗਹਿਰੇ ਸੰਤਾਪ' ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀ ਧੀ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨਗੇ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕਾਨੀਮੋਤੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਵਾਲੀ ਦੂਜੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਕੋਰਟ 'ਚ ਫਾਈਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਦ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿਆਸਅਰਾਈਆਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਸਖ਼ਤ ਪੈਂਤਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੀ ਛੱਡਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਖਾੜਕੂ ਬਸ਼ੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼

ਬਸ਼ੀਰ 1993 'ਚ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਸ਼ਹੀਦ

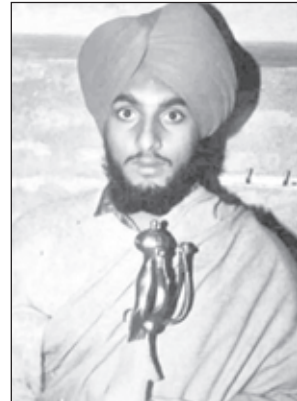
ਭਗੋਤਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਖਾੜਕੂ ਦਾ ਨਾਮ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸਲ 'ਚ 1993 ਦੌਰਾਨ ਮੁਹੰਮਦ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਝੂਠੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬਸ਼ੀਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੇ ਮਗਰੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਵੱਲੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਬਠਿੰਡਾ ਵੱਲੋਂ ਜੋ 460 ਭਗੋਤਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਬਸ਼ੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਭਗੋਤਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸ ਬਾਣਾ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ 'ਚ ਦਰਜ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੇ ਰਾਮਾਂ ਬਾਣੇ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ 1993 'ਚ 28 ਜਨਵਰੀ, 15 ਫਰਵਰੀ, 16 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਦੋ ਤੇ 21 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਦਰਜ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਤੇ ਦੋ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 307 ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮਾਨਸਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਖਾੜਕੂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਭਗੋਤਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੂਤਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਸ਼ੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਕੇਸ ਬੜਾ ਚਰਚਿਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਵਰ੍ਹੇ ਚੱਕਰ ਕੱਟਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. (ਅਪਰੇਸ਼ਨ) ਤੇ ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਟੀਮ 1993 'ਚ ਬਸ਼ੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਤਿਲਜਲਾ ਵਿਖੇ ਗਈ

ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਤਾਂ ਹਵਾਈ ਰਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਗਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਟੀਮ ਸੜਕੀ ਰਸਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਤਿਲਜਲਾ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਬਸ਼ੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਬਸ਼ੀਰ ਮੁਹੰਮਦ

ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਗਰੋਂ ਬਸ਼ੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਕੇਸ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਉਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ 'ਚ ਕਲਕੱਤਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਸ਼ੀਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ 18 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚ ਇਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਚ 13 ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਭਗੋਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਿੰਡ ਭਗਵਾਨਪੁਰਾ ਦਾ ਨਿੰਦਰਜੀਤ ਉਰਫ ਮਿਠੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਭਗੋਤਾ ਸੁਭਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਾਣਾ ਕੋਤਵਾਲੀ 'ਚ 25 ਮਾਰਚ 1978 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 14 ਸਤੰਬਰ 1980 ਨੂੰ ਭਗੋਤਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ 31 ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਨਹੀਂ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਬਾਣਾ ਕੋਤਵਾਲੀ 'ਚ ਹੀ 17 ਜਨਵਰੀ 1981 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੇਸ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 11 ਮਈ 1982 ਨੂੰ ਭਗੋਤਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ 29 ਵਰ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪਕੜ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਡਾ. ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਸ਼ੀਰ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਲਿਖਤੀ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਭਗੋਤਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਨਾਟੋ ਹਮਲੇ 'ਚ ਗੱਦਾਫ਼ੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਹਲਾਕ

ਤ੍ਰਿਪੋਲੀ: ਲਿਬੀਆ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਮੁਅੱਮਾਰ ਗੱਦਾਫ਼ੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਤਿੰਨ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਨਾਟੋ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰ ਗੱਦਾਫ਼ੀ ਖੁਦ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਬਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਆਗੂ ਨੇ ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ। ਗੱਦਾਫ਼ੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤ੍ਰਿਪੋਲੀ 'ਚ ਆਪਣੇ 29 ਸਾਲਾ ਪੁੱਤਰ ਸੈਫ਼-ਅਲ-ਅਰਬ ਦੇ ਘਰ ਸਨ ਜਦੋਂ 30 ਅਪਰੈਲ ਦੀ ਰਾਤ ਨਾਟੋ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੇ ਇਸ ਘਰ 'ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦਾਗੀ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਿਬੀਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਮੂਸਾ ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ ਦਿੱਤੀ।

ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਰ 'ਤੇ ਹਮਲਾ 'ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ' ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 68 ਸਾਲਾ ਗੱਦਾਫ਼ੀ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਕਾਫ਼ੀ ਚੰਗੀ ਸੀ। ਇਸ ਹਮਲੇ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਦਕਿ ਘਰ ਵਿਚਲੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਜਾਬਤਾ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਬਰਾਹਿਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਜੰਗਲ ਰਾਜ 'ਚ ਹਨ। ਤਰਜਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ

ਲਿਬੀਆ 'ਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ 29 ਸਾਲਾ ਸੈਫ਼-ਅਲ-ਅਰਬ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਤੀਜੇ-ਭਤੀਜੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ।

ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਬੱਚੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ। ਨਾਟੋ ਦੇ ਤਰਜਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬ ਅਲ-ਅਜ਼ੀਜ਼ਿਆ ਵਿਚ ਇਹ ਹਮਲਾ ਰਾਖੀ ਹੇਠਲੀ ਇਕ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਾਟੋ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਚਾਰਲਸ ਬਾਊਚਰਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਦੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੱਦਾਫ਼ੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਜੀਅ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਲ-ਜ਼ਜ਼ੀਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਫ਼-ਅਲ-ਅਰਬ, ਗੱਦਾਫ਼ੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਚਰਚਿਤ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਬੇਗ਼ਹਾਜ਼ੀ ਚ ਬਾਗ਼ੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੱਦਾਫ਼ੀ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਹਮਦਰਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਨਾਟੋ ਵੱਲੋਂ ਲਿਬੀਆ 'ਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰੂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਕੌਂਸਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਰੂਸ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੇਰਗੇਈ ਲੋਵਰੋਵ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਟੋ ਤੇ ਯੂਰਪੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂਤ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ਼੍ਰੀ ਹੋਪੀ ਹੀਰ

ਵਿਲੀਅਮ ਤੇ ਕੇਟ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਹੋਏ

ਲੰਡਨ: ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਿਲੀਅਮ ਤੇ ਕੇਟ ਮਿਡਲਟਨ ਵਿਆਹ ਬੰਧਨ 'ਚ ਬੱਝ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਐਬੀ ਦੇ ਗਿਰਜਾਘਰ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ। ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ ਰੋਮਾਂਸ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤੀਹ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਾਹੀ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸਮਾਗਮ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ। ਕੈਟਰਬਰੀ ਦੇ ਆਰਚਬਿਸ਼ਪ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਐਲਾਨਿਆ।

ਮਿਡਲਟਨ (29) ਨੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗਾਉਣ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਬਰਟਨ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਵਿਲੀਅਮ (28) ਨੇ ਆਇਰਿਸ਼ ਗਾਰਡ ਦੇ ਕਰਨਲ ਦੀ ਵਰਦੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਿਲੀਅਮ ਤੇ ਕੇਟ ਮਿਡਲਟਨ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਡਿਊਕ ਆਫ ਕੈਂਬਰਿਜ' ਤੇ 'ਡਚੇਸ ਆਫ ਕੈਂਬਰਿਜ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਆਹ ਦਾ ਇਹ ਤੋਹਫਾ ਵਿਲੀਅਮ ਦੀ ਦਾਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਜ਼ਬੈਥ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ 'ਲੋ ਨੈਕਲਾਈਨ' ਦਾ ਸਫੇਦ ਜਾਲੀਦਾਰ ਗਾਉਣ ਪਾਈ

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੀ ਕੇਟ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਖਾਣ ਆਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਸਨ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਕਾਇਲ ਹੋ ਗਏ। ਕੇਟ ਸ਼ਾਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੇ

ਪਿਤਾ ਮਾਈਕਲ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਮਹਿਨਿਆਂ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਦਾ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਪਲਕਾਂ ਝਪਕਦੇ ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਉਣ

ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਤੇ ਮੇਡ ਆਫ ਆਨਰ ਪਿੰਪਾ ਨੇ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕੇਟ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਰੈਸ ਦੇ ਚਰਚੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਜਗਤ 'ਤੇ ਵੀ ਖੂਬ ਹੋਏ। ਕੇਟ 350 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲੀ ਗੈਰ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ।

ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਜੋਤਾ ਬਕਿੰਘਮ ਪੈਲੇਸ ਦੀ ਬਾਲਕਨੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤੇ ਬੇਤਾਬ ਹੋ ਰਹੀ ਭੀੜ ਦੀ ਵਧਾਈਆਂ ਕਬੂਲਦਿਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਿਲੀਅਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਚਾਰਲਸ ਦੇ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਇਹ ਰੀਤ ਨਿਭਾਈ।

ਚਾਰਲਸ ਨੇ 29 ਜੁਲਾਈ 1981 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸੱਜ ਵਿਆਹੀ ਡਿਆਨਾ ਨੂੰ ਚੁੰਮਣ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਰਵਾਇਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਵਿਲੀਅਮ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕੇਟ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ।

ਵਿਲੀਅਮ ਤੇ ਕੇਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਖੁਦ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ਾਹੀ ਵਿਆਹ ਲਈ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਲੰਡਨ ਪੁੱਜੇ। ਸ਼ਾਹੀ ਵਿਆਹ ਮੌਕੇ ਪੂਰੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਿਰਕਨ ਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਹੀ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਰੋਨ, ਉਘੇ ਫੁਟਬਾਲ ਖਿਡਾਰੀ ਡੇਵਿਡ ਬੇਕਹਮ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ 'ਸਪਾਈਸ ਗਰਲ' ਪਤਨੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਤੇ ਪੌਪ ਗਾਇਕ ਜਾਨ ਐਲਟਨ ਸਨ। ਇਥੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਹੈਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਚੇਲਸੀ ਡੇਵੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਚੇਲਸੀ ਡੇਵੀ ਨਾਲ ਹੈਰੀ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਬੰਧ ਟੁੱਟੇ ਤੇ ਜੁੜੇ ਹਨ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ ਤੇ ਗੋਰਡਨ ਬਰਾਊਨ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਲੀਅਮ ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ ਨੂੰ ਨਾਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਵੀ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਬਰਤਾਨਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਸਤਿਕਾਰ

ਲੰਡਨ: ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਵਿਲੀਅਮ ਨਾਲ ਵਿਆਹੋ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਤਾਰਾ ਬਣੀ ਕੇਟ ਮਿਡਲਟਨ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਟਿਆਰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ 'ਸੁਲੱਖਣੀ' ਹੋਵੇਗੀ।

'ਸੰਡੇ ਟਾਈਮਜ਼' ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ 73 ਫੀਸਦੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸੁਲੱਖਣੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। 77 ਫੀਸਦੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਸ਼ਾਹੀ' ਹੋਣ ਦੇ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਉਹ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਝੱਲ ਲਏਗੀ। ਜਦਕਿ 78 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਜੋਤੀ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਚਾਰਲਸ ਤੇ ਕੈਮਿਲਾ ਪਾਰਕਰ ਦੀ ਜੋਤੀ ਨਾਲੋਂ ਅਰਧਵਾਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਨਵੀਂ ਜੋਤੀ ਨੇ ਕੋਨਸਿਗਟਨ ਮਹਿਲ 'ਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ।

Matrimonials

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ

Wanted US citizen girl for Kamboj Sikh boy, 25, 5'5", Bachelor in Architecture, raised in America went to school, college in New York, living with parents in New York and works with family business. Cast no bar. Call: 516.439.1208 or 347.920.9011

Wanted suitable match for Jatt Sikh US born, handsome, cleanshaven, 27/ 6'1", engineer (BSc. Engg.) boy, manager in a top US corporation. Educated, respected family, no demands. Please Contact: Sikh5family@gmail.com

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਨੱਖੇ, 22, 5'11", ਦਸ ਸਾਲ ਦੇ ਟ੍ਰਿਸਟ/ਬਿਜਨਸ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 812-677-6206 ਜਾਂ ਈਮੇਲ: dhillon196315@yahoo.com

www.punjabtimesusa.com

Seeking Jatt Sikh alliance for 27/5'-6" B.E, M.S girl. Placed with Bank of America, Contact:704-930-1734, ppsd32@gmail.com.

Handsome Sikh Khatri 48/5'7", living In bay area California, never married, looking for a life-partner. Divorcee also be considered, caste no bar. Call : 408-712-3454.

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਖੂਬਸੂਰਤ ਕੰਬੋਜ ਸਿੱਖ ਉਮਰ 24 ਸਾਲ ਕੱਦ 5'6" ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ, ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨਰਸ ਅਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫੋਨ: 780-200-8082, 91-98146-47417

Sikh match for Parjapat Sikh female, 30, 5'-6", working with US University on H1 visa, PhD (Molecular Biology) from US. Caste no bar, US/Canada preferred. Contact at 978-799-8948 (US), 91-98784-59056 (India), or piscoan100@yahoo.com

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545
London \$250

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143

Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ Punjabi Dhaba North Shore Banquet

Fine Indian Cuisine

Restaurant & Banquet Hall

2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659

Lunch & Dinner Buffet

ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

773-262-2080, 773-764-9392

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

Satwant Kaur Takk

Lose Weight Feel Great

ਮੇਰੇ ਇਹ ਮਹਿਨਿਆਂ ਵਿਚ 40 ਪੌਂਡ ਭਾਰ ਘਟਾਇਆ ਅਤੇ ਨਿਭਾਏ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਚਾਲੂ ਉਤੀ ਹੈ।

**Before : 165 Lbs.
After : 125 Lbs.
Lost 40 Lbs.**

All Herbal, American Doctors' formulated and Guaranteed Results

ਅਮਰੀਕਨ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਫਾਰਮੂਲਾ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਨਤੀਜੇ

Business Opportunity

International Company looking for serious people to work from home-part time or full time. Great earning potential, full training and support provided. To attend training in your area and For more info. call:

Surjit Singh or Satwant K. Takk Cell:

(416) 889-9886

Sukhpreet Kaur Indiana

Ph:317-884-3557

www.safeandeasyweightloss.com

e-mail: sstakk@hotmail.com

ਮਾਨ ਮਨਦੀਪ

ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ 29 ਅਪਰੈਲ ਦਾ ਦਿਨ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਤੁਫਾਨ ਪੀੜਤ ਅਲਬਾਮਾ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਪਰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਇਕ ਅਹਿਮ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਪਰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਪੰਜ ਵਿਚ ਉਹ ਅਲਬਾਮਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕਿਓਰਟੀ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਏ ਦੇ ਉਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋ-ਬਲੀ ਪੰਜ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਫੌਜੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਉਤਰਿਆ, ਓਬਾਮਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚਲੇ ਓਵਲ ਆਫਿਸ ਪਹੁੰਚੇ ਜਿਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਤੇ ਸੀ ਆਈ ਏ ਦੇ ਮੁਖੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਸਮੀ ਦੁਆ-ਸਲਾਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਗੇ ਇਕ ਫਾਈਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੁਰੰਤ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਖਾਤਰ ਮਨ ਬਣਾ ਕੇ ਆਏ ਸਨ।

ਕੀ ਸੀ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਂ ਫਾਈਲ? ਇਹ ਸੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਨੰਬਰ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮੌਤ ਦੇ ਵਾਰੰਟ। ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਭ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਥਾਂ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਇਸ ਭੇਤ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਹੀ ਰਖਿਆ ਗਿਆ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਕ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਅਸੀਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲਵਾਂਗੇ।” ਠੀਕ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਕੈਮਰਾ

ਕਿੰਜ ਹੋਇਆ ਉਸਾਮਾ ਹੰਟ ਅਪਰੇਸ਼ਨ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਪਰ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਮਿੰਨਾ-ਮਿੰਨਾ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋਣ, “ਲੱਭ ਲਵਾਂਗੇ ਨਹੀਂ, ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ।”

ਉਸੇ ਰਾਤ ਕਰੀਬ ਦੋ ਵਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਐਬਟਾਬਾਦ ਦੇ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਘਰ ਨੇੜੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਉਤਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨੇਵੀ ਦੇ 40 ਕਮਾਂਡੋ ਉਸ ਘਰ ਉਪਰ ਧਾਵਾ ਬੋਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੰਨੋ-ਕੰਨ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਫੁਰਤੀ ਨਾਲ 24 ਕਮਾਂਡੋ

ਇਸ ਤਿੰਨ ਮੰਜਿਲਾ ਘਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਮੰਜਿਲ ਉਪਰ ਇਕ ਬੈਡ ਰੂਮ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਢਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਕਮਾਂਡਰ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਹੈਡ ਕੁਆਰਟਰ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਦੇ ਹਨ, “ਜ਼ੀਰਾਨੋ ਈ. ਕੇ. ਆਈ. ਏ. “ਅਰਬਾਤ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਖਤਮ। ਇਹ ਉਸਾਮਾ ਦਾ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਵਲੋਂ ਰਖਿਆ ਕੋਡ ਨਾਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ, ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੋ

ਬਿਡਨ, ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਅਤੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਿਲ ਫੜ ਕੇ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਦੇ ਹੈਲਮਟਾਂ ਉਪਰ ਲਗੇ ਵੀਡੀਓ ਕੈਮਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਹ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੋਂ 60 ਮੀਲ ਦੂਰ ਇਸ ਘਰ ਉਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਦੋ ਏਕੜ ਵਿਚ ਬਣੇ ਇਸ ਤਿੰਨ ਮੰਜਿਲੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਕੰਧਾਂ 30 ਫੁੱਟ ਉਚੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੀ ਅਕੈਡਮੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਅੱਧੇ ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸਗੋਂ

ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਖਰ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕੌਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਵਗੈਰਾ ਕੌਣ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ? ਇਹ ਕੁਝ

ਸਵਾਲ ਹਨ ਜੋ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੱਲ ਹੋਣਗੇ।

ਉਸਾਮਾ ਹੰਟ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿਰਫ 38 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਾਮਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਵੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਉਸਾਮਾ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਬਚੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਾਂਡੋਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਿਲਟਰੀ ਬੇਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਅਤੇ ਡੀ ਐਨ ਏ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਲਾਸ਼ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਤੀਂ ਕਰੀਬ 11:30 ਵਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਪਿਛੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਸੜਕਾਂ ਉਪਰ ਨਿਕਲ ਆਏ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਇਸ ਕਮਾਂਡੋ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਠੀਕ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਘਰ ਵਰਗਾ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਛੇ ਵਾਰੀ ਘਰ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਜਿੰਦਾ ਦਾ ਬਚ ਸਕੇ। ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸਪੁਰਦ-ਏ-ਖਾਕ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮੁਸਲਿਮ ਰੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਨੁਹਾ-ਧੁਆ ਕੇ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਇਕ ਭਾਰੀ ਪੇਟੀ ਵਿਚ ਪਾ ਅਰਬ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਦਫਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਦਫਨਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ਉਪਰ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨਾ ਬਣਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਬਣਨ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪੈਣ। ਉਸ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਿਲਣਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਫੌਜੀ ਅਕੈਡਮੀ ਤੋਂ ਅੱਧੇ ਮੀਲ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਅਤੇ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ ਐਸ ਆਈ ਹੀ ਉਸਾਮਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦਮ 'ਤੇ ਉਸਾਮਾ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਦੂਤਘਰ ਅਗਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ ਇੰਟਰਨੈਟ 'ਤੇ ਪਾਈ ਗਈ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲੀ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਘੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਅਸਲ ਤਸਵੀਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਜੋਰਦਾਰ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹੁਣ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ

*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/

ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ

*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ

*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ

ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ

ਬਣੇ

National Truck
Driving School

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733

Yuba City Ph:530-383-2785

4585 Pell Dr. Sacramento CA, 95838

ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ, ਦੋਸ਼ ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਘਪਲੇ ਦਾ,
ਤੇ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਬੂਟ ਦੀ ਥਾਂ ਚੱਪਲ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ..

ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਦੀ ਬਰਤਰਫੀ ਰੱਦ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਬੇਦੀ ਦੀਆਂ ਇਕ ਔਰਤ ਨਾਲ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਮਗਰੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ 2008 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਸ. ਬੇਦੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚਲੀ ਔਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਆਰ.ਵੀ. ਰਵਿੰਦਰਨ ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਕੇ. ਪਟਨਾਇਕ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਹਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ 'ਚ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Bombay Wedding Events, Inc.

1075 Rankin Dr, Troy, MI 48083

Professional HD Video & Digital Photography Services

Blu Ray DVD

Dj & Dhol Services

Led Lights (Rental Free with Full service)

Custom Crystal Stage & Decorations

Chair/Table Covers

4500 ਵਰਗ ਫੁੱਟ
ਦਾ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ
ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਕਿਸੇ
ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਅਸੀਂ
ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Call Toll Free: ANIL (800) 499 4617, 586-604-6881 (Cell)

Email: info@bombayweddingevents.com, www.bombayweddingevents.com

ਸਿਰਵਾਰਨਿਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੀ ਸਾਡਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਚਾ-ਮਜੀਠੀਆ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਯੂਥ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਨੂੰ 23 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੜੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਵਿਚਰੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਕੇ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਸਾਡੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਟੋਨੀ ਕਲੇਰ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਵਾਲ: ਮਜੀਠੀਆ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਮਜੀਠੀ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 65 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੜਕਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ 35 ਟੈਂਕੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ 4 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 100 ਨਵੀਆਂ ਟੈਂਕੀਆਂ ਬਣਵਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ, ਨਵਾਂ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਨਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਘਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ. ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਵਾਂਗੇ। ਇਹੋ ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬ: ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਇਸ ਨਗਰੀ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉਪਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸੌ

ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਅਬਾਦੀਆਂ ਲਈ 60 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਲਈ ਵੀ ਕਾਫੀ ਕੰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਪਵੇਗਾ?

ਜਵਾਬ: ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਬੋਲਦਾ ਚੰਗਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਸੁਣਨ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚਾਰ ਚੰਗੇ ਸ਼ੇਅਰ ਸੁਣਾਉਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨਾਲ ਟੋਨੀ ਕਲੇਰ

ਸਮੁੱਚੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕਾਇਮ ਕਲਪ ਹੀ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਟਰੈਫਿਕ ਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਐਲੀਵੇਟਰ ਰੋਡ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ।

ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਖੁਦ ਆਪ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫਾਰਮ ਲਈ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਬਸਿਡੀ ਲੈ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਅਚਾਨਕ

ਸਬਸਿਡੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਆ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਲੈਣ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਪਤਾ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲੱਗੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇਗਾ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਸੀਂ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ, ਪਾਰਟੀ ਯੂਥ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਸੀਟਾਂ ਦੇਵੇਗੀ?

ਜਵਾਬ: ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹੋ ਬੇਨਤੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 33% ਸੀਟਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇੰਨੀ ਘੱਟ ਉਮਰ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਵਾਲ: ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬ: ਮੈਨੂੰ ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਭਰਾਵਾਂ ਉਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਪਰਾਇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਕਮਾਇਆ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਖਾਤਰ ਅਸੀਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਲ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਮਾਨਦਾਰ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਲਾਏ ਹਨ। ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਦਿਓਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਕੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ।

ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਝਟਕਾ

ਪਟਿਆਲਾ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਬੇਟੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਰੋਜ਼ੀ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਇਥੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁੜ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ।

ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਗਲਾ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ 21 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 311 ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਮੁੜ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਮੌਕੇ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਥਿਤ ਹਕੀਕਤ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੌਰਾਨ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਬਹੁਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮੁੱਕਰਿਆ ਗਵਾਹ ਗਰਦਾਨਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ 'ਚ ਨਵਾਂ ਮੋੜ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਹਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ।

DJ Dice

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ
ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ
ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਵਾਂਗੇ ਝੂਮਣੇ...
ਅੱਡੀ ਲਾਵਾਂਗੇ ਬਿਰਕਣੇ...

734-812-7331
734-890-1767

28523 Ford Road, Garden City, MI 48135 - e-mail: DICECDJ@GMAIL.COM - www.thedjdice.com

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 262-0156 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

Loans Available In Most States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography
(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens
DJ Service with Laser Lights
Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN
(725-7926)
(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767
E-mail: raj@syanvideo.com
or visit at: www.syanvideo.com

SV PRODUCTION

Asian International Foods

Indian Grocery Store

ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ
ਕੀਮਤ 'ਤੇ

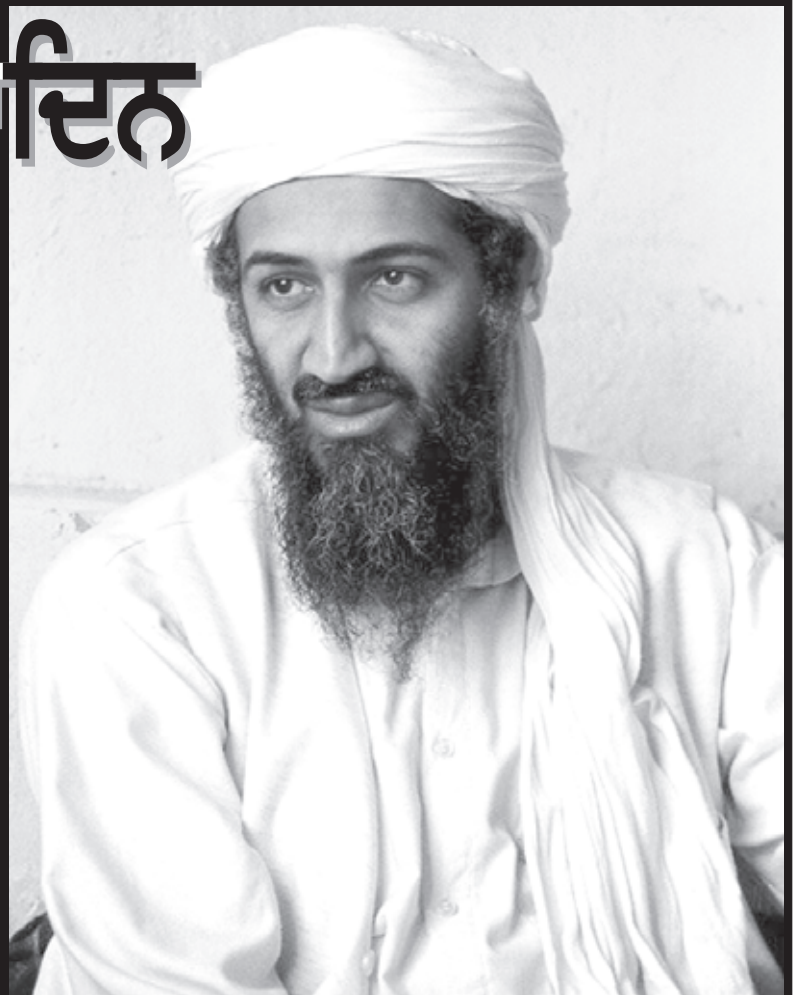
- ਗਰੋਸਰੀ
- ਸਬਜ਼ੀਆਂ
- ਮਿਠਾਈਆਂ

1950 West Columbia Ave., Battle Creek (MI)
Ph#269-288-0574, 269-420-8135

ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਜਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਲਈ ਖੁਰਾਕ

ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਭਗੋੜੇ ਹੋਏ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਭਰ 'ਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਚਰਚਾ ਛਿੜ ਗਈ ਹੈ। ਕਈ ਰਣਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਮਾ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਕਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਨਫਰਤ ਦਾ ਜੋ ਬੀਜ ਸੁੱਟਿਆ, ਉਹ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਅਕਸਰ ਫੁੱਟਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਆਲ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਲੈਣ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਮੂੰਹ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਮੌਤ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਜਗਤ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰਸ਼ਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਾਮਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇੰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਹੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਉਸਾਮਿਆਂ ਦੀ ਕੱਟੜ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਤੱਜ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਸਕਣ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕ ਪੂਰੇ ਸੁੱਚਮ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ਗੋਈ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਔਕੜਾਂ ਨਾਲ ਆਵਾ ਲਾਉਣ। - ਸੰਪਾਦਕ

ਐਬਟਾਬਾਦ ਦਾ ਉਹ ਘਰ ਜਿੱਥੇ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਭਿਣਕ ਨਾ ਪੈਣ ਦਿੱਤੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੇੜੇ ਉਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਲਾਹ ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਪਾਸੇ, ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਰੇਤਾਂ ਆਉਣ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ: ਮੁਸ਼ਰਫ਼

ਲੰਡਨ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਨੇ ਅੱਜ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ 'ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ' ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਗਿਲਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ 'ਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਕਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਹੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਪਾਕਿ ਖੁਫੀਆ ਤੰਤਰ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਝੁਠਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹੈ, ਨੇ ਹੋਰਾਨੀ ਜ਼ਹਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਐਬਟਾਬਾਦ 'ਚ ਉਹ ਵਿਸ਼ਾਲ ਘਰ 'ਚੋਂ ਕਿਵੇਂ ਲੱਭ ਗਿਆ? ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਮਾਰੇ ਜਾਣਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਅਮਨਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਸ਼ਰਫ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚ ਸੀ ਜੋ ਰਾਜਧਾਨੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜੇ ਹੈ।

ਚਾਰ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉੱਤਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇ ਮੰਜ਼ਿਲੇ ਘਰ 'ਚ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਮ-ਰੁਤਬਾ ਆਸਿਫ਼ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿਸ਼ਨ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਲਾਦਿਨ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਕੋਲ ਭਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਕਾਰਨ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਵੀ ਬੜੇ ਬੋਝੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਭੇਤ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਲਾਂ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਚਲਾਇਆ ਤੇ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ।

ਅਤਿਵਾਦੀ ਖੇਮੇ ਖਾਮੋਸ਼ : ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਕਬਾਇਲੀ ਪੱਟੀ ਜੋ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਹੈ, ਵਿਚ ਖੋਫ਼ਜ਼ਦਾ ਚੁੱਪ ਪੱਸਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸਾਮਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ ਚੁੱਪ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਖੇਮਿਆਂ 'ਤੇ ਤਾਰੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਹੁਣ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਬਕ-ਬਕ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਮੂਲ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਅਮਾਨ ਅਲ-ਜਵਾਹੀਰੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਨੂੰ ਉਸਾਮਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ।

ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਜੀਵਨ ਦੌੜ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਹਿਮ ਵੇਰਵੇ

1957: ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਵਿਚ ਜਨਮ। ਗੁਆਂਢੀ ਮੁਲਕ ਯਮਨ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ 'ਚ ਵਸੇ ਵੱਡੀ ਉਸਾਰੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਮੁਹੰਮਦ ਆਵਾਦ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ 52 ਬੱਚਿਆਂ 'ਚੋਂ ਉਸਾਮਾ 17ਵੀਂ ਔਲਾਦ ਸੀ।

1969: ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਮੌਤ। 11 ਸਾਲਾ ਉਸਾਮਾ ਕੋਲ ਵਿਰਾਸਤ ਵਜੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ 80 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਸਨ। ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਰਨ ਜਦਾਹ ਚਲਾ ਗਿਆ।

1973: ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਇੰਤਹਾਪਸੰਦ ਮੁਸਲਿਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ। ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਰੋਬਾਰ 'ਚ ਕੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ।

1979: ਨੌਜਵਾਨ ਲਾਦਿਨ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਪੁੱਜਿਆ।

1988: ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਫਾਇਨਾਂਸਰ

ਸ਼ੁਰੂਆਤ। ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜ ਦੇ ਪਤਾਅ ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ ਲਾਦਿਨ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜਹਾਦ ਦਾ ਐਲਾਨ।

1991: ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ 'ਚੋਂ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ। ਲਾਦਿਨ ਨੇ ਸੂਡਾਨ 'ਚ ਪਨਾਹ ਲਈ।

1993: ਵਰਲਡ ਟਰੇਡ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਬੰਬ ਨਾਲ ਹਮਲਾ, ਛੇ ਮੌਤਾਂ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਜ਼ਖਮੀ। ਲਾਦਿਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਛੇ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬੰਬ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਨਵੰਬਰ 1993: ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਵੱਲੋਂ ਰਿਆਧ 'ਚ ਇਕ ਇਮਾਰਤ ਅੱਗ ਕਾਰ ਬੰਬ ਹਮਲਾ, 5 ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕ ਤੇ ਦੋ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਲਾਕ।

1994: ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਵੱਲੋਂ ਉਹਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਰੱਦ।

ਜੂਨ 1996: ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਖੋਬਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਦੀ ਇਕ ਇਮਾਰਤ 'ਤੇ ਧਮਾਕਾਯੋਜ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਭਰੇ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਹਮਲਾ। 19 ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਲਾਕ, 386 ਜ਼ਖਮੀ।

1996: ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸੂਡਾਨ ਨੇ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ। ਲਾਦਿਨ ਵੱਲੋਂ 10 ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਬੀਵੀਆਂ (ਅਫਵਾਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੌਥੀ ਵੀ) ਨਾਲ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਡੇਰੇ।

7 ਅਗਸਤ, 1998: ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਟਰੱਕਾਂ ਨਾਲ ਨੈਰੋਬੀ, ਕੀਨੀਆ, ਦਾਰਾਇਸਲਾਮ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ 'ਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਧਮਾਕੇ। 224 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ।

11 ਸਤੰਬਰ, 2001: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਰਲਡ ਟਰੇਡ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲੇ 'ਚ 3000 ਲੋਕ ਮਰੇ।

2002: ਲਾਦਿਨ ਨੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਘਟਾਈਆਂ ਪਰ ਅਲ ਜਜ਼ੀਰਾ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ ਰਾਹੀਂ ਟੋਪਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ।

2003: ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਜਹਾਦ ਦਾ ਸੱਦਾ।

2004: ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸੀਮਾ ਨੇੜੇ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਭਾਲ ਤੇਜ਼।

18 ਮਾਰਚ, 2004: ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਦਨ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਸੂਹ ਦੇਣ ਲਈ ਇਨਾਮ ਦੀ ਰਕਮ ਦੁੱਗਣੀ 50 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਕੀਤੀ।

ਮਈ 2011: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੇੜੇ ਐਬਟਾਬਾਦ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਰੇਸ਼ਨ 'ਚ ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਅੰਤ।

ਬਣਿਆ। ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮਗਰੋਂ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਈ।

1989: ਸੋਵੀਅਤਾਂ ਦੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਮਗਰੋਂ ਲਾਦਿਨ ਸਾਉਦੀ ਅਰਬ ਪਰਤਿਆ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕੰਪਨੀ 'ਚ ਰੁੱਝ ਗਿਆ। ਅਫਗਾਨ ਜੰਗ ਦੇ ਜੰਗਜੂਆਂ ਲਈ ਧਨ ਜੁਟਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਉਹ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

1991: ਇਰਾਕੀ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਕੁਵੈਤ 'ਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਇਤਿਹਾਦੀ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਜੰਗ ਦੀ

ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਅਮਰੀਕੀ।

ਮੌਤ ਦੇ ਵਾਰੰਟਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ 29 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਹੋਏ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਾਰੰਟਾਂ 'ਤੇ 29 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਇਸ ਵੱਡੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬਾਰੇ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਬੜੀ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਹਰ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਦਿਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੂਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ 29 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਲਬਾਮਾ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵੇਰੇ 8.20 ਵਜੇ ਗੁਪਤ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਲਈ 'ਹਾਂ' ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ।

ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਡਿਪ ਰੂਮ ਵਿਚ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਟੌਮ ਡੋਨਿਲਨ ਨੇ ਸਾਰੀ ਯੋਜਨਾ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਸਮੀ ਹੁਕਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਬਦਲ ਰਹੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਕਈ ਦੌਰ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਸਭ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਤੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਭਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਫਿਰ ਚੋਟੀ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ

ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਅੰਤਿਮ ਹੁਕਮਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਪਾਈ। 3.32 ਵਜੇ ਉਹ ਫਿਰ 'ਸਿਚੂਏਸ਼ਨ ਰੂਮ' ਵਿਚ ਪਰਤੇ। 3.50 ਵਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਤਕਰੀਬਨ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਾਮੀਂ 7.01 ਵਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। 8.30 ਵਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਜੋ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲੀ, ਉਹ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਰੀ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਸਿਖਰਲੀ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ। ਜੂਨ 2009 ਨੂੰ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਇਕ ਮੀਮੋ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਕੇ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੂੰ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਲੱਭ ਕੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਮੁਖੀਆਂ, ਉਪ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੇ ਦੌਰਾਂ ਦੇ ਦੌਰ ਚੱਲੇ। ਮਾਰਚ ਤੋਂ ਓਬਾਮਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਟੀਮ ਨਾਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਲਾਦਿਨ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਇਕ ਪੇਸ਼ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਮੇਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਂਥੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਉਸਾਮਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਰਹਿਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ: ਓਬਾਮਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਉਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਕੋਈ ਮੁਸਲਿਮ ਰਹਿਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਸਣੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਤਿਆਰਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਸਲਾਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹਰ ਹਾਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਰਹਾਂਗੇ। ਸਤੰਬਰ 11 ਨੂੰ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਮੈਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਖਿਰਕਾਰ ਇਨਸਾਫ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਾਦਿਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਰਹਿਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹਿਕ ਹਤਿਆਰਾ ਸੀ। ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਬਹਾਇਆ ਹੈ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਧਮਕੀ

ਪਿਸ਼ਾਵਰ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਅਹਿਸਾਨ ਉੱਲਾ ਅਹਿਸਾਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਣਦੱਸੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਖ਼ਬਰ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਜੇ ਉਸਾਮਾ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਹ ਲੋਕ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ।"

ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਿੱਛਾ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੁੱਢਲਾ ਕੰਮ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ (2010) ਅਗਸਤ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਇਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਕੂਰੀਅਰ ਦੀ ਪੈੜ ਨੱਪੀ ਸੀ।

ਲਾਦਿਨ ਬਾਹਰਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਕੂਰੀਅਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਉਦੋਂ ਮਿਲੀ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਰ ਲੱਗ ਗਏ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਤੋਂ ਘੱਟੋ ਕੁ ਦੀ ਵਾਟ 'ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਐਬਟਾਬਾਦ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪੈੜ ਕੱਢ ਲਈ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸੀ.ਆਈ.ਏ.

ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਤੇ ਖੁਫ਼ੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਘਰ 'ਚ ਕੌਣ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਤੰਬਰ 2010 ਤੱਕ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਨੂੰ ਚੋਖੇ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਉਥੇ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਠੀ 2005 ਵਿਚ ਬਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਨਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਨੈਕਸ਼ਨ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਆਪਣਾ ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦਬਾਅ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਸੂਸ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਚ ਪੁੱਜੇ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਮੁਖੀ ਦੇ ਸਫਾਏ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦਾ ਧੁਰਾ: ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦਾ ਧੁਰਾ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਫੜਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਕਦਮ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਸੱਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਭਿਅਕ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਲਈ ਖਤਰਾ ਬਣਦੇ ਹਨ; ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਆਦਮੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਸ.ਐਮ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਸਾਂਝਾ ਉੱਦਮ ਢਿੱਲਾ ਨਾ ਪੈਣ ਦੇਣ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਪਨਾਹਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਤੌਖਲੇ

ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਮੁੰਬਈ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਅਹਿਮ ਆਗੂ ਖੁਸ਼, ਅਰਬ ਖਾਮੋਸ਼

ਲੰਡਨ: ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਅਮਨਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਇਸ ਮੌਤ 'ਤੇ ਉੱਕਾ ਹੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ। ਫਲਸਤੀਨ ਦੇ ਇਕ ਧੜੇ ਹਮਾਸ ਨੇ ਇਸ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਫਤਿਹ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਇਸ ਮੌਤ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਕਰਜ਼ਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਸ਼ਵ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਰੂਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਮਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਜਪਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਤਾਕੇਆਕੀ ਮਤਸੂਮੋਤੋ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਖਿਲਾਫ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

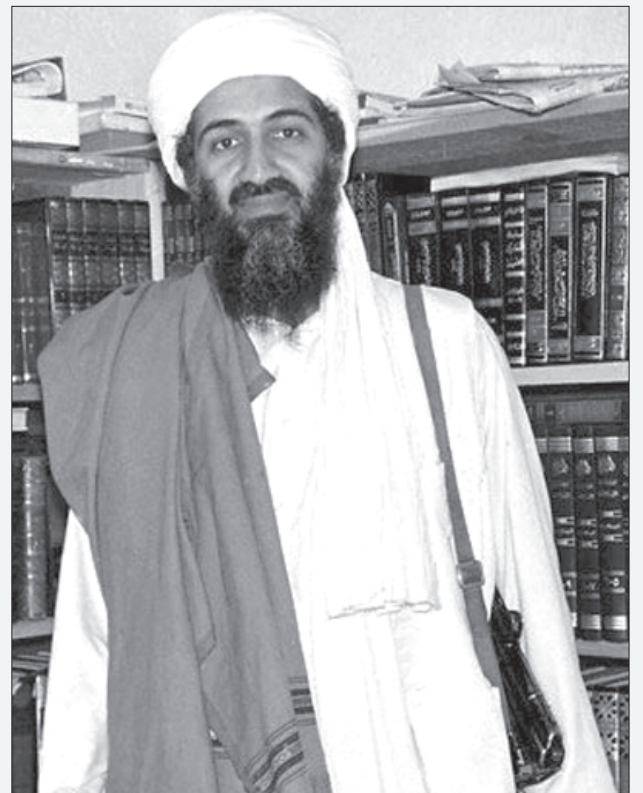
ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਸੱਚ !

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਰੈਡੀਕਲ ਪੀਪਲਜ਼ ਫੋਰਮ, ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੀਤੇ ਐਲਾਨ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਕਿੰਤੂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਰੈਡੀਕਲ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਕਨਵੀਨਰ ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੱਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਕਨਵੀਨਰ ਜਸਪਾਲ ਖੋਖਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਾਮਾ ਦਰਅਸਲ ਗੁਰਦੇ ਫੇਲੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦਸੰਬਰ 2001 ਵਿਚ ਹੀ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਟੀ.ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਜੋ ਫੋਟੋ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਕਈ ਠੋਸ ਤੱਥਾਂ ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਸਮੇਤ ਇਕ ਲੇਖ 'ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ-ਕਬਰ ਅੰਦਰ ਬੜ੍ਹਕਾਂ' ਏਸ਼ੀਆ ਭਰ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਉਘੇ ਸਰਜਨ ਡਾਕਟਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਫੋਨ: +91 981 500 0207) ਦੀ 2010 ਵਿਚ ਛਾਪੀ ਆਪਣੀ ਚਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਦੁਜਾ ਪਾਸਾ' ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਰੈਡੀਕਲ ਫੋਰਮ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਇਹ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਕਹਾਣੀ ਘੜਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਲਈ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਕੋ ਤੀਰ ਨਾਲ ਕਈ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਵਲੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਲੀਬੀਆ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਅਸਫਲਤਾ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗਿਰ ਰਹੀ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਤਾ ਨੂੰ ਨੁੰਮਣਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਘਟਨਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਖਾਸ ਮਨੋਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਅੱਤਵਾਦ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਕੇ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਮ-ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜਨਮਤ

ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਇਸਲਾਮਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਉਸ ਪੱਖੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਤਿੱਖੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜਨਤਕ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਉਥੇ 'ਬਰਿਕਸ' ਸੰਮੇਲਨ ਜ਼ਰੀਏ ਉਭਰ ਰਹੇ ਭਾਰਤ, ਰੂਸ, ਚੀਨ, ਬਰਾਜ਼ਿਲ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਗੱਠਜੋੜ ਖਿਲਾਫ ਦਬਾਅ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਰੈਡੀਕਲ ਫੋਰਮ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਕਮੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਫੋਰਮ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਪਰਾਧੀ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਵਾਂਗ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਇਕੋ ਘਰ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣਾ, ਨਾ ਘਰ ਬਦਲਣਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੂਰੀਅਰ ਬਦਲਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੂਰੀਅਰ ਜਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਵਾਹਕ ਦਾ ਪਿੱਛੇ ਕਰਕੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਉਸਾਮਾ ਨੂੰ ਜਾ ਲੱਭਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਕਿਸੇ ਕਾਮਿਕਸ ਜਾਂ ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਏਅਰ ਬੇਸ ਤੋਂ ਉਡੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸੈਨਿਕ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਰਾਡਰ ਨੇ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ, ਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਗਾਊਂ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮਿਲਟਰੀ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਐਨ ਨੇੜੇ 40 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਚੱਲੇ, ਇਸ ਪੁੰਆ-ਧਾਰ ਫੌਜੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਂ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ 'ਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। 12 ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਹੀ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟਕੇ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਜਿਸ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੀ ਮਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਾਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਅਤਿਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਅਕਸਰ ਪ੍ਰਚਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ 'ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ' ਦੀਆਂ ਘਸੀਆਂ-ਪਿੱਟੀਆਂ ਮਨੋਕਲਪਿਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ? ਹੁਣ ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਸਥਾਈ ਅਮਰੀਕੀ ਫੌਜੀ ਅੱਡਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਦੱਖਣੀ

ਏਸ਼ੀਆਈ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਅੰਦਰ ਤਣਾਅ ਤੇ ਜੰਗ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਧਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੱਧ ਰਹੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸੱਟ ਵੱਜੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 7 ਮਈ 2011

ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਅੰਤ

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮੀ-ਗਰਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ 2001 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਉਤੇ ਹੋਏ 9/11 ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੰਗ ਅਤੇ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਮਾਰ ਸਹਿ ਰਹੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 9/11 ਹਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਤ੍ਰਾਹ-ਤ੍ਰਾਹ ਕਰ ਉਠਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਅ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਮਸਲਾ ਹੀ ਇੰਦਾਂ ਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਖ਼ਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਭਿਅੰਕਰਤਾ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਸਕਿਆ; ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਬਣਦੀ ਹੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਐਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੀ ਸੂਰਮਾ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਖ਼ੁਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਠਠਬਰੇ ਪਏ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਗੱਲ ਆਖੀ ਸੀ, ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਸੱਚ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਨੌਮ ਚੌਮਸਕੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਾਰੂ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਦਿਨ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਥਾਣੇਦਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਮਾੜੇ-ਪੀੜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਦਰੜਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਸਾਲ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਨਰਮਾਈ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਪਲਟੇ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਉਹ ਮੁੱਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਚੌਮਸਕੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੁਕਤਾਈਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀਆ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਅਤੇ ਸੋਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੌਮਸਕੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਤਹਿਿਆਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਹਾਦੀ ਵਜੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਉਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਘੇਰਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਰੂਸੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੇ ਡੇਰੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਸਿੱਧੀ-ਅਸਿੱਧੀ ਹਮਾਇਤ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪੁੱਗਦੀ ਸੀ। ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਜਹਾਦੀ ਰੂਪ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਲਈ ਸਿੱਧੀ ਵੰਗਾਰ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮਸਲੇ ਹੋਰ ਦੇ ਹੋਰ ਹੋ ਗਏ। ਲਾਦਿਨ ਦੇ ਇਸ ਰੂਪ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਹਿਰ ਬੀਜੀ; ਉਹ ਤਾਂ ਬੀਜੀ ਹੀ, ਇਸ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਆਵਾਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਮੁੜਿਆ ਜਾਂ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਮੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਮਸਲਾ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਅਤੇ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮੁਖ਼ਾਲਫ਼ਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਜਿਸ ਰੰਗ-ਢੰਗ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ/ਦਰ-ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਹੋਣ ਲਈ ਸ਼ਾਇਦ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਜਿੰਦਾਂ ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਅਜਾਈਂ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ। ਲਾਦਿਨ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੀਆ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਭੁਗਤਿਆ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਆਮ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਣ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭੈਅ ਨੇ ਇਉਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸੱਚ ਉਤੇ ਕਾਠੀ ਹੀ ਪਾਈ ਸੀ। ਲਾਦਿਨ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਬਣਿਆ, ਉਹ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ।

21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੰਦਿਸ਼ਾਂ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀਲੇ-ਵਸੀਲੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਗਦੇ ਨੈਣਾਂ ਨਾਲ ਸੁਪਨੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਘੜੀ ਬਹੁਤ ਵੰਗਾਰ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਇਸ ਵੰਗਾਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਰਾ ਅੱਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਬਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜੋ ਹਵਾ ਫ਼ਿਰਕੂ ਕੱਟੜਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਹੁਣ ਸਾਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਕ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੀ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ ਨੇ ਸੁਰੀਅਤ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਟੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਜਨਰਲ ਹੱਕ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਜਹਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜ ਜਾਂ ਆਈ.ਐਸ.ਆਈ. ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਉਚੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਹੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਕੁਫ਼ਰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਲਮਾਨ ਤਾਸੀਰ ਵਰਗੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਭੱਟੀ ਨੂੰ ਸੁਰੇਆਮ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਤਲ ਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਢੇ ਜਹਾਦ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਸ਼ਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਤੁੰਬੇ ਉਡਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪ ਜੁੜਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਦੇ ਤੁੰਬੇ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਉਡਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਸ ਦੀ ਤੰਦ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦੀ ਸਗੋਂ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਮੰਜ਼ਰ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਉਭਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਲਾਦਿਨ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਇਹ ਬੀਜ ਆਵਾਮ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੇ ਬੀਜ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਵਾਮ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ।

ਕੌਣ ਸੀ ਭਲਾ ਉਸਾਮਾ ਬਿਨ ਲਾਦਿਨ?

ਉਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ (ਅਮਰੀਕਾ) ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਜ਼ਿੰਦਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਇੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਬਾਹ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਐਲਾਨੀਆ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਲਾਈ ਗਈ ਮਹਿੰਮ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਮਾਤਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਵੀ ਉਘਾੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੁਝ ਕੁ ਤਾਂ ਸੁਲਝ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੋਰ ਉਲਝ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁਤਾਬਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ‘ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ’ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਘਾਤਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਖ਼ਦਸ਼ੇ ਵਧ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਚੌਕਸੀ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਡਰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਾਮਾ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਲਾਸ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੋ, ਜ਼ਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਨਾਲ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦਾ ਭੈਅ ਘਟਿਆ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਸ਼ਹੀਦ’ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਹੋਰ ਭਿਅੰਕਰ ਰੁਖ਼ ਵੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੋਰੇ ਇਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਡਰੋਂ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਅਣਦੱਸੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਵਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨਾਮ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਵਾਂਗ ਉਹ ਆਪ ਅਰਬੀ ਖ਼ਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਚੱਲਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਹੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਧਾਰਾ ਦਾ ਉਹ ਆਗੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਾ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਠਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਤਾਲਮੇਲ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਚੋਫਾਲ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਾਲਮੇਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਲਾਦਿਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਖ਼ਾਸਾ ਸੀ। ਯਮਨ ਦੇ ਗ਼ਰੀਬੀ ਮਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਾਮਾ ਦਾ ਬਾਪ ਤਕਰੀਬਨ 1930 ਵਿੱਚ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਇਮਾਰਤਸਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਦੇ 52 ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ 17ਵਾਂ ਬੱਚਾ ਸੀ। ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀਰੀਆ ਦੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਅਤੇ ਖ਼ੁਬਸੂਰਤ ਔਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਬੁਰਕਾ ਉਤਾਰ ਕੇ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਜਿਊਣਾ ਸਿੱਖਿਆ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੂਲ ਅਤੇ ਘਰਵਾਲੇ ਦੀ 10ਵੀਂ ਪਤਨੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਘਰੇਲੂ ਰੁਤਬਾ ਭਾਵੇਂ ਨੀਵਾਂ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਵਿੱਚ ਨਿਮਰਤਾ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਵਾਲੇ ਗੁਣ ਭਰੇ। ਉਸਾਮਾ ਦੇ ਬਾਕੀ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਕਿੰਗ ਅਬਦੁਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਬਹਿਸ ਜ਼ੋਰਾਂ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਇਸਲਾਮੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਬਹਿਸ ਖ਼ੂਨੀ ਰੂਪ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਰਬ ਦੀ ਇਸਰਾਈਲ ਹੱਥੋਂ ਦੁਹਰੀ ਹਾਰ ਨਾਲ ਕਰੋਮਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਲੀਹਾਂ ਉੱਤੇ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਠੇਸ ਲੱਗੀ।

ਇਸ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮੀ ਜਗਤ ਨੂੰ

ਤਕਰੀਬਨ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨਾਮ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਰਤਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਵਾਂਗ ਉਹ ਆਪ ਅਰਬੀ ਖ਼ਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਚੱਲਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਹੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ‘ਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਧਾਰਾ ਦਾ ਉਹ ਆਗੂ ਬਣ ਗਿਆ।

ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਮੋਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ 1979 ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਉਸਾਮਾ ਨੇ ਵੀ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ। ਇਰਾਨ ਵਿੱਚ ਆਇਤ-ਉੱਲਾ ਖ਼ਮੈਨੀ ਨੇ ਇਸਲਾਮੀ ਇਨਕਲਾਬ ਕੀਤਾ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਰੀਅਤ ਦੀ ਮੁਤ-ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮੱਕੇ ਦੀ ਮਸਜਿਦ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਹੀਂ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸਾਮਾ ਫ਼ਲਸਤੀਨੀ ਮੂਲ ਦੇ ਜੌਰਡਨ ਵਾਸੀ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਜੋ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਅਹਿਮ ਚਿੰਤਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਭਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਵਾਲਾ ਅਮੀਰਜ਼ਾਦਾ ਉਸਾਮਾ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜੋ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਰੋਧੀ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਹਾਜ਼ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ। ਅਫ਼ਗਾਨ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ, ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਅਤੇ ਪਨਾਹਗੀਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਸਰਮਾਇਆ ਜੁਟਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸਭਕਾਂ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਹੁਨਰ ਮੋਰਚੇ ਅਤੇ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਛਾਉਣੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਆਇਆ।

ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖ਼ਾਨਾਜੰਗੀ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਮਿਸਰੀ ਮੂਲ ਦੇ ਅਮਾਨ-ਅਲ-ਜਵਾਹੀਰੀ ਨਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਵਿੱਚ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ ਬਾਬਤ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਸਲਾਮੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀਵਾਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਤੋਂ ਵੈਟੀਕਨ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਬੋਰੇਕ ਸੀ। ਉਮੀਦ ਮੁਤਾਬਕ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਦੀ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਕਦਰ ਨਾ ਪਈ। ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਨੂੰ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਜਲਦੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਰਾਕ ਨੇ ਕੁਵੈਤ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਾਮਾ ਨੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਕਿ ‘ਕਾਫ਼ਰ’ ਸੱਦਾਮ ਦੀਆਂ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਦੀ ਫ਼ੌਜ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਬਣ ਗਈ। ਉਸਾਮਾ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਹਾਵੀਵਾਦ ਦੀ ਕੱਟੜ ਇਸਲਾਮੀ ਧਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਫਰਾਰ ਹੋ ਕੇ ਸੁਡਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਖਰਤੂਮ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਹਸਨ ਤੁਰਾਬੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਤਨਜ਼ੀਮਾਂ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੇ ਯਮਨ, ਅਲਜੀਰੀਆ, ਮਿਸਰ, ਸੋਮਾਲੀਆ ਆਦਿ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਇਸਲਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਸੋਮਾਲੀਆ ਵਿੱਚ 1993 ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ

ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਖ਼ੂਨੀ ‘ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ’ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨ ਵੀ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਛਾਣ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਸਾਥੀ ਸੁਡਾਨ ਵਿੱਚ ਸਭਕਾਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਪਰੈਲ 1994 ਵਿੱਚ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੇ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਦਬਾਅ ਹੇਠ 1996 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਡਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਸਲਾਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿੱਚ ਮਸਰੂਫ਼ ਉਸਾਮਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਵਾਸੀ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜਲਾਲਾਬਾਦ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਬਾਇਲੀ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਉਸਾਮਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਅਹਿਮ ਟੀਚਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਖਾੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ, ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਪਲਟਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫ਼ਲਸਤੀਨ ਦੀਆਂ ਪਵਿੱਤਰ ਮਸਜਿਦਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣਾ। ਇਹ ਟੀਚੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਗਦੇ ਸਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਲਜੀਰੀਆ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ, ਚੇਚਨੀਆ, ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਮਿਸਰ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੱਕ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਬਹੁਤ ਪੇਚੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਧੁਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਨਾਮੀ ਆਗੂ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਸਰਗਰਮੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਕੌਮ ਮੁਤਾਬਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨੇ 1998 ਵਿੱਚ ਕੀਨੀਆ ਅਤੇ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਵਾਏ ਤਾਂ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸਾਮਾ ਦੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਸੁਡਾਨ ਵਿਚਲੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉੱਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 1999 ਵਿੱਚ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਹਕੂਮਤ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਜੌਤੇ ਟਾਵਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ‘ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ’ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਰਾਕ ਨੂੰ ਖੰਡਰ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਜੰਗ ਦਾ ਮੰਚ ਲਿਬੀਆ ਤੇ ਹੋਰ ਉੱਤਰੀ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਸਾਮਾ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਉੱਤੇ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵੀ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੀਆਂ।

ਉੱਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਅਤੇ ਵਹਾਵੀਵਾਦ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇ। ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਇਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਰਾਕ ਵਿੱਚੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਚੱਲਦੀ ਜੰਗ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਅਲ-ਇਖ਼ਵਾਨ ਨੇ ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਨਾਲ ਕਦੇ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਉਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਦੀ ਮੌਤ ਜਿੰਨੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਜਾਰੀ ‘ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ’ ਕੀ ਰੁਖ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ? ਉਸਾਮਾ-ਬਿਨ-ਲਾਦਿਨ ਦਾ ਮੁਲਕਣ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਮਹਿਜ਼ ਬੇਕਿਰਕ ਮਨੋਰੋਗੀ ਕਾਤਲ ਸੀ ਜਾਂ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਅਟੱਲ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸੀ ਜਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਉਘਾੜਦਾ ਹਿੰਸਕ ਰੁਝਾਨ ਸੀ? ਅਲ-ਕਾਇਦਾ ਦਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਬੇਪਰਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਧੁੰਦਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਸਾਮਾ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਜੋ ‘ਅਤਿਵਾਦ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ’ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਹੋ ਰਹੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਸੂਝ ਸ਼ਗਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਉਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਦਾ ਆਗਾਜ਼, ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਰੋਸ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ‘ਤੇ’

ਕਿਤੇ ਖਹਿਬੜੇ ਪਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਤਨੀ, ਪਤੀ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਨੂੰ ਨਰਕ ਬਣਾਈ ਫਿਰਦੇ। ਧੀਆਂ ਪੁੱਤ ਲੜਦੇ ਨਾਲ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ, ਭਾਈ, ਭੈਣਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਮਚਾਈ ਫਿਰਦੇ। ਨਿੱਤ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਮੁਰਦਾਬਾਦ ਹੋਵੇ, ਰਾਜੇ ਆਪਣੀ ਹਿੰਡ ਪੁਗਾਈ ਫਿਰਦੇ। ਧਰਮ-ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਡਾਂਗ ਖੜਕੇ, ਆਕੀ, ਧਰਮੀਆਂ ਤਾਈਂ ਭਜਾਈ ਫਿਰਦੇ। ਚਾਰੇ ਤਰਫ ਹੀ ਕ੍ਰੋਧ ਦੀ ਅੱਗ ਬਲਦੀ, ਸਹਿਣ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਅਲਖ ਮੁਕਾਈ ਫਿਰਦੇ। ਸਾਂਤ ਰਹਿਣ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੀ ਸਬਕ ਦੇਣੇ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵੀ ਸਿੰਗ ਫਸਾਈ ਫਿਰਦੇ!

ਗਲੋਬਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ

ਚਿੰਤਨ

ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਅੱਜ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਉਹੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਸ਼ਵੀ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਕੁੱਲ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਕਰਕੇ ਚੱਲੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ, ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਪਾਏ। ਹਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕੋਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸ/ਭੂਗੋਲ ਹੈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਮੌਲਿਕ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਗਲੋਬਲ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਆਪਣੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ ਹੈ; ਇਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ-ਵਿਆਪੀ ਉਸਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲੋਬਲ ਵੀ ਤਦ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੀ ਸਥਾਨਕਤਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੇ। ਸਥਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਿਧਾਂਤਬੱਧ ਕਰ ਸਕੇ। ਵਿਸ਼ਵੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕਤਾ ਦੇ ਟਕਰਾਉ ਅਤੇ ਮੇਲ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਮੁੱਲਵਾਨ ਵਿਆਖਿਆ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਦਾ ਰੂਪ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਨਾ ਤਾਂ ਨਾ-ਇਨਸਾਫੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਤਿਕਥਨੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਵਰਗ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਤੋਹਫੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਪੌਪ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਪੌਪ ਪੱਛਮ ਦੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਧੜਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਗੌਰਵਸ਼ੀਲ ਪਰ ਸੀਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਨੇ ਭੋਜਨ-ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਮਿਸ਼੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਸਿਰਜ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮਹੱਤਵ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤੋਹਫਾ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੇ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਲਚਕੀਲਾ ਰਹੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਸੰਯੋਗਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੇ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਸਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅ-ਬਦਲ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤੋਹਫਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਤੋਹਫੇ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਾਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣਾ ਇਕੋ ਗੱਲ ਦੇ ਦੋ ਪੱਖ ਹਨ। ਸਮਰੱਥ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੀ ਤੋਹਫਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਉਦਮ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਹਸਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਕੀ ਹਸਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਹਸਤਾਖਰ ਹੈ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖੇ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਵੇ। ਹੋ ਰਹੇ ਭੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਸੰਵਾਦ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਕੀ ਭਾਗ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਕੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਵੇ। ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਇਹ ਆਪ ਵੀ ਅੱਗੇ ਤੋਰੇ, ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੱਗੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮਹੱਤਵ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤੋਹਫਾ ਤਾਂ ਹੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖ ਸਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੇ। ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਲਚਕੀਲਾ ਰਹੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਮੂਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਸੰਯੋਗਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹੇ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਸਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅ-ਬਦਲ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤੋਹਫਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਤੋਹਫੇ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹਾਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਤੋਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਲਚਕੀਲਾ ਮੂਲ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਖੰਡਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਵਰਗ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ

ਅਹਿਮ ਮਸਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਉਲਾਰ ਲਿਆਂਦੇ ਹਨ। ਉਥੋਂ ਦਾ ਸੌਦਰਯ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਤੇ ਕਾਵਿ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵੀ ਇਸ ਉਲਾਰ ਤੋਂ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਇਸ ਉਲਾਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਇੰਦਰਿਆਵੀ ਅਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਸਤ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਆਈ ਅੰਤਿਮਪੱਧਤਾ ਵੀ ਇਸੇ ਅਸੰਤੁਲਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਨਵ-ਉਪਭੋਗਵਾਦੀ ਪੂਰਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਉਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਮਨ ਅਤੇ ਇੰਦਰਿਆਵੀ ਉਲਾਰ ਇਕੋ ਗੱਲ ਦੇ ਦੋ ਪੱਖ ਹਨ। ਪੂਰਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੀ ਇਹ ਵੱਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਮਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਦੇਹ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਹ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਯੋਗਿਕ ਅਤੇ ਚੇਤਨਤਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਮੈਸਲੇਅ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਅਰਥ ਉਸ ਦੀ ਪਰਿਵਰਤਨਕਾਰੀ ਚੇਤਨਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪਰਿਵਰਤਨ ਜਾਂ ਪੁਲਾੜ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਜਿੰਨੇ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਓਨਾ ਹੀ ਉਹ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਉਸ ਦੇ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਸਲੇਅ ਨੇ ਵਿਕਸਿਤ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ।

ਮੈਸਲੇਅ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਉਸਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵਾਂ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਗਲੋਬਲ ਸਮਰੱਥਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਵੀ ਇਸ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਿਖਰ-ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿਖਰ-ਅਨੁਭਵਾਂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਵਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਹੈ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਰੂਪ ਜਿਵੇਂ ਸਾਹਿਤ, ਕਲਾਵਾਂ ਆਦਿ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੰਗਠਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਉਪਲਬੱਧ ਪਹਿਲਾ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਆਰੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਰਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਚੇ ਸਾਹਿਤ ਰਿਗ ਵੇਦ, ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਗਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਆਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਸੇ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੋਵੇ। ਆਦਿਮ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਹਾਵਾਂ-ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਕੇ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣ, ਖਾਸ ਕਰ ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਨਗਰ

ਵਸਾਉਣ ਵਿਚ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਪੂਰਵ-ਆਰੀਆਈ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰਵ-ਆਰੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਬਾਰੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਵ-ਆਰੀਆਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਬਿਨਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਵ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਆਸਰਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਵ-ਆਰੀਆਈ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਆਰੀਆਈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਬਣੇ।

ਆਰੀਆਈ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਆਰੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਅਤੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਹੀ ਉਤਰ-ਆਰੀਆਈ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚੇ ਗਏ। ਇਹ ਟੱਕਰ ਭਿਆਨਕ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਰੀਆਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ। ਪੂਰਵ-ਆਰੀਆਈ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਪਸੰਦ ਕਬੀਲੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਆਦਿਮ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਵੀ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਟੱਕਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਲਈ ਇਹ ਵਿਦਰੋਹ ਅੱਜ ਤਕ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਦਰੋਹ ਪਿੱਛੇ ਆਰੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਉਣ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਜ਼ਖਮ ਹੀ ਹਨ।

ਆਰੀਆਈ ਅਤੇ ਪੂਰਵ-ਆਰੀਆਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਅਤੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਜੋ ਸਿਖਰ-ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕੁੱਲ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਕ “ਬ੍ਰਹਮ” ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਨਿਰਗੁਣ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਗੁਣ ਵੀ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵੀ, ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਵੀ, ਦਵੈਤਮੁਖੀ ਵੀ, ਅਦਵੈਤਮੁਖੀ ਵੀ। ਵਿਸ਼ਿਸ਼ਟ ਅਦਵੈਤੀ ਵੀ ਪਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਅਦਵੈਤੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਬਣੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਬਣਿਆ। ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਤਨ

ਜੈਜੀ ਬੀ

ਵੀ। ਪਤਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਕਰਾਚਾਰੀਆ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਬਲ ਇਕ-ਪਰਤੀ ਜਾਂ ਇਕ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰੀ ਬ੍ਰਹਮ ਉਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਰਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਵਿਚਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਇਕਪਰਤਾ ਨੇ ਹਿੰਦੂਵਾਦ ਅਤੇ ਬੋਧੀਆਂ

ਦੀ ਟੱਕਰ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਈਸਾਈਅਤ ਨਾਲ ਵੀ ਤਣਾਉ ਬਣਿਆ। ਇਹ ਤਣਾਉ ਅੱਜ ਤਕ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕ੍ਰਿਆਵੰਤ ਹੋਏ ਇਸਲਾਮ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਇਹ ਕ੍ਰਿਆਵੰਤ ਇਸਲਾਮ ਕੇਵਲ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਟੇਟ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵੀ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ-ਕੇਂਦਰਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਭਿਆਨਕ ਟੱਕਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਣੀ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਅੰਤਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਉਪਜੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਬ੍ਰਹਮਵਾਦੀ ਅਤੇ ਅੱਲਾਵਾਦੀ, ਦੋਹਾਂ ਮਹਾਂ-ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵੱਲ ਇੱਕਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ, “ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ” ਅਤੇ “ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ”, ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਹਨ। ਇਸ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਨੇ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ” ਇਕ ਸਮਾਨਤਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਜੋਂ ਉਸਾਰਿਆ। ਇਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਗੌਰਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿਆਸੀ ਗੌਰਵ ਵੀ ਸੰਭਾਲੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਸਮਾਦ ਜਾਂ “ਵਾਹਿ” ਦਾ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਵਿਚਿੱਤਰਤਾ ਜਾਂ ਅਨੇਕਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੇਕਤਾ ਦਾ ਸੰਵਾਦ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕਾਤਮਕਤਾ ਜਾਂ ਸੰਕੀਰਨਤਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਵੀ। ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਏਕਤਾ, ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਅਨੇਕਤਾ ਦਾ ਸੰਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਯੋਗੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸਮਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਨੇਕਤਾ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਲਈ ਜੋ ਮਾਡਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਸਮਾਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ “ਵਾਹਿਗੁਰੂ” ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੰਨ੍ਹ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਮਾਡਲ ਦਾ ਅਜੇ ਪੂਰਾ ਅਭਿਆਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਜਿਸ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਸੰਵਾਦੀ ਅਤੇ ਅਨਿਕਮੁਖੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਜਾਂ ਪਾਸਾਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਮਾਡਲ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਿਰਲੁੱਟ, ਸਾਇਰਾਨਾ ਸੰਗੀਤਾਤਮਕ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਅਸੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਲਈ ਜਿਸ ਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੁੱਢ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਸਮਾਦੀ ਮੁੱਢ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਵਿਸਥਾਰ ਦੇ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਸਿਰਜਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੀਜੇ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨਾਲ ਆਏ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੀਜਾ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਰਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਨਾ ਆ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਮੁਦੱਈਆਂ, ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਕੰਮ ਦੇ ਹਾਣੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕੇ।

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਗਲੋਬਲ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਵਿਚ ਸੰਯੋਗ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਅਤੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗੁਫ਼ਤਗੂ ਹੋ ਸਕੇ। ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨਾਲ ਆਏ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਮਨਫੀ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸਿੱਖ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਕੀਰਨ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ੇਧਾਤਮਕ ਵਤੀਰਾ ਅਪਨਾਉਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਯੋਗੀ ਸਿਖਰ ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖਿਲਾਫ ਮੁਹਿੰਮ: ਹੁਣ ਟਾਕੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਰਨਾ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਧਰਨੇ, ਰੱਖੇ ਗਏ ਮਰਨ-ਵਰਤ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਸਮਝੌਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਇੰਦਾ ਦੀ ਬਹਿਸ ਛਿੜ ਪਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਰੁਕਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਤੇ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਢਾਡੀ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਕਿ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀ ਇਕ ਪਾਸੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਸਾਥੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁਧ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਸਫਾਈਆਂ ਦਿੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਗੱਲ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਤੁਰੀ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਨਾ ਦੇਣ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ।

ਕੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇੰਨਾ ਪਵਿੱਤਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਗੁਨਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਗਲੇ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਨਰਕ ਵਿਚ ਪੈਣ ਦਾ ਡਰ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇ? ਇੰਦਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵੇਂ ਜੁਲਮ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਲੈ ਆਉਣ, ਜੁੱਤੀ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਦਬਾਈ ਫਿਰਨ, ਉਹ ਜਿਸ ਵੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹੋਣ, ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਇਹੋ ਕਿਸਮ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰਾਜ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਅਮਲਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ ਤਾਂ ਨਾ ਆਖੇ, ਅਸੀਂ ਆਖ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਜਾਂ ਭਲਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਚੁਣੌਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ; ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਉਹ ਘੜੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।

ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਘੁਟਾਲਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਦੇ 2-ਜੀ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ ਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਬਹਿਸ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਹੋਈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਰਾਫੇਰੀ, ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਹੋਰਾਫੇਰੀ, ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਚੋਰਾਂ ਨੇ ਘਰ ਭਰ ਲਏ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵਰਤ ਕੇ ਵੀ ਕੋਈ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਖੱਫਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਖਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਆਦਰਸ਼ ਸੁਸਾਈਟੀ ਵਾਲੀ ਲੁੱਟ ਮਚਾ ਕੇ ‘ਆਦਰਸ਼’ ਸ਼ਬਦ ਉੱਤੇ ਕਾਲਖ ਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਝੰਡਾਬਰਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਖਾਕੀ-ਨੰਗ ਜਿਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਕਰੋੜਾਂ ਨੂੰ ਟੱਪ ਕੇ ਅਰਬਾਂ ਅਤੇ ਖਰਬਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਸੁਲੱਖਣਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੋ ਗੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਅਜੇਕਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਏ ਸਨ, ਚੋਰ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਾਲੀ ਧਾਤ ਓਦੋਂ ਵੀ ਚੱਲ ਰਹੇ ‘ਪ੍ਰਬੰਧ’ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਿੰਧਾਂ ਜਾਂ ਲੁਕਵਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਲਿਆ, ਫਿਰ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ‘ਗਾਡ ਸੇਵ ਦੀ ਕੁਈਨ’ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ‘ਜਨ ਗਣ ਮਨ’ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅੱਜ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਮੁੱਖ ਧਿਰ ਵੀ ਇਹੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ-ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੋੜਵਾਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ

ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ ਤਾਂ ਨਾ ਆਖੇ, ਅਸੀਂ ਆਖ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਜਾਂ ਭਲਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਚੁਣੌਤੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ; ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਉਹ ਘੜੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।...ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਤੰਬੂ ਦੇ ਮਘੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਟਾਕੀਆਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਹਕੀਕੀ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਮੀਲ-ਮੀਲ ਲੰਮੇ ਲੰਗਾਰ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਾਕੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹੁਣ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਜਿਸ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਲਾਈ ਜਾਵੇ; ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ, ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ।

ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਕੀ ਹੈ? ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਹਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ‘ਪਬਲਿਕ ਯੂਟਿਲਿਟੀ ਸਰਵਿਸ’ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਚਾਲੂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਗੋਲ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਹੋਇਆ ਉਲਟਾ ਇਹ ਕਿ ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਪੇਂਡੂ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸੌ ਪੰਦਰਾਂ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਪੰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕੋ ਬੀਬੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਉਹ ਪਿੰਡ ਅਜੇ ‘ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ’ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ ਤੇ ਉਹ

ਕੁਝ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੁਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਵੀ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਫਰਜ਼ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜਾਨ ਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੇਗਾ। ਰਾਜਾ ਭਾਵੇਂ ਪਿਤਾ-ਪੁਰਖੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਫੌਜੀ ਰਾਜ-ਪਲਟਾ ਕਰ ਕੇ ਤਖਤ ਮੱਲ ਲੈਣ ਵਾਲਾ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਭ ਨੂੰ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਖੂਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੀ ਧਮਕੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਰੋਜ਼ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਵਿਚ ਅਝਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ 365 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ 907 ਕਤਲ ਹੋ ਗਏ; ਮਤਲਬ ਹਰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਦਿਨ ਵੰਡ ਕੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਗੇੜਾ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ-ਲਿਜਾਣ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਬਾਬਰੂਮ ਤੱਕ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਡੋਬਾ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਸੋਕਾ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ? ਕਦੇ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਗੇ ਹੀ, ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ-ਮਕੌੜੇ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਜੇ ਵੀ ਖਾਮੀਆਂ ਹੋਣ, ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਕਿਵੇਂ ਚੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ।

ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਸੱਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਤਣ ਤੇ ਹਾਰਨ ਵਾਲਾ-ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਇੱਕੋ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਇੱਕ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲਾ, ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਵਾਲਾ ਤੇ ਤੀਜੀ ਥਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ-ਤਿੰਨੋਂ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਜਿੱਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਲੋਕ ‘ਆਪਣਾ’ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਚੁਣ ਲੈਣ, ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਲੈਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਾ ਸਿੱਧ ਤੋਂ ਛਿੱਤਰ ਖਾਣੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬੰਦ ਰਾਮ ਤੋਂ, ਭਲੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੀ ਆਸ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ।

ਕੋਈ ਵੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ

ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ; ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ।

ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਅਦਾਰੇ ਹਨ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਤੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਜਿਹੜੀ ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੀ ਗੱਲ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਪਾਲਣੀ ਸਿੱਖ ਲੈਣ। ਜੇ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਲੋਕ-ਲੇਖਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਮੌਕੇ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਨੂੰ ਨੁਕਰਾ ਕੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ ਜੋਸ਼ੀ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਆਪ ਹੀ ਵਾਕ-ਆਉਟ ਕਰ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਤੇ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰ ਲਏ। ਹੁਣ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਮਲਾ ਟੈਲੀਕਾਮ ਘੁਟਾਲੇ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੀ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਪੌਣੇ ਦੋ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੰਨ੍ਹ ਲੱਗਣ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਲੜ ਪਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਚੋਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹੀਏ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਹਨ। ਘੁਟਾਲੇ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਕਰ ਕੇ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਵੀ ਵਲ੍ਹੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਣੇ ਨਹੀਂ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਕੋਈ ਆਖੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਚੰਗਾ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਰੌਲਾ ਪਾ ਕੇ ਉਠ ਜਾਓ, ਤੇ ਫਿਰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਚਾਂਦਮਾਰੀ ਸੂਰੂ ਕਰ ਦਿਓ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੌਣ ਸੱਚਾ ਹੈ ਤੇ ਕੌਣ ਝੂਠਾ? ਚੋਰ ਸਗੋਂ ‘ਚੋਰ-ਚੋਰ’ ਦਾ ਰੌਲਾ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਰ ਚੋਰ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਫਸ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੰਨੀ ਮੱਠੀ ਤੌਰ ਵਿਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਜਣਾ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਿਲਾ ਲੈਣ ਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਗੋਗਲੂਆਂ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਝਾੜ ਕੇ ਪਾਸੇ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸੁਖ ਰਾਮ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਵੀ ਟੈਲੀਕਾਮ ਦੇ ਘੁਟਾਲੇ ਦਾ ਹੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੀ ਭਲਕੇ ਹੀ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਜਾਣਾ। ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਚੱਲੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵੀਹ-ਬਾਈ ਸਾਲਾਂ ਤੀਕ ਕਿਸੇ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਅੰਜਾਮ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣਾ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ‘ਪ੍ਰਬੰਧ’ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਕਰਮਾਂ ਮਾਰ ਲੈਣ ਨੂੰ ਓਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਵਲਗਣ ਵਿਚ ਲੋਕ ਨਾ ਵੱਸਦੇ ਹੋਣ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮੁਲਕ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ੀ ਆਈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਕਣਕ ਅਤੇ ਝੋਨਾ ਗੋਦਾਮਾਂ ਵਿਚ ਪਏ ਗਲ-ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਖਾਣ ਨੂੰ ਅੰਨ ਦਾ ਦਾਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅਨਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖਾਂ ਮਾਰੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਵੰਡ ਕੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੰਦਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ‘ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ’ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪੈਂਤੜਾ ਮੱਲ ਲਿਆ ਕਿ ਸੜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੜੀ ਜਾਵੇ, ਮੁਫਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ; ਲੋਕ ਮਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਰਨ ਦੇਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਪੈਂਤੜਾ ਉਸ ਖੇਤੀ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉੱਤੇ ਮੱਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਧਿਆਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵੱਲ ਲਾਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਉਹ ਛੱਤੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਕੈਂਡਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਕਦੇ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਾਹਿਰ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ: ‘ਏਕ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੌਲਤ ਕਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕਰ, ਹਮ ਗਰੀਬੋਂ ਕੀ ਮੁਹੱਬਤ ਕਾ ਉਤਾਇਆ ਹੈ ਮਜ਼ਾਕ।’ ਅਸੀਂ ਉਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖੀਏ ਤੇ ਸੋਚੀਏ। ਦੌਲਤ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਜਿਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਡਾਇਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੌਲਤ ਆਪਣੀ ਬੀਵੀ ਦੀ ਕਬਰ ਉੱਤੇ ਇੰਜ ਅੰਨ੍ਹੇ-ਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੁਟਾਉਣੀ, ਜੇ ਇਹ ਦੌਲਤ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਸੂਤ ਕੱਟਣਾ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਦੌਲਤ ਵੀ ਬੇਗਾਨੀ ਸੀ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਤਨਖਾਹ ਜਾਂ ਕਾਰ-ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਏ, ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਡੰਡੇ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਹਿੱਕ ਕੇ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਂਗ ਉਸ ਮਕਬਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨੀ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ।

ਰਾਜ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਹੋਣੇ ਜਾਂ ‘ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ’ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦਾ, ਮੁੱਲ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਨਵੇਂ ਯੁੱਗ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਧਾਤ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਰਚਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖੇ ਮਰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਾ ਕਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ। ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ, ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਾਲੇ ਤੰਬੂ ਦੇ ਮਘੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਟਾਕੀਆਂ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਹਕੀਕੀ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਮੀਲ-ਮੀਲ ਲੰਮੇ ਲੰਗਾਰ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਾਕੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੀ ਹੁਣ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ। ਜਿਸ ਦਾ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਲਾਈ ਜਾਵੇ; ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ, ਚੁਣੌਤੀ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੂਲਾ ਅਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਪੁਨੀਆ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ: 94173-34049

ਅਸੀਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਖੂਬ ਪਈ ਧਮਾਲ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ 2011' ਮੌਕੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਗੇਟਵੇਅ ਬੀਏਟਰ ਵਿਚ ਢਾਈ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿੱਕੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗੜੇ, ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਲਘੂ ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਚਾਲੀ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਿਲਵਾਕੀ, ਆਇਓਆ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੋਂ ਆਏ ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮਪਤਨੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੋੜਤਾ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਗਰੁਪ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਸਿੱਖਾਂ।

ਸਮੁੱਚਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚਾਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਮੋਨਾ ਭੱਲਾ, ਦਿਲਰਾਜ ਸਿੰਘ (ਸੰਨੀ) ਸੇਖੋਂ ਤੇ

ਸਿੱਧੂ, ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਮਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ 'ਬੱਲੇ ਭੰਗੜਾ', ਇਲੀਨਾਏ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ

ਦਿਓਲ, ਸਪੋਰਟਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਯੂਥ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਇੰਟਰ-ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਮੋਹਿਨਾ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੇ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਸਨ-ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਨਾਲ

ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ

ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ 'ਟੈਕ ਦੇ ਫੱਟੇ' ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਆਇਓਆ ਦੀ 'ਹਾਕੀਏ ਭੰਗੜਾ' ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਅੱਡੀ ਬਿਰਕਣ ਲਾਈ। ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ 'ਮਿਲਵਾਕੀ ਦਾ ਗਿੱਧਾ' ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਗਿੱਧਾ ਟੀਮ 'ਸ਼ੌਂਕਣਾਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ' ਗਿੱਧਾ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਗਿੱਧੇ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਅੱਡੀ ਮਾਰ ਮਾਰ ਧਰਤੀ ਪੁੱਟਣੀ ਲਾਈ ਰੱਖੀ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਸੈਣੀ ਨੇ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਗਿੱਧੇ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਬੋਰਡ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2011 ਲਈ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਿੰਦਰ

ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ.

ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਨਿਮਰਤਾ

ਕੇ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਭਗਵੰਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ, ਮੋਹਿਨਾ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਿੱਤਲ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੂਗਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਰਨੈਲ ਅਤੇ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ, ਲਖਵੀਰ ਤੇ ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ, ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਡਾ. ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ

ਸੰਘਾ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਆ, ਭਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ, ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਅਟਵਾਲ, ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ ਅਤੇ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪੁਨੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ, ਜੀਤੂ ਕੌਰ, ਨਿਸ਼ਾ ਸੈਣੀ, ਨਵਰੰਗ ਬਾਜਵਾ, ਬਿਕਰਮ ਚੌਹਾਨ, ਜਸਕਰਨ ਸੈਣੀ, ਰੋਬਿਨ ਘੋੜਤਾ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਗਿਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹਰ ਸਾਲ ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਥ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਨਾਈਟ ਆਉਂਦੀ 12 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਜਾਏਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਉਂਦੀ 6 ਅਤੇ 7 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਸਟੇਟ ਟਰੈਜ਼ਰਰ ਡੈਨ ਰੁਦਰਫੋਰਡ

ਮਹਿਮਾਨ ਇਲੀਨਾਏ ਦੇ ਸਟੇਟ ਟਰੈਜ਼ਰਰ ਡੈਨ ਰੁਦਰਫੋਰਡ ਨੇ ਅਰੰਭਕ ਸ਼ਬਦ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਛੇਵੀਂ ਵਾਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆਂ। ਮੈਂ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ

ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ

ਨੇ ਕੀਤਾ। ਮੋਨਾ ਭੱਲਾ, ਪੰਮੀ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਨੰਦਨ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ, ਮਾਹੀਜੀਤ ਵਿਰਦੀ, ਮਨਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੀਪ ਭਰਾਵਾਂ-ਭਵਨਦੀਪ ਤੇ ਜਸਦੀਪ ਨੇ ਹਿੱਤੇਸ਼ ਮਾਸਟਰ, ਅਜੈ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼

ਹੈ ਨੀ ਭੈਣਾ... ਹੈ ਨੀ ਭੈਣਾ...

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ ਅਤੇ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ

ਸਕਿੱਟ 'ਬਟਵਾਰਾ' ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸਟੇਟ ਟਰੈਜ਼ਰਰ ਚੁਏ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਪੰਨਵਾਦ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੰਗੜਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ

ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਸੁਣਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ 'ਬਟਵਾਰਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸਕਿੱਟ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਖੁਦ ਗੁਰਮੁਖ ਭੁੱਲਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ

ਗਿੱਧਾ ਪਾਓ ਨੀਂ ਮਜਾਜਾਂ ਪਿੱਟੀਓ

ਸਿੰਘ ਘੋੜਤਾ, ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਸੈਕਟਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਫਾਇਨਾਂਸ ਸੈਕਟਰੀ ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਨਹੀਂ ਰੀਸਾਂ ਮੁਡਿਓ ਤੁਹਾਡੀਆਂ, ਇਹ ਜੋਸ਼ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਓ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਵੀ

ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ

ਵਿਸਟਾ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਇਜ਼ੀਚੇਜ਼ ਦਾ ਰਲੇਵਾਂ

ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ (ਮਾਨ ਮਨਦੀਪ): ਨਾਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੰਪਨੀ ਵਿਸਟਾ ਸੀ ਸੀ ਕੈਮਰਾ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਰਲੇਵੇਂ ਪਿਛੋਂ ਹੁਣ ਇਜ਼ੀਚੇਜ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਜ਼ੀਚੇਜ਼ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਬਿਜਨਸ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹਾਈ ਡੈਫੀਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਲੋਜ਼ ਕਟ ਕੈਮਰੇ ਅਤੇ ਡੀ ਵੀ ਆਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੁਆਲਿਟੀ ਅਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਕੰਪਨੀ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੈਮਰੇ ਵਗੇਰਾ ਗਾਹਕ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.ezchase.com 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪ ਵੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਆਈ ਫੋਨ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਿਜਨਸ 'ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੁਖਪਾਲ ਨਾਲ ਫੋਨ 661-586-5080 ਉੱਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਲੈਨਸਿੰਗ ਵਿਚ ਸਜਿਆ ਮਹਾਨ ਨਰ

ਸਾਰ ਕੀਰਤਨ-ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਵੇਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਜਿਆ

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਆਨ): ਹਰ ਸਾਲ ਵਿਸਾਖੀ ਯਾਨਿ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਹਾੜਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵੇਨ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਡਿਟਰਾਇਟ ਦੇ 6 ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਨਗਰ

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰੀਬ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਸੀ ਅਤੇ ਠੰਢ ਵੀ ਹੱਡਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਗੁਜਰਦੀ ਸੀ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਇਕ ਸਜੀ ਹੋਈ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸਜੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਰਵਾਇਤੀ ਅਸਤਰ-ਬਸਤਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਕੈਂਟਨ ਦੇ ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੈਂਡ ਦੀ ਟੀਮ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਰੰਭ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੈਡੀਸਨ ਹਾਈਟਸ ਦੇ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਗਤਕਾ ਟੀਮ ਇਸ ਮਾਰਸ਼ਲ ਆਰਟ ਦੇ ਜੋਹਰ ਦਿਖਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਸੰਗਤਾਂ ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਬੇਸ਼ਕ ਹਲਕੀ ਹਲਕੀ ਬੂੰਦਾਬਾਂਦੀ ਹੋ ਰਹੀ

ਪਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਕਮੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਈ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰੂਟ ਮੁਤਾਬਕ ਕੋਈ ਦੋ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਵਾਪਸ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਵਾਲੀ

ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਬਰੋਸ਼ਰ ਆਉਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਡਿਟਰਾਇਟ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੰਡਜ਼ਰ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਸੰਗਤਾਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਰੰਭ ਵਰਤਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਚਾਹ ਪਾਣੀ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹਰ ਸਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਦੂਜੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ਵੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਹੀ ਰਵਾਇਤ ਅਧੀਨ 22 ਅਪਰੈਲ

ਕੀਰਤਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਗੋਂ ਡਿਟਰਾਇਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਭਰਵੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਟ੍ਰੈਂਟਨ: ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਫਾਰਮੇਸੀ ਦੇ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਪਰਚੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਦਵਾਈ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਾਰਮੇਸੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਰਜਨ ਰੈਡੀ ਦਿਆਪਾ (52) ਦੇ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਵੱਜੀ ਤੇ ਹਸਤਪਾਲ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਅਫਰੀਕੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਨੌਜਵਾਨ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਲਿਖੀ ਪਰਚੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਮੰਗੀ। ਦਿਆਪਾ ਦੇ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਲੈਨਸਿੰਗ ਵਿਚ ਸਜਿਆ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ-ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਅਨਿਲ ਰੈਲਨ, ਬੰਬੇ ਵੈਡਿੰਗ ਇਵੈਂਟਸ
ਫੋਨ: 586-604-6881

ਲੈਨਸਿੰਗ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੀ ਡੀ ਇਸ ਨਾਂ 'ਤੇ ਯੂ ਟਿਵਿਊ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ: Lansing Vaisakhi Mela-2011

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੁਰ ਜਾਣ ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਉਮਰ ਭੋਗ ਕੇ ਮਰੇ ਹਨ ਤਾਂ ਡਾਢੇ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਗੀਟਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਛੱਡ ਗਏ। ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਧਰਮ ਜਾਂ ਜਾਤ-ਬਰਾਦਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਮਰ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਢਲਦਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਲੱਖ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਧਰਮ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸੁਖਾਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਧਰਮ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਬੜਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ, ਕੱਟੜਵਾਦ ਇਸੇ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ।

ਜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਗਹਿਗੱਚ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਲੱਭੇਗਾ ਕਿ ਅਣਖ ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਵੱਡਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਉਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਲਈ ਹੀ ਹਨ, ਗਰੀਬ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਹੱਥ ਜੋਤਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਫੂਲਨ ਦੇਵੀ ਦਾ ਡਾਕੂ ਬਣਨਾ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਉਚੇ ਅਭਿਆਨ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਚਲੇ ਫੂਲਨ ਦੇਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਪਰ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹਰਗਿਜ਼ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੀਰਵਾਲਾ (ਮੁਜ਼ੱਫਰਗੜ੍ਹ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੀ ਮੁਖਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਦੋਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੇ 12 ਵਰ੍ਹੇ ਲੜਦੀ ਹਫ਼ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਉਹ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ, ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਵੱਲ ਤੋਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸੀ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਤਿਲਕ ਬਰੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਨੂੰ ਬੁਰਕਿਆਂ 'ਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਸਲਾਮ ਚੁੱਪ ਹੈ, ਪਾਦਰੀ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਨ, ਮੁੱਲਾਂ ਮੂੰਹ ਘੁਮਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਅਣਖ ਦੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਬਲਾ ਦੇ ਦੁੱਖ 'ਤੇ ਛੇਆਂ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕੇ? ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਾਪ ਹਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਫੈਲਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੁਖਤਾਰਾਂ ਮਾਈ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਘੋਰ ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਸਾਹਮਣੇ ਆ

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਗੁਮ ਤੇ ਉਦਾਸੀ

ਕਿੱਥੇ ਤੇਰੇ ਵਾਅਦੇ ਦੱਸ, ਕਿੱਥੇ ਇਕਰਾਰ ਨੀ ਬੂਠੀਏ ਨੀ ਬੂਠੇ ਦਿੱਤਾ ਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਮਾਰ ਨੀ ਗਮਾਂ ਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਖਾ ਲਈ ਗਲਤ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਖੋਰੇ ਕਾਹਤੋਂ ਲਾ ਲਈ।

ਸਮਝ ਸਕੇ ਨਾ ਅਸੀਂ ਅੱਖੀਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਨੂੰ ਗਿਣਦੇ ਸੀ ਤਾਰੇ ਕਦੇ ਉਠ-ਉਠ ਰਾਤ ਨੂੰ ਝੱਲੀਏ ਨੀ ਅੱਖ ਲਾ ਕੇ ਅੱਖ ਕੀਹਦੀ ਲੱਗਦੀ ਹੁੰਦੀ ਕਦੋਂ ਫੇਰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਏਸ ਜੱਗ ਦੀ ਹੋਕਿਆਂ ਦੀ ਗਾਨੀ ਐਵੇਂ ਗਲ 'ਚ ਪੁਆ ਲਈ।

ਰੰਗਲਾ ਚੂੜਾ ਤੇ ਹੱਥ ਮਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਰੰਗਲੇ ਕੁੱਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਪਸੰਦ ਕਿੱਥੇ ਬੰਗਲੇ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੱਲ ਨਹੀਂਦੀ ਜਾਂਦਾ ਸਹਾਰਿਆ ਕਿਸੇ ਬਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਿੱਡਾ ਮਾਰਿਆ ਖੰਡ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਸੱਚੀਂ ਹੱਥੀਂ ਜਹਿਰ ਖਾ ਲਈ।

ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ ਡੁੱਬ ਜਾਣਾ ਡੁੱਬਿਆ ਅਸ਼ੋਕ ਨੀ ਲੇਖਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਸਕਿਆ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨੀ ਉਮਰ ਨਿਆਣੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਿੱਡੀ ਭੁੱਲ ਨੀ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਹੀਰੇ ਨੀ ਤੂੰ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਤੁੱਲ ਨੀ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਅਸੀਂ ਗੈਰਾਂ ਨਾਲ ਲਾ ਲਈ। ਗਮਾਂ ਤੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੀ ਖਾ ਲਈ।

—ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਬੜੀਆਂ ਮੁਖਤਾਰਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਲਕਦੀਆਂ ਨੇ

ਕਈ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਘੁਮਾਉਣਾ ਜਾਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟਣਾ ਇਸ ਲਈ ਮਜਬੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਪ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਦਾਂ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਘਰੋਂ ਤਾਂ ਨਿਕਲੇ ਬੜੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਸਨ ਪਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦਾ ਲੁਆ ਬੈਠੇ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਹੱਥ-ਰੇਖਾਵਾਂ ਆਪ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਆਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ‘ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ।’ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਕੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਆਹ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਸਫ਼ਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਏ? ਸਫ਼ਲ ਹੋਏ ਨੇ, ਪਰ ਸਿਰਫ਼ ਉਹੀ ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨੱਕ ਹੇਠ ਹੋਏ ਹੋਣ, ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ਲ ਹੋਣ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਮੱਸਿਆ ਜਾਂ ਦੁਖਦਾਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਘੱਟ, ਸਮਾਜ ਦਾ ਠੇਕੇਦਾਰ ਵੱਧ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਦਾ ਉਹ ਆਪਣਾ ਨੱਕ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵੱਢਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਜੁਆਨੀ ਵਿਚ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੂਜੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਵਾਲੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕਈਆਂ ਕੋਲ ਤੀਰ ਹੋਗੇ ਆ, ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹੋ ਨੂੰ; ਤੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਭੱਥੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ ਪਰ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਮੁਖਤਾਰਾਂ ਮਾਈ ਦਾ ਦਰਦ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦਰਦ ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਡਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਉਠ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਧੀ ਜਾਂ ਭੈਣ ਸਮਝ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲਵੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਜਾਤੀ ਅਭਿਆਨ ਹੇਠ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਮੁਖਤਾਰਾਂ ਅਥਾਹ ਪੀੜਾ ਨਾਲ ਕੁਰਲਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਛੀ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਇਸੇ ਲਈ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਾਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਭਲਾ ਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੋਇਐ...?

ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਉਂਜ ਪਤਾ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਵੀ, ਨਿੱਤ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਮੁਖਤਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਦੇ ਯੁੱਗ 'ਚ ਸਭ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਪਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੋਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਓ, ਇਹ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਛੜੇ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਦਾ ਸੱਤੀ-ਵੀਹੀਂ ਸੌ ਹੁਣ ਚੱਲਣ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਬੀਰੂ ਰਾਮ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਗਰੀਬਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਕਾਕੀ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਲੱਛਮੀ ਨੂੰ ਬਾਹੋਂ ਫੜ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, “ਲੱਛਮੀਏ ਇਹ ਘੋੜਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਧੀ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਕਿੱਦਾ?”

“ਬੇਬੇਰਾ ਇਹਦੇ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਜੋਤਦੀ ਆਂ। ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਨੀ ਆਂ। ਰੱਬ ਦਿਆ ਬੰਦਿਆ! ਤੈਥੋਂ ਚੋਰੀ ਮੈਂ ਬੜਾ ਕੁਝ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹਾਂ ਪਰ ਦਾਲ 'ਚੋਂ ਰੋੜੇ ਮੈਥੋਂ ਚੁਗ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ।” ਕੰਬਦੀ ਜੁਬਾਨ 'ਚੋਂ ਲੱਛਮੀ ਦਾ ਡਰ ਸਾਫ਼ ਝਲਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਤੇ ਆਪਣਾ ਜਿੰਦਰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ?”
“ਉਹ ਆਂਹਦਾ, ਮੇਰਾ ਪਿੱਛਾ ਨੀ ਛੱਡ ਰਹੀ। ਗੱਲ ਇਹਦੇ ਵੱਡਿਆਂ...ਤੱਕ ਦੀ ਚਲੇ ਗਈ ਹੈ।”
“ਜਾਣੀ ਪੈ ਗਈ ਬੰਬ ਦੇ ਫੀਤੇ ਨੂੰ ਅੱਗ। ਇਹ ਕੁੜੀ ਕੀ ਕਹਿੰਦੀ ਐ?”

“ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣੈ ਤਾਂ ਜਿੰਦਰ ਨਾਲ, ਵਰਨਾ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਮਰ ਜੂੰ।”

“ਇਹਨੇ ਕਾਹਨੂੰ ਮਰਨੈ। ਬਰੂਦ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਟਿਕ ਗਿਐ।”

ਤੇ ਬੀਰੂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਤੋਂ, ਮਾਰੇ ਮੈਲ ਖਾਧੀ ਪੱਗ ਦੇ ਚਾਰ ਵਲੋਟ ਸਿਰ 'ਤੇ, ਧੋਤੀ ਟੰਗੀ ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਬਿਨਾ ਚੇਨ-ਕਵਰ ਵਾਲਾ ਰੋਲਿਆ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਾਈਕਲ, ਸਿੱਧਾ ਜਾ ਵੱਜਿਆ ਵੱਡਿਆਂ...ਦੀ ਹਵੇਲੀ।

ਵੱਡਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਲੰਘ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਚੇ ਪਲੰਘ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਸਾਈਕਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਬੀਰੂ ਦੀਆਂ ਕੰਬਣੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹੋਣ। ਹੱਥ ਤਾਂ ਜੁੜ ਗਏ ਪਰ ਮੂੰਹੋਂ ਫਤਿਹ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ‘ਆ ਗਿਐਂ ਗੰਦੀ ਔਲਾਦ ਦਿਆਂ ਜਣਦਿਆਂ?’ ਕੰਨੀਂ ਪੈ ਗਿਆ।

“ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਸਾਡੀ ਥਾਂ ਤਾਂ ਥੋਡੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਐ, ਬਰਾਬਰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਿੱਕੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ।”

“ਮੱਤਾ ਦੇਹ ਆਪਣੇ ਬਦਮਾਸ਼ ਨੂੰ ਜੀਹਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ...ਐਂ ਤੇਰੀ ਹਿੰਮਤ ਕਿਵੇਂ ਪਈ ਸਾਡੀ ਦੇਹਲੀ...ਤੇਰੀ ਓ... “ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾ ਬੀਰੂ ਲੀਰਾਂ ਦੀ ਖਿੱਦੇ ਵਾਂਗ ਖਿਲਾਰ'ਤਾ ਵਿਹੜੇ 'ਚ। “ਦਫ਼ਾ ਹੋ ਜਾ ਸਾਲਿਆ, ਜੇ ਫੇਰ ਵਤਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖੀ।”

ਤੇ ਚਿੱਬ-ਖੜਿੱਬਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਲੱਛਮੀ ਤਾਂ ਸਮਝ ਹੀ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਜਿੰਦਰ ਵੀ ਬਾਪ ਦੀ ਲੱਬੀ ਪੱਗ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮ 'ਚ ਡੁੱਬਾ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵਤਿਆ।

ਤੇ ਚਾਰ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੋਤਾ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਕੇ ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਘੁਮਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੂਹਰੇ ਕੋਈ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਫ਼ਲਾਂ ਤੇ ਵਰਦੀਆਂ ਵਾਲੇ ਉਦੋਂ ਆਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਬੀਰੂ ਤੇ ਲੱਛਮੀ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਬੇਆਬਾਦ ਖੂਹ ਵਿਚ ਜਾਨ ਵੀ ਗੁਆ ਲਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਤਾਂ ਲੱਭ ਕੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਵਿਆਹ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ਼ਾਇਦ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾ ਕੁ ਸਾਲ ਹੋ ਚੱਲਿਐ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ, ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਕੋਈ ਮੁਖਤਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਉਠੀ।

ਲਗਦੇ ਹੱਥ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਵੀ

ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਘੁਮਾ ਦਿੰਨੇ ਆਂ ਕਿ ਵੱਡਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਉਚੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਇੱਜ਼ਤ ਧੀ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ, ਪੁੱਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਐ।

ਬਚਨੇ ਗਰੀਬ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਧੀ, ਰੱਜ ਕੇ ਸੁਨੱਖੀ। ਪੜ੍ਹਾਈ-ਲਿਖਾਈ ਵੀ ਚੰਗੀ ਕਰਾਈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਚਾਰਾ ਕਰਿਆਨੇ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਦੁਕਾਨ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਬੜੀ ਤੰਗੀ ਤੁਰਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦੁੱਧ ਤੇ ਬੁੱਧ ਵਿਗੜਦਿਆਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਹੱਥਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਬਚਨਾ ਤਤਕੇ ਉਠ ਕੇ ਮੰਡੀ 'ਚੋਂ ਸਬਜ਼ੀ-ਭਾਜੀ ਲੈਣ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ, ਧੀ ਕਾਲਜ, ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਪਤਨੀ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਦੇਖਦੀ। ਨਿਰਲੱਜ ਕੁੜੀ ਨੇ ਚੌਥੀ ਗਲੀ 'ਚ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਚਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਹੜੇ ਵਿਹੜੇ ਲਸਣ ਤੇ ਪਿਆਜ਼ ਨਾ ਵਤਨ ਦੇਣ, ਤੇ ਧੋਤੀ ਤੇ ਬੋਦੀ ਵਾਲਾ ਟੱਬਰ। ਤੇ ਬਚਨੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਨਾ ਪੀਣ।

ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਲੀਕ ਸਿਰੇ ਤੱਕ ਵੱਜ ਗਈ। ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਢੋਲ ਤਾਂ ਵੱਜ ਹੀ ਗਏ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਵੇਂ ਵਿਗੜੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਵਿਆਹ ਲਈ ਅੜ ਗਈਆਂ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਬੇਬੇਰੀਆਂ ਫਿੱਟ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਉਣ ਕਿ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਕਿੱਥੇ! ਕਲਜੁੱਗ ਤਾਂ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਵੇ।...ਤੇ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਬੇੜਾ ਭਰ ਕੇ ਡੁੱਬ ਹੀ ਗਿਆ। ਵਿਆਹ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਰ-ਮਰ ਜਾਣ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਧੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੂੰਹ ਬਣ ਗਈ।...ਤੇ ਉਤੋਂ ਬੇਸ਼ਰਮ ਹੀਰੋ ਹੋਏ 'ਤੇ ਟਿੱਚ ਬਟਨਾਂ ਦੀ ਜੋੜ ਵਾਂਗ ਜੁੜ ਕੇ ਘੁੰਮਣ।

ਫਿਰ ਬਚਨੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਨਾ ਦਿਖਾਉਣ ਜੋਗਾ ਰਿਹਾ।

ਉਧਰ, ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਵੀ ਇਸ਼ਕ ਭੂਤਨਾ ਲੱਬਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀਆਂ ਹੁੱਝਾਂ ਪੈਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ। ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਮਰਨ ਮਿਟਣ ਨੂੰ ਪਤੰਦਰ ਤਿਆਰ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਲੱਭੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ।

ਗੱਲ ਫਿਰ ਉਹੀ ਕਿ ਖੀਰ ਖਾਣਾ ਦਿਮਾਗ ਸੈਤਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਬੜੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਲੱਭ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਘਰ 'ਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ 'ਚੋਂ ਕਈ ਮੋਹਤਬਰ ਬੀਬੀਆਂ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਵਾਂਗ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੁੜੀ 'ਤੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਪਾਬੰਦੀਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਵੱਡੀ ਬੇਬੇ ਨੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੋਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਐਕਾਤ ਤੇ ਜਾਤ ਦੇਖੀਦੀ ਐ ਕਿ ਤੂੰ ਹੈਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ। ਸਾਡੇ ਬਰਾਬਰ ਬੈਠਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਅਸੀਂ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਕੀ, ਦੁੱਧ ਨੀ ਪੀਤਾ ਕਦੇ।”

ਦੂਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਇਹ ਚੁੜੇਲ ਸੋਹਣਾ ਮੁੰਡੇ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈ ਗਈ ਪਿੱਛੇ। ਪੱਟਦੀ ਆਂ ਤੇਰੀ ਗੁੱਤ। ਕੱਢਦੀ ਆਂ ਤੈਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ।”

ਤੇ ਫਿਰ ਗਰੀਬ ਦੀ ਧੀ ਨਾਲ ਨਿੱਤ ਦਿਨ ਨਵਾਂ ਆਵਾ। ਗੰਗਾ ਜਲ ਲਿਆ ਕੇ ਬਾਹਰਲੇ ਬੂਹੇ ਮੂਹਰੇ ਇਕ ਜਣੀ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਬੂਹੇ ਦੇ ਹੱਥ ਧੁਆਉਂਦੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ‘ਹੋ ਰਾਮ! ਕਦੋਂ ਖਹਿਤਾ ਛੁੱਟ ਕਮ-ਜਾਣਣ ਤੋਂ’ ਆਖ ਦਿੰਦੀ।

ਫਿਰ ਚੁੱਲ੍ਹੇ-ਚੌਂਕੇ ਚੜ੍ਹਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।... ਤੇ ਝੁੱਝ ਕਲਯੁਗੀ ਪਤੀ ਗਿਰਗਟ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਰੰਗ ਬਦਲਦਾ ਗਿਆ। ਪਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਹਿ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਵਿਚਾਰੀ ਦਾ ਭਾਂਡਾ-ਟੀਡਾਂ ਹੀ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਚੰਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਕਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪਤੀ ਫਿਰ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਲੱਤਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

...ਆਖ਼ਰ ਇਕ ਦਿਨ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਦੀ ਇਹ

ਇਕਲੌਤੀ ਧੀ, ਜਾਤੀ ਅਭਿਆਨ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਨਾ ਸਹਾਰਦਿਆਂ, ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੂਕ ਕੇ ਫਿਰ ਬਾਪ ਦੇ ਘਰ ਆ ਵਤੀ। ਰੰਗਲਾ ਚੂੜਾ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਫੂਕ ਸੁੱਟਿਆ ਤੇ ਧਰਮੀ ਬਾਬਲ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਰੋਈ।

ਹੋਇਆ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹੀ। ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਅਸਲੀ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਗਏ: “ਇਹ ਗੰਦੀ ਐ, ਖਾਣਾ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ, ਪਹਿਨਣਾ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ, ਬੈਠਣਾ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ, ਪਕਾਉਣਾ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ...ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਕੋਈ ਗੁਰੂ-ਪੀਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ। ਲੈ ਲਓ ਚਾਰ ਛਿੱਲੜ, ਤੇ ਛੁਡਾਓ ਹੱਡ ਸਾਡੇ ਇਸ ਬਚਨੇ ਦੀ ਹੀਰ ਤੋਂ।” ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਹਦੀਆਂ ਕੀਹਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਠੀਆਂ।

ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਚਨਾ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਫਿਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਹਿਣ ‘ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਸਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢੇ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ’ ਪਰ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਕੱਢ ਸਕਦੇ?

ਦੁੱਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਅਕਬਰ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਨੀਲੀਆਂ ਤੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹੈ।

ਅੰਤਿਕਾ:

ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਤਕੇ ਜਦੋਂ ਰੰਗ ਬੇਰੰਗੇ ਰੰਗ।

ਔਰਤ ਦਿੱਤੀ ਫਰਜ਼ ਨੇ ਸੂਲੀ ਉਤੇ ਟੰਗ।

ਪੁੱਲ੍ਹ ਫੜ ਕੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਭੁੱਲੀ ਸਾਵਣ ਜੇਠ।

ਔਰਤ ਆਈ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵਿਛਦੀ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ।

(ਗਿੱਲ ਮੋਰਾਂ ਵਾਲੀ)

ਬੱਦਲਾਂ ਨੇ ਹਰ ਥਾਂ ਵਰੁਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੋਟਰਾਂ ਨਾਲ ਕੁੰਭ ਦਾ ਮੇਲਾ ਭਰਨਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਹੱਸਣ ਕਿਉਂ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ? ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਜਾਣ ਗਏ ਨੇ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਬੜਾ ਕੁਝ ਦਾਗੀ ਹੈ।

ਗੱਲ ਬੜੇ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਹਲਕੇ ਦੀ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਕੂਮਤ ਕਰ ਰਹੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਜਮ੍ਹਾਪਟਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਰਾਹੋਂ ਲੱਗੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਮੋਹਨ ਜੋ ਮੇਰੇ

ਦੁੱਪੇ ਬੈਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਘਰ ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਇੰਚਾਰਜ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਸਕੂਲੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਥਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਬੋਡੇ

ਸੀ। ਮੇਰੇ ਘਰੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਰਕੇ ਘਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੁਲਿਸ ਛਾਉਣੀ ਬਣਿਆ ਸੀ।

ਬੇਰ! ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਉਪਰੰਤ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ, ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਅਲੱਗ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਰੀਹਾ ਦੀ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ ਪਰ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਮੋਤੀ ਚੂਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲੱਭੂ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ,

‘ਕਾਕਾ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨਵੀਂ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਨੀਤੀ ਬਣਾ

ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਤੇ ਤੇਰੀ ਦੇਣ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਘਰੇ ਚਾਹ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਛਕਣਗੇ। ਮੈਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਸੱਦਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੈ ਨੂੰ?” ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ। ‘ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਨੂੰ ਪਤਾ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇਰੇ ਘਰ ਲੱਗੀ ਹੈ।’ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੱਲ ਇਉਂ ਸੀ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿੱਤ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਮਰਹੂਮ ਕੈਪਟਨ ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨਾ ਰਾਮ, ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ‘ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਭੌਰਾ ਲਿਖਿਆ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੈ, ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਣਾ। ਇਸੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਵਿਚ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ

ਵਿਰਾਸਤ ਲਈ।’ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹਾਲੇ ਤੀਕਰ ਚੇਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਟਰਮ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਚਲੇ! ਜੇ ਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਵੀ ਪਿਆ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤਾਂ ਮਾਣ ਕਰਦਾ ਹੀ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਘਰੇ ਤਾਂ ਘੋਰ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਉਦਾਸੀ 'ਚੋਂ ਵੀ ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਵਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ!

—ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਿਆ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਢੇਰ

ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਜ਼ਮ ਸੇਠੀ (ਸੰਪਾਦਕ 'ਫ਼ਰਾਈਡੇਅ ਟਾਈਮਜ਼') ਨੇ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 'ਅਸਫਲ ਸਟੇਟ' ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਹੀ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਮੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਐਮ.ਜੇ. ਅਕਬਰ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਟਿੰਡਰਬੋਕਸ: ਦਿ ਪਾਸਟ ਐਂਡ ਫਿਊਚਰ ਆਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨ' ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਜੂਦ ਬਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਠ ਰਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਹੌਲਨਾਕ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ 'ਇੰਡੀਆ: ਦਿ ਸੀਜ ਵਿਦਿਨ' (1984) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਨਹਿਰੂ: ਦਿ ਮੇਕਿੰਗ ਆਫ ਇੰਡੀਆ', 'ਰੋਇਟ ਆਫਟਰ ਰੋਇਟ' (1990), 'ਕਸ਼ਮੀਰ: ਬਿਹਾਈਂਡ ਦਿ ਵੇਲ' (1991) ਅਤੇ 'ਸ਼ੇਡ ਆਫ ਸਵੇਰਡਜ਼: ਜਹਾਦ ਐਂਡ ਕਨਫਲਿਕਟ ਬਿਟਵੀਨ ਇਸਲਾਮ ਐਂਡ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨਿਟੀ' (2002) ਵਰਗੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਾਲ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਧਾਂਕ ਜਮਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਰਕੇ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਉਹ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦਾ ਖੋਜ-ਖੁਰਾ ਲੱਭਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਤੋਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣੇ ਦੋ ਦੇਸ਼-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਤਾਂ ਕੀ, ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਰਾਹ-ਦਸੇਰੇ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਾਰ-ਅੰਸ਼:

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਲੇਖਕ ਐਮ.ਜੇ. ਅਕਬਰ

ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਨੇ 'ਨਾਅਰਾ-ਏ-ਤਕਬੀਰ, -ਅੱਲਾ-ਹੁ-ਅਕਬਰ' ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨਾਲ ਭਿੜ ਪਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਰਹੂ-ਰੀਤਾਂ ਨਾਲ ਦਫ਼ਨ ਕਰਵਾਇਆ ਪਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਵਲ ਪਰਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਲਾਸ਼ ਕਬਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਿਰ ਤੇ ਧੜ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਿਰ ਤੇ ਧੜ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਗੜੀ ਹਬੀਬੁੱਲਾ ਅਤੇ ਤਿਲਹੱਟਾ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹ ਉੱਡ ਗਈ ਕਿ ਬਰੇਲਵੀ ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਅਚਾਨਕ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗਾ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਦੰਦ-ਕਥਾਵਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਹਾਦ (ਮਜ਼ਹਬੀ ਜੰਗ) ਦੇ ਜਿਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਸਕਿਆ, ਮਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਉਸੇ ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਉਭਰਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਬਾਲਾਕੋਟ ਦਾ ਖੂਨ ਦੌੜਦਾ ਹੈ। ਬਰੇਲਵੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰੀਬੀ ਸਾਥੀ ਸ਼ਾਹ ਇਸਮਾਈਲ (1779-1831) ਦੀਆਂ ਬਾਲਾਕੋਟ ਸਥਿਤ ਮਜ਼ਾਰਾਂ ਹੁਣ ਜਹਾਦ ਦੇ ਮੁੱਦਈਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਮਰਕਜ਼-ਏ-ਜ਼ਿਆਰਤ (ਧਾਰਮਿਕ ਤੀਰਥ) ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਹਿਮਾਕਤ

ਜਿਨਾਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਜਿਸ ਦਾ ਬਦਲ ਲੱਭਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ, ਅਕੀਦਿਆਂ ਤੇ ਫੈਸ਼ਨੇਬਲ ਸੂਟਾਂ ਦਾ ਉਹ ਇਕੋ ਜਿੰਨਾ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੱਸਦਾ ਸੀ। ਨਿੱਕੇ-ਮੋਟੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਉਂਦਾ। ਲਿੰਕਨ'ਜ਼ ਇੰਨ (ਇੰਗਲੈਂਡ) ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਸ਼ੇ (ਵਕਾਲਤ) ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਬੀਏਟਰ ਕਲਾਕਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਓਨਾ ਹੀ ਮੁੱਦਈ ਸੀ ਜਿੰਨੇ ਹੋਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਪਰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਉਲਟ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋੜਨਾ ਇਕ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇ ਇਖ਼ਲਾਕ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਹਿਰੀਕ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਬਦਲਿਆ (ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਬਾਰੇ ਸੰਸ਼ੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ), ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਰਲ-ਗੱਡ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤਹਿਰੀਕ ਵਿਚ ਗਰਮਖਿਆਲੀਏ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

1919 ਤੋਂ ਫਰਵਰੀ 1922 ਤੱਕ ਗਾਂਧੀ ਪਹਿਲਾ ਗੈਰ-ਮੁਸਲਿਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜਹਾਦ (ਮਜ਼ਹਬੀ ਜੰਗ) ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਖ਼ਿਲਾਫਤ ਤਹਿਰੀਕ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਡਿਕਟੇਟਰ ਬਣਨਾ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਹਾਦ ਬਿਲਕੁਲ ਅਹਿੰਸਕ ਰਹੇਗਾ। ਮੁਸਲਿਮ ਨੇਤਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਰਦਾ ਉਲੇਮਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ। ਖ਼ਿਲਾਫਤ ਲਹਿਰ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਐਟਮਨ ਖਲੀਫ਼ੇ ਅਤੇ ਮੱਕਾ ਤੇ ਮਦੀਨਾ ਉਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਖ਼ਲੀਫ਼ੇ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਤੇ ਯੂਰਪੀਨ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਸਲਿਮ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਮੰਨਿਆ

ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬਰੇਲਵੀ ਦਾ ਜਹਾਦ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਵਲੀਉਲਾ ਆਪਣੇ 'ਫ਼ਾਸਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਸੱਯਦ ਅਹਿਮਦ ਬਰੇਲਵੀ ਹਿੰਦੂਕੁਸ ਪਰਬਤ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਆਚਾਰ-ਪ੍ਰਚਾਰ ਵੀ ਵਲੀਉਲਾ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੀ। ਫਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਥਾਂ (ਬਾਲਾਕੋਟ) 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਸੀ, ਉਹ ਸਮੁੱਚਾ ਇਲਾਕਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ

ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਸਮਝਣ ਜਾਂ ਘੋਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸਲਾਮ ਏਨਾ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਜ਼ਹਬ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਅਰਬ ਭੂਮੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚੀਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ, ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਦੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਪਾਸੇ ਪੂਰੇ ਉਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਫੈਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸਲਾਮੀ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਅਜਿਹਾ ਭਉ, ਅਜਿਹੀ ਹੀਣ-ਬਿਰਤੀ ਉਪਜਾਉਂਦਾ। ਮੌਲਾਨਾ ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਦਾਨਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਦੇ 'ਗ਼ੱਦਾਰ' ਦੱਸ ਕੇ ਤਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦਰਅਸਲ, ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਮੁੱਢ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਦੌਰ 1739 ਤੋਂ 1757 ਈਸਵੀ ਤੱਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। 1739 ਵਿਚ ਫਾਰਸੀ (ਇਰਾਨੀ) ਹੁਕਮਰਾਨ ਨਾਦਿਰ ਸ਼ਾਹ (ਜੋ ਹੁਕਮਰਾਨ ਘੱਟ, ਧਾੜਵੀ ਅਤੇ ਜਰਵਾਣਾ ਵੱਧ ਸੀ) ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਾਹ ਰੰਗੀਲਾ ਦੇ 'ਮਹਿਮਾਨ' ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਦੋ ਦਿਨਾਂ

ਮਹਾਂਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੀ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਨੂੰ ਜੋ ਨੇਮੋਸੀ ਨਾਦਿਰਸ਼ਾਹੀ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਝੱਲਣੀ ਪਈ, ਉਸ ਨੇ ਆਮ ਖਲਕਤ ਦਾ ਇਸ ਸਲਤਨਤ 'ਚ ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜੀ ਸਲਤਨਤ ਆਪਣੀ ਰਿਆਇਆ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਰਗਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੀ ਕੀ ਤਵੱਕੋ ਰੱਖਣੀ ਸੀ?

ਸੰਕਲਪ ਦਾ ਮੋਢੀ

ਸ਼ਾਹ ਵਲੀਉਲਾ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁੱਖ ਮਜ਼ਹਬੀ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਸੀ, ਨੇ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਕਈ ਅਰਬ ਲੱਭੇ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਿਸ ਮੁਗਲੀਆ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਮੰਨਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਹੁਣ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਲਤਨਤ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਕਾਰਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਉਭਰੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਨ। ਅਵਧ ਨਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮੁਸਲਿਮ ਰਿਆਸਤ ਸਭ ਤੋਂ ਤਾਕਤਵਰ ਜਾਪਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਹਾਕਮ ਸ਼ੀਆ ਸੀ। ਸ਼ੀਆ ਸਮਾਜ, ਸ਼ਾਹ ਵਲੀਉਲਾ ਵਰਗੇ 'ਖ਼ਾਲਸ' ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ਿਰਾਂ ਸਮਾਨ ਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਕਮ ਤੋਂ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਕੀ ਤਵੱਕੋ ਰੱਖਣੀ! ਫਿਰ ਨਾਦਿਰ ਸ਼ਾਹ ਵੀ ਤਾਂ ਸ਼ੀਆ ਹੀ ਸੀ!!

ਸ਼ਾਹ ਵਲੀਉਲਾ ਦੀ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ 'ਕਾਫ਼ਿਰਾਂ' ਨਾਲ ਫਾਸਲਾ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵੱਕਾਰ ਤੇ ਗੌਰਵ ਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਲ੍ਹਾ ਦਾ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ (ਅੱਲਾ) ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਖੂਨ 'ਪਾਕ' ਅਤੇ 'ਅਰਬ' ਹੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੇ ਖੂਨ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਮਿਲਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਂਜ, ਉਹ ਇਹ ਭਾਪ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਉਤੇ ਹੀ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਮਜ਼ਹਬ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ

ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਖੁੱਸਣ ਮਗਰੋਂ ਜੇਕਰ ਮਜ਼ਹਬੀ ਸੋਧ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਈ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵੱਲ ਹੀ ਪਰਤ ਜਾਣਗੇ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਜਿਸਮਾਨੀ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਇਹ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਇੰਨੀ ਕੁ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਰਸੋਈਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਧੂੰਆਂ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਵੇ। ਸ਼ਾਹ ਵਲੀਉਲਾ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਨੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਉਤਰ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੁਹਜ ਘੜਨ ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਇਹੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੁਹਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸਾਬਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ 'ਫ਼ਾਸਲੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ' ਵੀ

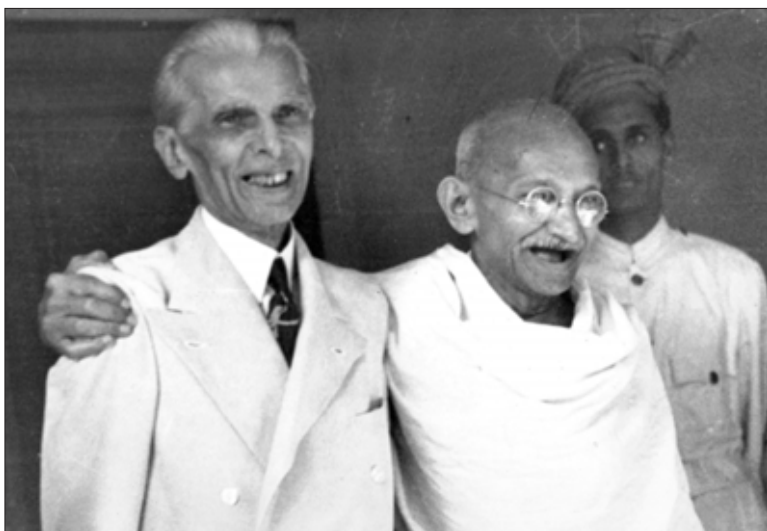
ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਸੀ, ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਸਮਝਣ ਜਾਂ ਘੋਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਅਤੇ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸਲਾਮ ਏਨਾ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਜ਼ਹਬ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਅਰਬ ਭੂਮੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਚੀਨ ਦੀ ਦੀਵਾਰ, ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਦੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਪਾਸੇ ਪੂਰੇ ਉਤਰੀ ਅਫਰੀਕਾ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਫੈਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸਲਾਮੀ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਅਜਿਹਾ ਭਉ, ਅਜਿਹੀ ਹੀਣ-ਬਿਰਤੀ ਉਪਜਾਉਂਦਾ। ਮੌਲਾਨਾ ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਦਾਨਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਦੇ 'ਗ਼ੱਦਾਰ' ਦੱਸ ਕੇ ਤਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਕੂਮਤੀ ਕੰਟਰੋਲ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਬਾਲਾਕੋਟ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅੱਡਾ ਹੈ। ਬਰੇਲਵੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਟੱਕਰ ਵਾਸਤੇ ਬਾਲਾਕੋਟ ਦੀ ਚੋਣੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੁਣੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪਹਾੜੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਈ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਛਾੜ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਠਾਣ ਉਸ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਫ਼ੌਜਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਛਾਉਣੀ ਤਕ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲਾ ਦੂਜਾ ਤੇ ਆਸਾਨ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। 6 ਮਈ 1831 ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਬਰੇਲਵੀ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ (ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੁੱਤਰ) ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੋਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਬਰੇਲਵੀ ਨੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਥਾਂ

ਐਮ.ਜੇ. ਅਕਬਰ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਜੋ ਵੱਕਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ, ਉਹ ਤੁਰਕੀ ਦੇ ਖ਼ਲੀਫ਼ੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਾਮਰਾਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖ਼ਸ਼ ਸਕਿਆ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸਲਤਨਤ ਮੁੜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗਈ ਨਹੀਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਵਾਰਸ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਅੱਡਰੀ ਥਾਂ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਤਨ ਵੀ ਉਸ ਭੈਅ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਭੈਅ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਸੋਂ ਪੱਖੋਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਹੋਣ ਤੋਂ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲੋਂ ਤਹਿਜ਼ੀਬੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਫਾਸਲਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਨਿਜ਼ਾਮ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਰਿਆਸਤ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਂਦੇ। ਤੁਰਕਿਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਗਲ ਸਲਤਨਤ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸਦੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਕੀ

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ

ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਦਾ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਸਲਤਨਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟਣ 'ਤੇ ਉਸ ਅੰਦਰ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਲਾਚਾਰਗੀ ਪਨਪਣ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਹਿੰਦੂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਉਭਰ ਆਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਹਿਮ 'ਤੇ ਸੀ। ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੌਰਾਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਹੋਰ ਪਕੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਗਈ।

ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦਾ ਖੌਫ਼ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ਼ਲਤ ਸੀ, ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ

ਬਾਅਦ ਇਕ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅੰਦਰ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਭੇਦਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 20 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਜਬ-ਜਨਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਗਿਆ। 58 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੇ ਵਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਰਾਜ ਮਗਰੋਂ ਨਾਦਿਰ ਸ਼ਾਹ ਵਤਨ ਪਰਤ ਗਿਆ ਪਰ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਹੀਰੋ-ਜਵਾਹਰਾਤ, ਕਈ ਮਣ ਸੋਨਾ ਤੇ ਚਾਂਦੀ, ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਨ ਵੱਲੋਂ ਚਾਅ ਨਾਲ ਬਣਵਾਇਆ ਤਖ਼ਤ-ਏ-ਤਾਉਸ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ

ਮੌਬਸਰ ਜਵਾਦ ਅਕਬਰ ਜੋ ਐਮ.ਜੇ. ਅਕਬਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਹਸਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ। ਮਹਿਜ਼ 19 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਰ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੇਧ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ 24 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਨ ਅਤੇ ਉਸ ਮਗਰੋਂ ਕਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਪਤ੍ਰਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੇਧਗਾਰ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਉਹ ‘ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ’ ਗਰੁਪ ਵਿੱਚ ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਏਨੀ ਮਸਰੂਫੀਅਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਤਿਹਾਸ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਾਕਮਾਲ ਪਕੜ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਲੇਖ ਅਤੇ ਤਬਸਰੇ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਹ ਖਿਆਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਹੀਂ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਡੈਲਰਿਪਲ (ਜੋ ਸਕੌਟ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੁਹਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਭਾਰਤੀ ਲੇਖਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਨਾਵਲਾਂ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਪਰਿਪੇਖ ਦੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਵੀ। ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ 1980ਵਿਆਂ ਦੇ ਹੌਲਨਾਕ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਇੰਡੀਆ: ਦਿ ਸੀਜ ਵਿਦਿਨ’ (1984) ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਿਹੜੀ ‘ਨਹਿਰੂ: ਦਿ ਮੈਕਿੰਗ ਆਫ ਇੰਡੀਆ’, ‘ਰੋਇਟ ਆਫਟਰ ਰੋਇਟ’ (1990), ‘ਕਸ਼ਮੀਰ: ਬਿਹਾਈਡ ਦਿ ਵੇਲ’ (1991) ਅਤੇ ‘ਸ਼ੇਡ ਆਫ ਸਵੇਰਡਜ਼: ਜਹਾਦ ਐਂਡ ਕਨਫਲਿਕਟ ਬਿਟਵੀਨ ਇਸਲਾਮ ਐਂਡ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨਿਟੀ’ (2002) ਵਰਗੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਬਣਾਈ। ਹੁਣ ‘ਟਿਡਰਬੋਕਸ: ਦਿ ਪਾਸਟ ਐਂਡ ਫਿਊਚਰ ਆਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨ’ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਜੂਦ ਬਾਰੇ ਉਠ ਰਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਖੋਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

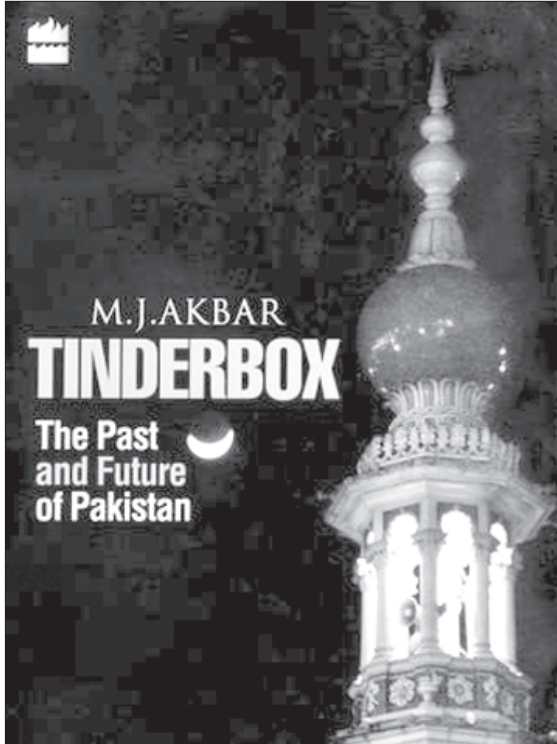
ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਲੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨਾਦਿਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹਮਲੇ ਵੇਲੇ ਲੱਗੀ?

ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਅਕਸਰ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਨੂੰ ਭਾਰਤਮੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹੋ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਹਬੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਿੱਠ ਲਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਖ਼ਬਰ ਜਾਂ ਜਨੂਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦੇਖਣਾ ਅਤੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸਾਡੇ ਕੌਮੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸੁਖਾਵਾਂ ਹੀ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਬੁਰਾ ਚਾਹੁਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਛੁਟਿਆ ਕੇ ਦੇਖਣਾ ਸਾਡੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਅਤੇ ਮਗਰੂਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਤੱਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀ ਸੂਝ, ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

‘ਟਿਡਰਬੋਕਸ’ ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਉਲਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਤੀਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਅਛੋਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੀਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ

ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕਟਾਂ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਸਾਡਾ ਰੁਝਾਨ ਜਾਇਜ਼

ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ? ਅਕਬਰ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ: ਨਹੀਂ। ਅਤੇ ਇਸ ‘ਨਹੀਂ’ ਦਾ ਉਸ ਪਾਸ ਨੌਸ

ਐਮ.ਜੇ. ਅਕਬਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਟਾਈਟਲ

ਨਹੀਂ। ਉਂਜ ਵੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਿਜ਼ਾਮ, ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਗਾੜ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।

ਕੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਗਸਤ, 1947 ਵਿੱਚ

ਵਰਤਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਜਿਨਾਹ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਕਸਦ ਤੇ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹ ਕੱਟੜਵਾਦ ਦਾ ਲਬਾਦਾ ਲਾਹ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਉਦਾਰਵਾਦੀ

ਮੁਲਕ ਬਣਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੌਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਲਾਨਾ ਮੌਦੂਦੀ ਵਰਗੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਦੇ ਉਹੀ ਜਿੰਨ ਜਗਾ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਸ਼ਾਹ ਵਲੀਉਲਾ ਤੇ ਸੱਯਦ ਅਹਿਮਦ ਬਰੇਲਵੀ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਹੀ ਜਿੰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਵਤਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸਫੋਟਕ ਰੂਪ ਬਖ਼ਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਕਬਰ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿੰਨਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਬਸ਼ਰਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਨਾਉਂਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਹਬਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਈ। ਸਿਵਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਕਾਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਹੀ। ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਅੱਜ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਤੇ ਜੁੱਗਗਰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਆਪਣੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਅਕਬਰ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ। ‘ਟਿਡਰਬੋਕਸ’ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਿਊਰੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਉਸ ਨੇ ਸੱਯਦ ਅਹਿਮਦ ਬਰੇਲਵੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਂਜ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਜਿੱਥੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਪਿਛਲੇ 54 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਲਹਿਜੇ ਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼-ਇ-ਬਿਆਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਇਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਕਾਲੀਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਮੁੱਚਤਾ ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਜਾਨਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੇਖਿਕਾ ਆਇਜ਼ਾ ਜਲਾਲ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਪੁਸਤਕ ‘ਪਾਰਟੀਸਨਜ਼ ਆਫ ਐਲਾ’ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੱਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੀ ‘ਜੁਗਲਬੰਦੀ’ ਤੋਂ ਆਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿੱਚ ਵਸੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਦਬੀਰ ਤੇ ਤਕਬੀਰ ‘ਤੇ ਪਏ ਅਸਰਾਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸ਼ਾਇਸਤਗੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਤੋਂ ਜਾਰੀ)

ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ ਅਜਿਹੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤਹਿਰੀਕ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਇਕੱਠ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਏਕਤਾ ਸੰਭਵ ਬਣਾ ਕੇ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਵਰਾਜ਼ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਫਰਵਰੀ 1922 ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਹਿੰਸਾ ਦਾ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਤਹਿਰੀਕ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਦਮਾ ਲੱਗਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸੀ।

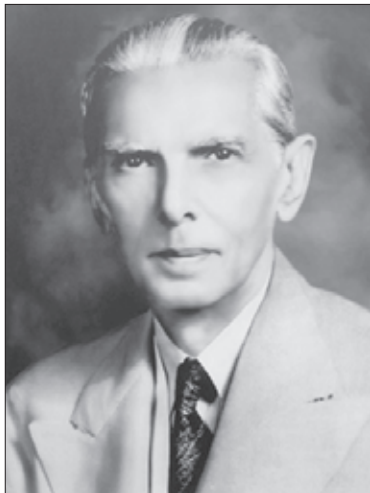
ਤਹਿਰੀਕ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਤੋਂ ਉਪਜੀ ਕੁਝਿੱਤਣ ਇੰਨੀ ਗਹਿਰੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਨਾਤਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਿੱਧੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜੇ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਥਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਉਦੋਂ ਤਕ ਲਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਮਜ਼ਹਬੀ ਰੰਗਤ ਦੇ ਕੇ ‘ਇਸਲਾਮ ਲਈ ਥਾਂ’ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਸੰਭਵ ਬਣਾਈ ਕਿ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਦਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹਿੰਦੂ ਬਾਣੀਆ (ਗਾਂਧੀ) ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦਾ ਮੁਦਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿੱਚੋਂ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਬਚਾਅ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਰਗਾ ਕਿਲਾ ਵਜੂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁਦਈ ਹੁਣ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਬਤੌਰ ਵਕੀਲ ਉਸ ਕੋਲ ਏਨੀਆਂ ਕੁ ਦਲੀਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਨ ਕਿ ਜਿਸ ਹਸਤੀ (ਗਾਂਧੀ) ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣ ‘ਤੇ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਖਰ ਇਸੇ ਕਾਰਜ ਦੀ ਖਾਤਰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਵੀ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮ ਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਜਗਤ ਦਾ ਘੋਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗਾਂਧੀ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਿਆ ਬਾਰੂਦ ਦਾ ਢੇਰ

ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਇਹੋ ਧਾਰਨਾ ਅੱਜ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੁਹਜ ਦਾ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਨਿਜ਼ਾਮ-ਏ-ਮੁਸਤਫ਼ਾ?

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਿਉਜ਼ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ‘ਨਿਉਜ਼ਲਾਈਨ’ ਨੇ ਉਸ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਅਕਲੀਅਤਾਂ (ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ) ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨੂੰ

ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ

ਦਲੇਰਾਨਾ ਢੰਗ ਨਾਲ ਛਾਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਪਰੈਲ 1995 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ‘ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਕੀਮਤ’ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਤਾਹਿਰ ਮਹਿਦੀ ਤੇ ਮੁਦੱਸਰ ਰਿਜ਼ਵੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਰਿਪੋਰਟ ਛਪੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਲੂਕ ਨੂੰ ਜੱਗ-ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਨੇ ਉਮਰਕੋਟ (ਸਿੰਧ) ਵਿੱਚ ਕਬਿਤ ਕਫ਼ਰ ਤੌਲਣ ਤੋਂ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂ-ਵਿਰੋਧੀ ਫਸਾਦਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ। (ਉਮਰਕੋਟ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਤੋਂ ਹਾਰੇ ਹਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜੇ ਨੇ ਪਨਾਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਹਮਾਯੂੰ ਦੀ ਹਾਮਲਾ ਪਤਨੀ ਹਮੀਦਾ ਨੇ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਜਨਮ

ਦਿੱਤਾ ਸੀ)। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਸੇ ਹੋਏ ਹਨ। 11 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਡਾ. ਰਬ ਨਵਾਜ਼ ਕੁੰਭਤ ਚੌਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੈਗੰਬਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ, ਮਨੋਜ਼ ਸਬਦ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਪਰ ਗੱਲ ਫੈਲਦਿਆਂ ਹੀ ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਤੌਹੀਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਉਠੇ। ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੂਬਾ ਸਿੰਧ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਸੀਨਾਜ਼ੋਰੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣਾ ਢੰਗ ਹੈ ਹਿੰਦੂ ਕੁੜੀਆਂ ਜਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਬਰੀ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਿਕਾਹ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਪੁਲਿਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਖਾਤਰ ਖੁਦ-ਬਖੁਦ ਉਧਲ ਜਾਣ ਦੀ ਰੰਗਤ ਦੇ ਕੇ ਰਫ਼ਾ-ਦਫ਼ਾ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੂ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਮਜ਼ਹਬ-ਬਦਲੀ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ।

ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਰੁਸਤ ਮੰਨਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਆ ਅਕਸਰ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ (ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੋ ਕੀਤਾ) ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੀ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਕਾਇਦੇ ਆਜ਼ਮ (ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ) ਦੇ ਸੈਕੂਲਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਬੋਲੋਤਾ ਦੱਸਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਜੂਦ ਹੀ ਉਦੋਂ ਤਕ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਨਿਜ਼ਾਮ-ਏ-ਮੁਸਤਫ਼ਾ (ਪੈਗੰਬਰ ਦੀ ਹਕੂਮਤ) ਭਾਵ ਖ਼ਾਲਸ ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਲਕ ਹੈ।...ਜ਼ਿਆ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ

ਇਸਲਾਮੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਸਰਬਰਾਹ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਮੁਕੱਦਸ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰ੍ਹਾ ਮੁਤਾਬਕ ਹਕੂਮਤੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਚਲਾਏ। ਉਹ ਅਕਸਰ ਸੋਚਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ‘ਸੁੱਧੀਕਰਨ’ ਮਹਿੰਮ ਦਾ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਕੀ ਬਣੇਗਾ? ਇਹੀ ਸੋਚ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਝੂਰਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਇਕ ਹੱਦ ਤਕ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਸਹੀ ਵੀ ਸੀ।

ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-ਹੱਕ

ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਡੇਢ ਦਹਾਕਾ ਬਾਅਦ 2006 ਵਿੱਚ (ਇਕ ਹੋਰ ਫੌਜੀ ਹੁਕਮਰਾਨ) ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਜ਼ਿਆ ਵਾਲੇ ਹਦੂਦ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਫਿਰ 2009 ਵਿੱਚ ਫੈਡਰਲ ਸਰ੍ਹੀਅਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਜੁਰਮ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਜੁਰਮ ਲਈ ਸਜ਼ਾ 80 ਕੋਰਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖਜ਼ੂਰ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਅੱਠ ਛਮਕਾਂ ਮਾਰਨ ਤਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਜ਼ਿਆ ਦੀਆਂ ‘ਸੁੱਧਤਾਵਾਦੀ’ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੁਧਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਾ ਤਾਂ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ਼, ਇਸਲਾਮੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਜ਼ਿਆ-ਉਲ-

ਹੱਕੀ ਖਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਜੁਟਾ ਸਕੇ।... ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਵਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਜੋ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਦੀ ਵਜ਼ੀਰੇ ਆਜ਼ਮ ਵਜੋਂ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਜ਼ੀਰੇ ਆਜ਼ਮ ਬਣਿਆ, ਨੇ ਜ਼ਿਆ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਯਤਨ ਇਸ ਹੱਦ ਤਕ ਕੀਤੇ ਕਿ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਜ਼ੀਰੇ ਆਜ਼ਮ ਦੀ ਥਾਂ ‘ਅਮੀਰ’ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਦੇ ਸੁਫ਼ਨੇ ਲੈਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰੀਅਤ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਬਿਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ 8 ਜੂਨ 1991 ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕਰਕੇ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿਰਫ਼ ਦੇ ਰਾਹ

ਆਪਣੇ ਡੀ.ਐਨ.ਏ. ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੰਕੀਰਣਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੇਖ ਮੁਲਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦੇ ਸੁਫ਼ਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਸਰਬਰਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਤਾਂ ਫਹਿਢੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਕੂਮਤੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸਥਿਰਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਤੇ ਭਵਿੱਖੀ ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਟੇਟ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣਾ ਨਾਮੁਮਕਿਨ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਬਾਬਾ-ਏ-ਕੌਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਦੇ ਰਾਹ ਪਰਤ ਆਏ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਰਾਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਮੌਲਾਨਾ ਮੌਦੂਦੀ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਸੂਝ ਨਾਲੋਂ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਵੇ। ਜੇਕਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ‘ਚ ਮਜ਼ਹਬਪ੍ਰਸਤ ਹਕੂਮਤ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।...ਜੇਕਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਧੁਨਿਕਤਾ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਧ-ਯੁਗੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਗਰਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹੋ ਦੋ ਰਾਹ ਹਨ। ਕੋਈ ਤੀਜਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ।

ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦਾ ਕੇਸ

ਕਰਮ ਬਰਸਟ

ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜਿੰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਤਿੰਨ ਪਾਟਵੇਂ ਰੁਝਾਨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਪਰਜਾਤੰਤਰ, ਰਾਜਸੱਤਾ, ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਪੈਂਤੜਾ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਏ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰ੍ਹਿਆਂਬੰਧੀ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਈ ਤੋਂ ਝੂਠੇ-ਸੱਚੇ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਸਟੇਟ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਅਪਨਾਉਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਰੁਝਾਨ ਪੰਜਾਬ ਮਨੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਇਹਦੀਆਂ ਹੋਰ ਫਾਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਉਪਰ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਤਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਵਲੋਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕਤਲਾਂ, ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰਨ ਆਦਿ ਵੱਲ ਕੋਈ ਤਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਪੱਲਾ ਛੂੜਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਰੁਝਾਨ ਇਕਪਾਸਤ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਅੱਸਬੀ ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਬਾਬਤ ਸੰਤੁਲਤ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਤੀਜਾ ਰੁਝਾਨ ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਠੀਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੀਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਟਿਕਣ ਵਿਚ ਵਖਰੇਵੇਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲੇਖਕ, ਇਸ ਤੀਜੇ ਰੁਝਾਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ/ਕਾਤਲਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ/ਕਾਤਲ ਦਾ ਕੇਸ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦਾ ਕੇਸ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕੇਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਿਆਸੀ ਕਾਤਲ ਵੀ ਹੈ।

ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਗਰਾਈਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੂਰ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਜੋ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠਾਂ ਆ ਕੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਇੰਨਾ ਕੁ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਹਿੰਦੂ (ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ) ਰਾਜ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਦਾ ਤਸੱਵਰ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਮਲੈਂਡ, ਸਿੱਖ ਰਾਜ, ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਬੱਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ

ਭੁੱਲ ਦੀ ਸੋਧ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 30 ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਪੇ ਸ੍ਰੀ ਕਰਮ ਬਰਸਟ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਦੌਰਾਨ ਟਾਈਪ ਅਤੇ ਪਰੂਫ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਛਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗਲਤੀ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਕੁਝ ਪਾਠਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ‘ਹਿੰਦ ਸਮਾਚਾਰ’ ਅਖਬਾਰ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ’ਚ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਤਿ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ਪਾਰ ਬੁਲਾਉਣ ਕਰਕੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸੱਜਣ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਛਾਪਣ ਲਈ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵਾਸ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਕਰਮ ਬਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਲਈ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਲਈ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ‘ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦਾ ਕੇਸ’ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਰਮ ਬਰਸਟ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਵੱਲੋਂ 2 ਅਗਸਤ 1995 ਨੂੰ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੁਕਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨੇ ਹੀ ਅਰਥਪੂਰਨ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਹਰ ਉਸ ਵਿਚਾਰ, ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ (ਸੋਧਾ ਲਾਉਣਾ) ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਜੋ ਇਹਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਬਣਦੀ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਇਕ ‘ਸੰਸਥਾ’ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਮਹਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹਦਾ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਸੀ ਜੋ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਕਬਿਤ ਹਿੰਟ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਸੀ। ਸੋ, 9 ਸਤੰਬਰ 1981 ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ-ਜਲੰਧਰ ਵਿਚਕਾਰ, ਜਰਨੈਲੀ ਸੜਕ ‘ਤੇ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਨੂੰ ‘ਸੋਧ’ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਭੱਜ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ‘ਚੋਂ ਫੜੇ ਗਏ ਇਕ ਨੂੰ ਹੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਲਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਕਾਤਲ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਤਭੇਦ ਹਨ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਤਲ ਮੰਨ ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਨਾਲ ਇਸ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕੋਈ ਹਮਦਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਫ਼ਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸਨ। ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ, ਜੋ ਲਗਭਗ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਫਸਲ ਇਕ ਦਿਨ ਵੱਢਣੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਫ਼ਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਅੰਤਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹੈ। ਉਂਜ, ਮੇਰਾ ਇਹ ਅਕੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੂਸਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਨਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਨੇ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਨਾ ਇਹ ਹੋਈ; ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਫੈਲਣਾ ਕੁਝ ਖਾਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਟਕਰਾਵ ਵਿਚੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ, ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾ ਕਤਲ ਉਕਾ ਹੀ ਬੇਲੋੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕ ਪਿਰ ਵੱਲੋਂ ਦੂਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ, ਉਸ ਦੇ ਲਿਖਣ-ਬੋਲਣ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਨੂੰ ਖੋਹਣਾ ਸੀ। ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਮਿਲੀ ਵੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਰੋਲਾ ਕਾਹਦਾ ਹੈ? ਰੋਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦਾ ਕੇਸ

ਸਾਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੀ ਲਾਲਾ ਜਗਤ ਨਰਾਇਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਉਹਨੇ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡਣੀ ਸੀ, ਨਾ ਉਹਦੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਕਤਲ ਸੀ ਅਤੇ ਰੋਡੇ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਿਹੀ ਲੰਮੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਲੋੜ ਅੱਜ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਜਾਤਾਂ, ਧਰਮਾਂ, ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤਣਾਓ ਉਭਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸਿਆਸੀ ਕਤਲ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ? ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ, ਅਜਿਹੀ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਸਿਰ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਖੁਦ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਲੁੱਟ ਅਤੇ ਜਬਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਰਿਆਸਤ ਜੋ ਖੁਦ ਮਸਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਣ-ਫੁਲਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਗਰਜ਼ਾਂ ਲਈ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਉਤੇ ਉਠੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਤੇ ਲਹਿਰ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਲੇਖਕਾਂ/ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦਾ ਕੇਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਰੁਝਾਨ, ਕਿ ਕਬਿਤ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਕੇਸ, ਹਕੂਮਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਵੀ ਉਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜੁਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕਰਤੇ ਢੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਜ਼ਿਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜੁਰਮਾਂ ‘ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1984 ਦੇ ਦਿੱਲੀ, ਕਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਬੋਕਾਰੋ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਬਚਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਕੇ ਨਿਵਾਜਿਆ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦਸੰਬਰ ਅਤੇ ਮਾਰਚ 93 ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਬੰਬਈ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਰਵੱਈਆ ਉਘੜਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਿਵ ਸੈਨਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬੰਬਈ ਵਿਚੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਕੱਢਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਉਂਗਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਫ਼ਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਵੱਲ ਨਰਮ ਵਤੀਰਾ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣਾ, ਕੀ ਇਹ ਹਕੂਮਤੀ ਰਵੱਈਆ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਅਣਐਲਾਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮਜ਼ਹਬੀ ਰਾਜ ਵਿਚ

ਬਦਲ ਜਾਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ?

ਰੋਡੇ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਰਵੱਈਏ ਦੇ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਤਰ ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਨਾਗਿਆਂ, ਅਸਾਮੀਆਂ, ਆਂਧਰਾ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇਹੋ ਸਲੂਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤਕ ਸਪਲਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ; ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਨੂੰ 25 ਅਗਸਤ, 1983 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਤਲ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ 14 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੋਡੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ 8 ਸਤੰਬਰ, 1991 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਤਕ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਜੀਬ ਇਤਫਾਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 8 ਸਤੰਬਰ 1995 ਨੂੰ 14 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਭਾਵ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ? ਇਹ ਵਕਤ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ।

ਇਹ ਕੇਸ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 14 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਵੀ ਪੈਰੋਲ ‘ਤੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਮੈਨੂਅਲ ਮੁਤਾਬਕ ਹਰ ਉਮਰ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੰਨਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ 21 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵਾਧੂ ਛੁੱਟੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅੱਠ ਵਾਰੀ, ਉਸ ਦਾ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਕੇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਹਰ ਵਾਰੀ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਸਿੱਖ (ਅਕਾਲੀ) ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਵੀ ਰੋਡੇ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਕਿਹੜੀ ਗੈਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ?

ਰੋਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ, 10 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਰਿਹਾ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਫਰਵਰੀ, 1992 ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਚ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕੱਟ ਚੁੱਕੇ ਸਾਰੇ ਕੈਦੀ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਸਿਵਾਏ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1993 ਅਤੇ 1994 ਵਿਚ ਸੈਂਕੜੇ ਕੈਦੀ ਰਿਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਫਿਰ ਵੀ ਰੋਡੇ ਦੀ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ

ਕੀ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ? ਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਹੀ ਜੁਰਮ ਵਾਲੇ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਸਲੂਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਸੰਗ-ਸ਼ਰਮ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆਂ?

ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੱਟਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ, ਇਹ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੱਧਯੁਗੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਪਰ ਜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕੀਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਡਾਇਨੈਮਿਕਸ, ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਤੋਲ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਭਾਵੇਂ ਗਲਤ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਹੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਝਾੜਾਂ-ਕਮਾਦਾਂ ਵਿਚ ਤੰਗੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁੱਚੜਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਵੀ ਝੱਲੇ ਹਨ। ਆਖਰ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਲਾਰ (ਨਾਂਹ ਪੱਖੀ) ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਕੂਮਤੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਢੰਡਰਚੀ ਬਣ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਸਰ ਗਏ ਕਿ ਰਿਆਸਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਨਿਜੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਤੋਂ, ਤੱਤ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ’, ‘ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ’, ‘ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ’, ‘ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ’ ਆਦਿ ਦੇ ਝੂਠੇ ਸੰਕਲਪਾਂ ਹੇਠਾਂ ਲੁਕੇ ਲੈਣ ਵਿਚ ਮਾਹਿਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠਾਂ ਹਕੂਮਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੇ ਦੰਦੇ ਇੰਨੇ ਤਿੱਖੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪੁੱਤੀਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ? ਜਿਹੜੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹੁਣ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ‘ਤੇ ਝਪਟ ਰਹੀ ਹੈ; ਕਿਸਾਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕੀ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਲਹੂ ਵਿਚ ਡੋਬ ਦੇਣ ਲਈ ਉਤਾਰੂ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਅਖੰਡੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਬੁਰਾਈ ਨਾਲ ਕਰਿੰਗਤੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਟੰਬੇ ਖਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਬੁਖ਼ਸੂਰਤ ਚਿੰਤਰ, ਜਰਮਨ ਕਵੀ ਪਾਸਟਰ ਨਿਮੈਲਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਆਏ ਤੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਖੁਦ ਯਹੂਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਲਈ ਆਏ ਤੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨਿਸਟਾਂ ਲਈ ਆਏ ਤੇ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਆਏ ਤੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਚਿਆ ਜੋ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੋਲਦਾ।

ਪਿਛਲੇ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਕ ਕਾਲਾ ਅਧਿਆਇ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਓਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹੀ ਭਰਾ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਭਟਕ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੀ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਮਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨਮੱਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਣਾ ਜਿਥੇ ਉਹਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਮੁਲ-ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹੇਠੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਰੋਡੇ ਵਰਗੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਜ਼ਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 24 'ਤੇ)

ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੱਟਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ, ਇਹ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮੱਧਯੁਗੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵੱਲ ਧੱਕਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ਪਰ ਜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਕੀਦਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਕਰਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਡਾਇਨੈਮਿਕਸ, ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਤੋਲ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਭਾਵੇਂ ਗਲਤ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਹੀ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਝਾੜਾਂ-ਕਮਾਦਾਂ ਵਿਚ ਤੰਗੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁੱਚੜਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤਸੀਹੇ ਵੀ ਝੱਲੇ ਹਨ। ਆਖਰ ਤਾਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੀ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤਰੀਕੇ ਗਲਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰਵਾਦ ‘ਤੇ ਬਹੁਤ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਵਿਸ਼ਾ ਬਦਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ‘ਰਿਗ ਵੇਦ ਤੋਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ’ ਦੇ ਲੇਖਕ ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਸ ਲਿਖਤ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼, “ਜਿਹੜੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭਾਰਤੀ ਨਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵੇਂ ਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ‘ਚਉਬੀਸ ਅਉਤਾਰ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ” ਕਹਿ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਜਟਿਲ ਸਾਹਿਤਕ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਢਾਈ ਸੌ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਛੰਦਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੁਨਿਯੋਜਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਅਜੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ‘ਚਉਬੀਸ ਅਉਤਾਰ’ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਆਪਣਾ ਉਪਯੋਗਿਤਾਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ

ਦੁਜੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਇਸ ਸੰਕਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ?

ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਵਿਦਵਾਨ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਨੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੀ ਰਾਇ ਹੈ? ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਮੰਨਦੇ ਹੋ? ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਕਿੰਤੂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਾਲੇ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦੂਸਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੌਣ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਫੈਸਲਾ ਹੁਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਦੋਂ ਹੋਵੇਗਾ?

ਕਈ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ? ਮੈਕਲੇਡ ਏਨੇ ਸਾਲ ਲਿਖੀ ਗਿਆ ਪਰ ਪੰਥਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਡਾ. ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਰਮਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਾਂ ਪਰ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਨੁਵਾਦ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਜਰਮਨ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵੱਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਉਚ ਪਦਵੀ ‘ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸ. ਦਲਮੇਘ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਈ ਵਾਰ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਜਰਮਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਇਸ ਗਲਤ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ, ਉਸ ਦੇ ਕੀ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ? ਸਭ ਕੁੱਝ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਵਾਰਥ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲਿਖਤਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਵਾਦ। ਧਰਮ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਪਿੱਛੋਂ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤ ‘ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

‘ਅਬ ਮਧੂ ਕੈਟਬ ਬਧਹ’ ਵਿਚ ਕਵੀ ਸ਼ਾਮ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਧੂ ਕੈਟਬ ਦਾ ਵਧ ਕਰਨ ਲਈ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਜਾਗਿਆ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ, ਮੈਂ ਕਵੀ ਸ਼ਾਮ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਚੋਧਵਾਂ ਅਵਤਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ‘ਅਰਿਹੰਤ ਦੇਵ ਅਵਤਾਰ ਕਥਨੇ’ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਵੱਲੋਂ ‘ਕਾਲਪੁਰਖ’ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨ ‘ਤੇ ‘ਕਾਲ ਪੁਰਖ’ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ

ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਅਵਤਾਰਵਾਦ-4

‘ਅਰਿਹੰਤ’ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਧਰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ‘ਸਰੋਵਤੋ’ ਜਾਂ ਜੈਨ ਧਰਮ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਨਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਖਾਹੀਣ (ਸਿਰੇਂ ਗੰਜੇ ਹੋ ਜਾਣ) ਲਈ ਮੋਚਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵ ਅਹਿੰਸਾ ‘ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਯਗ ਆਦਿ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ (ਯਗ ਵਿਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਅਤੇ ਉਹ ਯਗ ਦੇ ਪੁੰਨ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰਾਗ ਮਾਝ ਵਿਚ ਜੈਨ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਵਾਲ ਪੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੰਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦੇ ਹਨ, ਭੀਖ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਜੂਠਾ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਸੰਗਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਨਹਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਭੇਡਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ...ਨਾ ਉਹ ਯੋਗੀ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜੰਗਮ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਮੁਹੰਮਦਨ ਹਨ। ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਰਾਪੇ ਹੋਏ ਗੁਆਚਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ:

ਸਿਰੁ ਖੋਹਾਇ ਪੀਅਹਿ ਮਲਵਾਣੀ
ਜੂਠਾ ਮੰਗ ਮੰਗ ਖਾਹੀ॥
ਫੌਲਿ ਫਦੀਹਤਿ ਮੁਹਿ ਲੈਨਿ ਭਤਾਸਾ
ਪਾਣੀ ਦੇਖਿ ਸੰਗਾਹੀ॥
ਭੇਡਾ ਵਾਗੀ ਸਿਰੁ ਖੋਹਾਇਨਿ
ਭਰੀਅਨਿ ਹਥ ਸੁਆਹੀ॥
ਮਾਊ ਪੀਉ ਕਿਰਤੁ ਗਵਾਇਨਿ
ਟਬਰ ਰੋਵਨਿ ਧਾਹੀ॥
ਓਨਾ ਪਿੰਡੁ ਨ ਪਤਲਿ ਕਿਰਿਆ
ਨ ਦੀਵਾ ਮੁਏ ਕਿਬਾਊ ਪਾਹੀ॥
ਅਨਸਨਿ ਤੀਰਥ ਦੇਨਿ ਨ ਢੋਈ
ਬ੍ਰਹਮਣ ਅੰਨੁ ਨ ਖਾਹੀ॥ (ਪੰਨਾ 149)

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ‘ਚਉਬੀਸ ਅਉਤਾਰ’ ਵਰਗੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੈ, ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਅਮਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਨਿੰਦਿਆ ਅਤੇ ਨਕਾਰਿਆ, ਦੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ? ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਰੋਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਜੜੇਂ ਮੋਚਨੇ ਨਾਲ ਉਖਾਤਨ ਵਰਗੇ ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਉਂ ਕਰਨਗੇ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਉਸ ਮਨੁੱਖੀ-ਆਤਮਾ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਯੋਗ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਸੰਯੋਗ ਬਣ ਜਾਵੇ? ਇਸ ਮੰਜਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦੀ ਤਤਪ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬਿੰਬਾਂ, ਪ੍ਰਤੀਕਾਂ ਅਤੇ ਚਿੰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰਤੀਕ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦਾ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਪਤੀ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਚਿਤਵਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਯੋਗ ਨੂੰ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਸੁਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਇਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਲਟ ‘ਅਬ ਚੰਦ ਅਵਤਾਰ ਕਥਨੇ’ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸਤਰੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਰਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਾਮ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਲੀਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ‘ਕਾਲ ਪੁਰਖ’ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ‘ਸਸੀ (ਚੰਦ੍ਰਮਾ)’ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਿ ਪੁਰਸ਼ ਜੇਤੂ ਹੋ ਸਕਣ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੰਤਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਸਸੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਿਆ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਉਤੇ ਕਾਮ ਦੇ ਤੀਰ ਵਰਸਾਏ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਸਤਰੀਆਂ ਮੁਹਤਾਜ ਹੋ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ:

ਤਬ ਮਹਾਂ ਤੇਜ ਮੁਰਾਰਿ॥
ਧਰਿਯੋ ਸੁ ਚੰਦ੍ਰ ਅਵਤਾਰ॥
ਤਨ ਕੈ ਮਦਨ ਕੋ ਬਾਨ॥
ਮਾਰਿਯੋ ਤ੍ਰੀਯਨ ਕਹੁ ਤਾਨਿ॥9॥
ਤਾਂਤੇ ਭਈ ਤ੍ਰੀਯ ਦੀਨ॥
ਸਬ ਗਰਬ ਹੁਏ ਗਯੋ ਫੀਨ॥
ਲਾਗੀ ਕਰਨ ਪਤਿ ਸੇਵ॥
ਯਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨਿ ਭਏ ਦੇਵ॥10॥

ਇਸ ਕਥਾ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਬੈਠਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ? ਇਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ‘ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਉਹ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ‘ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ’ ਬਣਨਗੇ?

‘ਰਾਮ ਅਵਤਾਰ ਕਥਨੇ’ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਰਵਣ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੇ ਅੰਤ ‘ਤੇ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਦੁਇਸਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਵ-ਬਾਣੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਰਾਮ ਨਾਉਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਵੀਹ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਵਣ ਦਾ ਵਧ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਮਾਣ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਥਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਅਵਤਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਵਣ

ਗੁਰਮਤਿ ਚਿੰਤਨ

ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੇਦਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਗ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ‘ਹੁਕਮ’ ਅਤੇ ‘ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ’ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਯੁਗ-ਪੁਰਸ਼’ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਾ ਦਸ਼ਰਥ ਨੂੰ ਖੀਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਰਭ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਰਾਣੀ ਦੇ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਦੇ ਭਰਤ, ਲਫਮਣ, ਅਤੇ ਸ਼ਤਰੂਘਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਗਰਭ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਬੱਚੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣੇ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਕੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਲਿਖਣਗੇ? ਸੀਤਾ ਜਦੋਂ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਨਾਲ ਬਣਵਾਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਇਉਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸਰਾਬ ਨਾਲ ਮਦਮਾਤੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਲਾਲ ਗੁਲਾਬ ਹੋਣ। ਨਰਗਸ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਈਰਖਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਿਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀਣ-ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਰਾਬ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਸਤੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਵੇ, ਜਿੰਨੀ ਮਸਤੀ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਭਰਵਟੇ ਕਮਾਣਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੀਰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ,

ਲਖੇ ਨੈਨ ਬਾਰੇ, ਬਿਧੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ
ਰੰਗੇ ਰੰਗ ਸਰਾਬ ਸੁੱਹਾਬ ਜੈਸੇ। 298
ਰੰਗੇ ਰੰਗ ਰਾਤੇ, ਮਯੋਂ ਮੱਤ ਮਾਤੇ
ਮਕਬੂਲਿ ਗੁੱਲਾਬ ਕੇ ਫੂਲ ਸੋਹੈ।
ਨਰਗਸ ਨੇ ਦੇਖ ਕੈ ਨਾਕ ਐਂਠਾ
ਮ੍ਰਿਗੀ-ਰਾਜ ਕੇ ਦੇਖਤੋਂ ਮਾਨ ਮੋਹੈ।
ਸਬੋ ਰੋਜ ਸਰਾਬ ਨੇ ਸੋਰ ਲਾਇਆ
ਪੂਜਾ ਆਮ ਜਹਾਨ ਕੇ ਪੇਖ ਵਾਰੇ।
ਭੱਵਾਂ ਤਾਨਿ ਕਮਾਨ ਕੀ ਭਾਂਤਿ ਪਿਆਰੀ
ਨਿ ਕਮਾਨ ਹੀ ਨੈਨ ਕੇ ਬਾਨ ਮਾਰੇ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ-ਚਿੰਤਨ ਨਾਲੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੀਤਾ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਅਲੱਗ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਰਗੀ ਹਸਤੀ ਸੀਤਾ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਪਰ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਅਤੇ ਕੀ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਮਸਤੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸਰਾਬ ਨਾਲ ਮਸਤ ਨੈਣਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨਗੇ? ਗੁਰੂ ਕੋਈ ਆਮ ਕਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਰਤ ਲੈਣਗੇ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਹਸਤੀ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੈਤਾਂ ਅਤੇ ਦੁਰਗਾ ਜਾਂ ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੁਰਗਾ ਜਾਂ ਕਾਲੀ ਦੇਵੀ ਦਾ ਪੂਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।

‘ਅਬ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਤਾਰ ਕਥਨੇ’ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਇੱਕੀਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਡਰੀ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਕੋਲ ਗਈ (ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਯਾਨਿ ਲਾਰਡ, ਗੋਡ ਕੀਤਾ ਹੈ)।

ਬ੍ਰਹਮਾ ਖੀਰ-ਸਾਗਰ ਤੇ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ‘ਕਾਲ ਪੁਰਖ’ ਬੈਠਾ ਸੀ। ‘ਕਾਲ ਪੁਰਖ’ ਨੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਥੁਰਾ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਚਮਤਕਾਰ ਦਿਖਾਏ ਉਹ ਸਾਰੇ ‘ਭਾਗਵਤ ਪੁਰਾਣ’ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਂ ਗਿਆਰਾਂ ਸੌ ਬਾਨਵੇਂ (1192) ਅਨੰਦਪੁਰ ਬੈਠ ਕੇ ਦੱਸੇ (ਡਾ. ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਕੀ ਦੇ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ)। ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ‘ਮੈ’ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਗੁਰੂ’ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਵੀ ਸ਼ਾਮ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਖਾਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਬੰਦੇਜਾ ਕਵੀ ਬੈਠ ਕੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਇੱਕ ਥਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਕੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਭਗਵਾਨ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ (ਦੇਵਕੀ) ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸੱਚ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਹੋਰ ਪੱਕੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ:

ਸੰਖ ਗਦਾ ਕਰ ਅਉਰ ਤ੍ਰਿਸੂਲ
ਧਰੇ ਤਨ ਕਉਚ ਬੜੇ ਬਡਭਾਗੀ।
ਨੰਦ ਗਏ ਕਰ ਸਾਰੰਗ ਸਾਰੰਗ
ਪੀਤ ਧਰੈ ਪਟ ਪੈ ਅਨੁਰਾਗੀ।
ਸੋਈ ਹੁਤੀ ਜਨਮਯੋ ਇਹ ਕੇ
ਗੁਹਿ ਕੈ ਡਰਧੈ ਮਨ ਮੈ ਉਠ ਜਾਗੀ।
ਦੇਵਕੀ ਪੁਤ੍ਰ ਨ ਜਾਨਯੋ ਲਖਿਅ
ਹਰਿ ਕੈ ਕੈ ਪ੍ਰਨਾਮ ਸੁ ਪਾਇਨ ਲਾਗੀ। 57

ਇਸ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਕੀ ਅਵਤਾਰ ਕਥਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਅੰਤਰ-ਵਿਰੋਧ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਤਾਂ ‘ਕਾਲ ਪੁਰਖ’ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਕਰਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਿਖਤ ਕੇਵਲ ਸਵੈ-ਵਿਰੋਧੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜਨਮਦਾ ਜਾਂ ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਵਤਾਰ ਨਹੀਂ ਧਾਰਦਾ।

ਇਸ ਕਥਾ ਵਿਚ ਦੂਸਰਾ ਨੁਕਤਾ ਗੌਰ ਕਰਨ ਯੋਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਵੀ ਨੂੰ ‘ਚੰਡਿਕਾ’ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਕਵੀ ਬੁਰਾਈਆਂ ਤੋਂ ਨਿਜ਼ਾਤ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਚੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਵੀ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਉਚਰ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਬੇੜੀ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ‘ਸਾਰਦਾ’ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੇਅੰਤ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਮਾਲਿਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ‘ਭਾਗਵਤ’ ਰਚ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਕਥਨ ਤੋਂ ਇਹੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਗੁਰੂ ਜਿਹੜੇ ਇੱਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ‘ਚੰਡਿਕਾ’ ਜਾਂ ‘ਸਾਰਦਾ’ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਚੰਡਿਕਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੰਕਟਾਂ ਨੂੰ ਹਰਨ ਵਾਲੀ, ਸਭ ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੀ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ (ਭਾਗਵਤ) ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਵੀ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ‘ਹਰਿ’ ਅਰਥਾਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕਿਹਾ ਹੈ:

ਸੋਇ ਰਹੇ ਹਰਿ ਜੀ ਤਬ ਹੀ ਕਬਿ ਨੇ
ਅਪੁਨੇ ਮਨ ਮੈ ਸੁਖ ਪਾਯੋ। 5।
ਮਾਤ ਗਹਿਯੋ ਹਿਸ ਕੈ ਸੁਤ ਕੋ
ਤਬ ਲੈ ਛਿਟੀਆ ਤਨ ਤਾਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰਿਯੋ।
ਤਉ ਮਨ ਮਧਿ ਡਰਿਯੋ ਹਰਿ ਜੀ
ਜਸੁਧਾ ਜਸੁਧਾ ਕਰਿ ਕੈ ਜੁ ਪੁਕਾਰਿਯੋ।

(ਚਲਦਾ...)

ਸਿਆਣਿਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ

(1) ਕੌਮ ਦੇ ਹਿਤਕਾਰੀ, ਸੇਵਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕਥਨੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਦੇ ਪੂਰੇ, ਜਪੀ ਤਪੀ ਅਤੇ ਸਿਦਕੀ ਸੂਰੇ, ਇਖਲਾਕ ਦੇ ਉਚੇ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁੱਚੇ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿਆਗੀ, ਨਾਮ ਦੇ ਵੈਰਾਗੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਕੌਮ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਲਈ ਆਪਣਾ ਤਨ-ਮਨ-ਧਨ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਸੁਧਾਰਕ, ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ, ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਢਾਡੀ ਸਿੰਘ, ਪੂਜ ਸੰਤ ਜਨ ਅਥਵਾ ਮੰਹਤ ਜਨ, ਜੋ ਵੀ ਕੌਮ ਦੀ ਉਨਤੀ ਤੇ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਭਰਪੂਰ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਰੂਹਾਨੀ ਮੰਡਲਾਂ ਵਿਚ ਛਾਏ ਕੁੱਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਤੇ ਭਰਮਾਂ ਅਤੇ ਅਨਮਤੀ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੰਨਤਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ।

(2) ਹਰ ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਲਈ ਬੇਟੀ ਤੇ ਬੇਟਾ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਬੇਟੀ ਤਾਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਜਿੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਟਾ ਜਾਨ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਖਿਆਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ।

(3) ਸਮਾਂ ਬੀਤਦੇ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ।

(4) ਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ ਸਿੱਖੋ, ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਸੁੱਖ ਮਨਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਿਪਤ ਸਮੇਂ ਵੀ ਮੁਸਕਾਉਣਾ ਸਿੱਖੋ।

(5) ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗੋ, ਆਸਬਾ ਵਿਚ ਜੀਉ।

(6) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਉ, ਚਿਤ ਨਾ ਡੁਲਾਉ ਅਤੇ ਮਨ ਨਾ ਕਲਪਾਉ, ਢਹਿੰਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵੱਲ ਨਾ ਜਾਉ, ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵੱਲ ਆਉ।

(7) ਬੇਟੀ ਦੇ ਆਉਣ ‘ਤੇ ਇੰਨਾ ਸੰਤਾਪ ਕਿਉਂ? ਆਦਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਨਾਦਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਪ ਕਿਉਂ? ਕਲੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਕੌਮਲ ਬੇਟੀਆਂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਕਠੋਰ ਚਿਤ ਬਾਪ ਕਿਉਂ?

(8) ਲਕਸ਼ਮੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਇੰਨਾ ਅਪਮਾਨ ਕਿਉਂ? ਅਤੇ ਪਾਰਸ ਬੇਟੇ ਦਾ ਇੰਨਾ ਸਨਮਾਨ ਕਿਉਂ? ਬੇਟੀ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਟੀ ਦੀ ਪਦਵੀ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮਹਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਟੀ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਰਦਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(9) ਬੇਟੀ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਆਤਮਾ ਹੀ ਘੁਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੇਟੀ ਬਿਨਾ ਤਾਂ ਮੋਢੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਅਰਬੀ ਹੀ ਰੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(10) ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ ਖਿਮਾ ਕਰਕੇ ਅਗੋਂ ਵਾਸਤੇ ਸਖਤ ਤਾਤਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉਹ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ ਦੁਹਰਾਉਣ ‘ਤੇ ਸਖਤ ਤੋਂ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(11) ਜੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕ ਦੇ ਇਵਜ਼ ਆਪਣਾ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਪਾਠੀ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਤ ਦੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਚੁੱਕਾਂ ਬਦਲੇ ਕਿਵੇਂ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?

(12) ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਮਨ ਤੋਂ ਬੇਟੀ ਅਤੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਫਰਕ ਮਿਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਮੇਰੀਆਂ ਬੇਟੀਆਂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕੰਚਨ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪਾਰਸ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਬੇਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਢਾਰਸ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਾਰਸ ਸਮਾਨ ਹਨ।

(13) ਚੰਦਰੀ ਸੁਰਾਬ ਹੀ ਚੰਦਰੇ ਸੁਰਾਬੀ ਨੂੰ ਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(14) ਸੁਰਾਬ ਕੇਵਲ ਸੁਰਾਬੀ ਦਾ ਘਿਰਣਤ ਖੂਨ ਅਤੇ ਵਜੂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੀਂਦੀ ਬਲਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਕਲ ਤੇ ਸਿਆਣਪ, ਸੋਚ ਅਤੇ ਸਮਝ, ਅਣਖ ਅਤੇ ਇਜ਼ਤ, ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਹਯਾ ਪੀਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੁਰਾਬੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਆਤਮਾ ਅਥਵਾ ਜ਼ਮੀਰ ਵੀ ਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(15) ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦਿਨ ਦਿਹਾਰ, ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਅਨੰਦਕਾਰਜ ਸਮੇਂ ਲਾਵਾਂ ਚਾਰ, ਸਜੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੜੀ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਦੋ ਢਾਈ ਘੰਟੇ ਬਹਿਣਾ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਇਲਾਹੀ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵੀ ਲੈਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਲੈਣਾ, ਪਰ ਘਰਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਚੇਚੀ ਸਜਾਈ ਸੁਰਾਬ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਸੁਰਾਬ ਦੇ ਹਾਤਿਆਂ ਤੇ ਟੁੱਟ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈਣਾ ਹੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਮਨਮਤੀਏ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਗਹਿਣਾ ਹੈ।

ਪੇਸ਼ਕਾਰ-ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ਸਾਡਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਜੁੜਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸਾਂਝਾ ਵਿਹੜਾ ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਹੀ ਵਰਾਂਡਾ। ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦੇ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹਾਣ ਦਾ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਮੱਖਣ ਇਕ ਖੇਡ ਖੇਡਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਪੰਘੂੜੀ (ਮੰਜੀ) ਬਰਾਂਡੇ ਦੇ ਪੀਲਪਾਵੇ ਨਾਲ ਟੇਢੀ ਜਿਹੀ ਡਾਹ ਕੇ ਉਸ ‘ਤੇ ਲਿਟਦੇ ਜਾਂ ਵਾਰ ਵਾਰ ਘਿਸਤਦੇ ਘਿਸਤਦੇ ਬੱਲੇ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਂ। ਇਸ ਸਾਦੀ ਜਿਹੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਲੈਤੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਆਖਦੇ ਸਾਂ। ਖੇਡ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੰਨ੍ਹੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਬਲੈਤੀ (ਵਲਾਇਤੀ) ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਲੋਕ ਵਲਾਇਤ ਵਿਚ ਚਿਰ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣ ਲੱਗੇ ਸਨ ਤੇ ਵਲਾਇਤ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਲੈਤ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਅਜੀਬੋ ਗਰੀਬ, ਵੱਖਰੀ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਵੱਸਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਟੇਢੀ ਜਿਹੀ ਨਵੀਂ ਖੇਡ ਦਾ ਨਾਂ ਅਸੀਂ ਬਲੈਤੀ ਕੰਮ ਧਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਲਾਇਤ, ਵਲੈਤ ਜਾਂ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਬਲੈਤ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਆ ਕੇ ਵਿਲਾਇਤ ਪਾਸ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਨਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਰਹਿ ਕੇ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਲੈਤੀਏ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਕਈ ਨਵੇਂ ਛੁੱਤ ਘਰ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਅੱਗੇ ਵਲੈਤੀਆ ਲਿਖਵਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਇੰਗਲੈਂਡੀਆ, ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਨ ਲਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਅੱਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤ ਆਖਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਮੋਟੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਰੂੜ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਪਰ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਬਦ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ। ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਕਾਰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਕੋਈ ਧੋਈ ਵਲਾਇਤੋਂ ਆ ਲੱਥਾ
ਸਰੀ ਸਾਫ਼ ਦੇ ਬਾਨ ਚੜ੍ਹ ਖੁੰਬ ਗਿਆ।
ਤੇਰੀ ਚੋਲੀ ਵਲੂਧਰੀ ਸਣੇ ਸੀਨੇ
ਪੋਜੇ ਤੂੰਬਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਤੂੰਬ ਗਿਆ।
ਅਠਾਰਵੀਂ-ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਨ ਹਰਿਰਾਇ।
ਕਿਤਿਕ ਸਮੇਂ ਫਿਗ ਸੇਵ ਕਮਾਇ।
ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਏਕ ਦਿਨ ਹੋਰਾ।
ਕਹੇ ਬਾਕ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤਿਸ ਬੇਰਾ॥੨॥
ਕਾਬਲ ਕੇਰ ਵਲਾਇਤ ਜੋਇ।
ਤਹਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸਿਖ ਸਭਿ ਕੋਇ।
ਅਠਾਰਵੀਂ-ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ

ਵਲਾਇਤ ਦਾ ਸਾਮਰਾਜ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਕਾਰ ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੀ ਸੱਸੀ ਵਿਚ ਪੁੰਨੂ ਦਾ ਬਿਉਰਾ ਦਿੰਦਾ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵਾਲੀ (ਸ਼ਾਸਕ) ਆਖਦਾ ਹੈ:

ਕੀਚਮ ਸ਼ਹਿਰ ਵਲਾਇਤ ਬਲਾਂ ਦੀ
ਹੋਤ ਅਲੀ ਤਿਸ ਵਾਲੀ।
ਤਿਸ ਦਾ ਪੱਤ ਪੁੰਨੂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ
ਐਬ ਸਵਾਝੋਂ ਖਾਲੀ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੂਕਾਂ ਵਿਚ ਵਲਾਇਤ ਦਾ ਅਰਥ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਹਰਲਾ ਦੇਸ਼

ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਇਰਾਨ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਗੇਰਾ।

ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਬਦ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਮਧ ਪੂਰਬ ਦੀ ਇਸਲਾਮੀ ਚੜ੍ਹਤ ਸਮੇਂ ਆਇਆ। ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਅਹਿਲਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਅਰਥਾਤ ਬਿਗਾਨਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮਧ ਪੂਰਬ ਦਾ ਕੋਈ ਦੇਸ਼। ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਵਿਲਾਇਤ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ-ਸਵਾਮੀਤਵ, ਹਕੂਮਤ; ਮਾਲਕੀ, ਕਬਜ਼ਾ, ਕੰਟਰੋਲ, ਅਧਿਕਾਰ, ਪ੍ਰਭੁਸੱਤਾ, ਸੱਤਾ; ਰਾਜ-ਖੇਤਰ, ਰਾਜ, ਪ੍ਰਾਂਤ; ਰਾਖਾ; ਦੋਸਤੀ, ਮੇਲ, ਮਿਲਾਪ; ਸੰਤਤਾਈ।

ਫਾਰਸੀ ‘ਵਿਲਾਇਤ’ ਅਰਬੀ ਵਿਲਾਇਆ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਰੂਪ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਇਕਾਈ ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰਾਂਤ ਆਦਿ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅਰਬੀ ਧਾਤੂ ਵ-ਲ-ਈ ਤੋਂ ਬਣਿਆ

ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤੋਂ ਵਾਲੀ (ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ, ਰਾਜਪਾਲ, ਗਵਰਨਰ ਆਦਿ) ਬਣਿਆ। ਜਿਸ ‘ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਰਥਾਤ ਰਿਆਸਤ, ਉਹ ਹੈ ਵਿਲਾਇਆ। ਏਹੀ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਵਿਲਾਏਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਲਾਇਤ ਹੈ। ਖਲੀਫਿਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੇਕਾਂ ਰਾਜਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜੋ ਵਧ ਘਟ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਵੀ ਸਨ। ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਅਸਰ ਵਾਲੇ ਵਿਭਿੰਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਰਥ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

ਜਿਵੇਂ ਮਰਾਕੋ ਵਿਚ ਕਈ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ; ਅਲਜੇਰੀਆ, ਸੂਡਾਨ, ਟੁਨੀਸ਼ੀਆ, ਓਮਾਨ ਵਿਚ ਸੂਬਾ, ਪ੍ਰਾਂਤ ਹੈ; ਕੀਨੀਆ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੈ; ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰ-ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹੈ; ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ-ਮੁਕਤ ਖੇਤਰ, ਇਲਾਕਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਲਾਇਆ ਹੈ। ਓਸਮਾਨੀਆ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਇਲਾਲਿਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਤੁਰਕੀ ਉਚਾਰਣ ਕਾਰਨ ਵਿਲਾਏਤ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕ ਨੂੰ ਵਾਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਤਾਜ਼ਿਕਸਤਾਨ, ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ, ਉਜ਼ਬੇਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਸ਼ਤੋ ਵਿਚ ਇਹ ਪਦ ਪ੍ਰਾਂਤ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਗਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੇਜ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਹ ਜਿਲ੍ਹੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਮਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਨਗਰ ਸ਼ਹਿਰ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੜੇ, ਸੜਕ ਦੇ ਬੋਰਡ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਵਲਾਇਤ ਲਿਖਿਆ

ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਵੇਂ “ਅਲ ਸਿਫ਼ਾ ਵਲਾਇਤ ਤੁਹਾਡਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।” ਮੁਗਲਾਂ ਸਮੇਂ ਪਰਗਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ, ਖਿੱਤਾ, ਅਰਸਾ, ਦਿਆਰ, ਖਿੱਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਲਾਇਤ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਵਲਾਇਤ-ਏ-ਮੀਆਂ ਦੁਆਬ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਵਿਲਾਇਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਨੂੰ ਅਲ-ਵਿਲਾਇਤ ਅਲ-ਮੁਤਾਹਿਦਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮੂਲ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਰਬੀ ਦਾ ਇਕ ਧਾਤੂ ਹੈ ਵ-ਲ-ਈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਲੀ ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ-ਨੇੜੇ ਹੋਣਾ, ਨਾਲ ਲੱਗਣਾ, ਰੱਬ ਜਾਂ ਰਾਜੇ ਦਾ ਚਹੇਤਾ, ਦੋਸਤ, ਮਦਦਗਾਰ, ਰੱਖਿਅਕ, ਸ਼ਾਸਕ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਧਾਤੂ ਤੋਂ ਬਣਦੇ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ-ਦੋਨਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਤੁਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਸਾਰਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੰਕੇਤਕ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪਿਛੋਂ ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨ ਰਾਜਕੀ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਸ਼ਬਦ ‘ਵਾਲੀ’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਕਾਈਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਉਤਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ‘ਮੱਵਾਲ’ ਜੋ ਗ਼ੈਰ-ਅਰਬੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੱਵਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸਨ। ਅੱਜ ਮੱਵਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਮੱਵਾਲੀ ਲਫਜ਼ ਗਰੀਬ ਗੁਰਬੇ, ਗੰਦੇ ਚੀਬੜਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਧਾਰਮਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਰੂਹਾਨੀ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਵਲੀ ਦਾ ਅਰਥ ਸੰਤ ਜਾਂ ਪੀਰ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਫੀ ਇਮਾਮਾਂ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਔਲੀਆ ਹੈ। ਮੌਲਾ ਵੀ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਵਲਾਇਤ ਦਾ ਅਰਥ ਸੰਤਤਾਈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਪਵਿੱਤਰ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਜਾਂ ਨੇਤਤਾ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਲੀ-ਏ-ਖੁਦਾ ਦਾ ਅਰਥ ਖੁਦਾ ਦਾ ਬੰਦਾ ਅਰਥਾਤ ਸੰਤ ਪੀਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਲੀ ਕਾਮਿਲ ਪੂਰਾ ਸੂਰਾ ਸੰਤ ਹੈ। ਵਲਾਇਤ ਪਾਉਣਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੰਤਤਾਈ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਪਾਉਣਾ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਬੇ ਵਲਾਇਤ ਵੀ ਪੂਰਾ ਸੰਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਵਲੀ ਜਾਂ ਵਲਾਇਤ ਸ਼ਬਦ ਖਾਸ ਨਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸਿਤਾਰ ਦੇ ਉਸਤਾਦ ਵਿਲਾਇਤ ਖਾਂ, ਇਰਾਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਅਲੀ ਅਕਬਰ ਵਿਲਾਇਤੀ, ਵਲੀ ਕੰਧਾਰੀ ਆਦਿ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਲੈਤੀ ਰਾਮ ਜਿਹੇ ਨਾਂ ਆਮ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵਲਾਇਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਬਰਤਾਨੀਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਏਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਦਾ ਸਾਡਾ ਅਨੁਭਵ ਨਿਕਟਤਮ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਵਲਾਇਤੀ’ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤ

ਸ਼ਬਦ

ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਨਾਲ ਬਣਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਟਮਾਟਰ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤੀ ਬੈਗਣ, ਸ਼ਿਮਲਾ ਮਿਰਚ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤੀ ਸੇਮ, ਸੋਡਾ ਵਾਟਰ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤੀ ਪਾਣੀ, ਰਸਭਰੀ ਨੂੰ ਵਲਾਇਤੀ ਮਕੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵਲਾਇਤੀ ਸ਼ਬਦ ‘ਬਲਾਇਟੀ’ (blighty) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਘੁਸ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਵਲਾਇਤ ਜਾਂ ਵਲਾਇਤੀ ਸ਼ਬਦ ਸੱਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਗੋਰੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਵਰਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਹੋਈ ਜਦ ਲੜਾਈ ਭਿੜਾਈ ਤੋਂ ਤੰਗ ਗੋਰੇ ਸੈਨਿਕ ਹੋਰਵੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ‘ਬਲਾਇਟੀ’ ਕਹਿ ਕੇ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ‘ਚ ਕਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਗੀਤ ਲਿਖੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੀ ਤੇ ਜੋ ਹਰ ਇਕ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਜਿਵੇਂ, There’s a ship that’s bound for Blighty, We wish we were in Blighty, and Take Me Back to Dear Old Blighty.

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਪਨਾਏ ਗਏ। ਆਕਸਫੋਰਡ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵੀ ਰੁਡਯਾਰਡ ਕਿਪਲਿੰਗ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ From Sea to Sea (1899) ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

Let the town hear of the wonders which I have seen in Belait.

ਯੂਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਜਖਮਾਂ ਨੂੰ ਗੋਰੇ ਸੈਨਿਕ ਵਲਾਇਤੀ ਜਖਮ (blighty wounds) ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਰਥਾਤ ਅਜਿਹੇ ਜਖਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਹਾਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਵਤਨ ਬਲਾਇਟੀ ਵਾਪਿਸ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਣ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਜਖਮੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਬਰਤਾਨੀਵੀ ਰਾਜ ਦਾ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਪਰ ‘ਵਿਲਾਇਤ’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਡੁੱਬਾ।

ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਰੋਡੇ ਦਾ ਕੇਸ

(ਸਫਾ 22 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ, ਹਰ ਜਮਹੂਰੀਅਤਪਸੰਦ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਲੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੂਥੇ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਹਰ ਵੰਨਗੀ ਦੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ (ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇਤਾ), ਮੌਜ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਮੁੜ ਵਸੋਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਹ ਮੰਗ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਇਕਪਾਸਤ ਵਿਰੋਧੀਆਂ-ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ, ਵੱਲੋਂ ਹੋਵੇ। ਕੀ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਫਰਾਖ਼ਦਿਲੀ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਦੀ ਆਪਾਂ ਉਡੀਕ ਕਰਾਂਗੇ।

...ਤੇ ਭੂਆ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹੀ ਫੁੱਫੜ ਨੂੰ

ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫੀ ਘਰ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਕੁਝ ਕੁ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਹੀ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਘਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਡੇ ਪਿਪਲ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਕੁੜੀ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਭੂਆ ਬਣ ਗਈ।

ਭੂਆ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜਿਗਰੀ ਯਾਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੂਆ ਸੀ। ਭੂਆ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਜਵਾਨ ਹੋਈ ਤੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਨੇ ਮੁੰਡਾ ਲੱਭ ਕੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਦਿਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਘੋੜਿਆਂ, ਉਠਾਂ ਅਤੇ ਬਲਦ ਗੱਡੀਆਂ ‘ਤੇ ਬਰਾਤ ਆਈ, ਰੋਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ, ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੋਲੀ ਲੋਹੀਆਂ ਲਾਗੇ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਮਾਣਕ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿਤੀ। ਸੱਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵਾਰ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਜੋੜੀ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੰਘਾਇਆ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਭੂਆ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ

ਰਹਿ ਗਏ। ਭੂਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਕਸਰ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਭੂਆ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪਿੰਡ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਹੀ ਪੇਕਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂਦੀ। ਭੂਆ ਦਾ ਸਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸਕੇ ਭਰਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਭੂਆ ਨੇ ਪਿੰਡ ਆਉਣਾ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਵਿਚੋਂ ਛੱਡ ਭੱਜ ਕੇ ਭੂਆ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ। ਕਦੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੀ ਸਕੀ ਭੂਆ ਹੈ ਜਾਂ ਓਦਾਂ ਹੀ ਪਿੰਡੋਂ ਆਂ। ਸਮਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੰਘਦਾ ਗਿਆ, ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਭੂਆ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਜੇ ਕਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਸੋਚਣਾ ਕਿ ਭੂਆ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਵਾਲਾ ਫੁੱਫੜ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ, ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਭੂਆ ਨਾਲ ਗੁੱਸੇ ਹੋਊ? ਪਰ ਕਦੇ ਹੀਆ ਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਪੁੱਛਾਂ, ਭੂਆ ਫੁੱਫੜ ਕਿਥੇ ਆ? ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਡਰਦੇ ਡਰਦੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ ਕਿ ਬੀਬੀ ਇਹ ਭੂਆ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਵਾਲਾ ਫੁੱਫੜ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਕੀ ਗੱਲ ਉਹ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ? ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਦੱਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁੱਫੜ ਭੂਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਭੂਆ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਕੱਢੀ?

ਗੱਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਕਿ ਫੁੱਫੜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾ

ਮਹੀਨਾ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਜੇ ਤੂੰ ਸਵਾ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਥੇ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਜਿਓਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਫੁੱਫੜ ਨੇ ਭੂਆ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਸ ਦਿੱਤੀ। ਭੂਆ ਮੌਜੇ ‘ਤੇ ਘੁੰਭ ਕੱਢ ਕੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਨਾ ਭੂਆ ਨੇ ਫੁੱਫੜ ਵੱਲ ਨਜ਼ਰ ਭਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਫੁੱਫੜ ਨੂੰ ਸਾਧ ਵਲੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪਤਨੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖ ਸਕੇ। ਜੇ ਵੀ ਫੁੱਫੜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭੂਆ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੁੰਨੀ ਨੂੰ ਗੰਡਾਂ ਮਾਰ ਲਈਆਂ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਲੱਗੀ ਫੁੱਫੜ ਦੇ ਸਵਾ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ। ਸਵਾ ਮਹੀਨਾਂ ਵੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਤੇ ਸਵਾ ਸਾਲ ਵੀ, ਫਿਰ ਦਹਾਕੇ ਪਰ ਫੁੱਫੜ ਨਾ ਆਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗਿਆ ਕਿਧਰ? ਭੂਆ ਦੀ ਉਡੀਕ ਖਤਮ ਨਾ ਹੋਈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅੱਸੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਕਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਈਂ ਬਹੁਤੇਗਾ। ਨਾ ਉਹ ਆਇਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਡੀਕ ਮੁੱਕੀ। ਭੂਆ ਦਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਪੈਕੇ ਤੇ ਸਹੁਰੇ ਪਿੰਡ ਬਰਕਰਾਰ ਰਿਹਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਭੂਆ ਨੂੰ ਹੀ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਭੂਆ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

ਫਿਰ ਭੂਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੇਠ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਗੋਦ ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਗੋਦ ਲਏ ਪੁੰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚਾਅ

ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਿਟਾਰੀ

ਲਾਭ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਕਰ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ। ਭੂਆ ਨੇ ਕਦੇ ਜਾਹਿਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਬਸਰ ਕੀਤੀ? ਭੂਆ ਬਿਰਧ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਆਉਣਾ ਘਟ ਗਿਆ। ਭੂਆ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਫੁੱਫੜ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਕੀ ਦਸ ਕੇ ਗਿਆ? ਅੰਤ ਭੂਆ ਪਤੀ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਉਡੀਕ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਆਖਰੀ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਵੀ ਭੂਆ ਦੀ ਉਡੀਕ ਮੁਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਔਖਾਂ ਬੂਹੇ ਵੱਲ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਤੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ‘ਤੇ ਹੀ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਈਂ ਆ ਜਾਵੇ। ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਲਾਂਬੂ ਓਹੀ ਲਾਵੇ ਪਰ ਭੂਆ ਤੱਤਤੀ ਦੀ ਖਾਗਿਸ਼ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਈ ਤੇ ਭੂਆ ਇਸ ਫਾਨੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ‘ਚ ਜਾ ਬਿਰਾਜੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਭੂਆ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ। ਮਾਂ ਕਾਫੀ ਬਿਰਧ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਭੂਆ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬਾਰੇ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਝੱਟ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਫਿਲਮ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਖੜੀ ਕੀਤੀ।

-ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ
ਫੋਨ:513-300-4020

ਬਿਖੜੇ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਅਰੰਭ : ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਹਾਨ ਨ੍ਰਿਤਕੀ ਆਈਸਾਡੋਰਾ ਡੰਕਨ

ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਡੰਕਨ ਦੇ ਡੰਕੇ

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਡੰਕਨ ਹੁਣ ਭਰ ਜਵਾਨ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਡੱਲੂ-ਡੱਲੂ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਜਿਸਮ ਵਿਚ ਕਸਬੀ ਨ੍ਰਿਤਕੀਆਂ ਵਰਗੀ ਲਚਕ ਸੀ। ਨੱਚਦੀ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲੈਣ ਪਰ ਇਕ ਸੰਕੋਚ, ਇਕ ਝਿਜਕ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਣ ਖਲੋਂਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੋਭਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਧਰ ਉਹ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਟੁੱਟੇ ਜਹੇ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਗੁਰਬਤ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੀ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਚਮਤਕਾਰ ਵਾਪਰਿਆ। ਉਹ ਹਾਲੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਇਕ ਸੰਗੀਤ ਹਾਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਉਸ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਆਓ! ਮੈਂ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਚ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹਾਂ” ਪਰ ਡੰਕਨ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਿਰਾਸ਼ ਵੀ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨ ਵੀ। ਉਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਰਮਨ ਸਿੱਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਡੰਕਨ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਕਿਹੜੀ ਝਿਜਕ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਆਈ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਭੰਗ ਭੁੱਜ ਰਹੀ ਸੀ?

ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸੰਗੀਤ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੀ। ਤੇਰਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਅਤੇ ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਆਵਾਂਗੀ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਵੀ, ਪਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਾਂਗੀ ਕਿਸੇ ਢੁਕਵੇਂ ਓਪੇਰਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਸੰਗੀਤ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗੋਗੜਾਂ ਵਾਲੇ ਬੁਰਜ਼ੂਆ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਏ ਲਈ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ।”

ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮਹੀਨੇ ਭਰ ਲਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਪਰ ਡੰਕਨ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਾਂਹ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਵਾਪਸ ਜਰਮਨੀ ਪਰਤ ਗਿਆ।

ਐਪਰ ਸਹਿਜ਼ਾਦੀਆਂ, ਰਾਜ ਕੁਮਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਤਵੰਤੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਇਕ ਚੋਣਵੇਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਾਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਭਲਾ ਕਦੇ ਤੀਕ ਪੂਰੀਆਂ ਪੈਦੀਆਂ! ਚਾਰ ਡੰਗ ਸੌਖੇ ਲੰਘਦੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੰਗਰ ਮਸਤ!!

ਪਰ ਕੋਹੀ ਖਿੱਚ ਸੀ, ਡੰਕਨ ਦੀ ਜਵਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਅਤੇ ਅਲੋਕਾਰ ਨਾਚ ਵਿਚ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਐਸੀ ਕਦਰਦਾਨ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਸੌਖੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਰੋਸ ਮਾਂਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਿੱਛੇ ਮਾਂਵਾਂ ਧੀਆਂ, ਦੋਵੇਂ ਜਣੀਆਂ ਇਕੱਲੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਔਰਤ ਮਿਲੀ ਜੋ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮਾਹਰ ਸੀ। ਉਹ ਫੈਸ਼ਨਪ੍ਰਸਤ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਜੋ ਅਖੀਰ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਦੋ ਹੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਆਈ ਅਤੇ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਇਹ ਹੈਨਰੀ ਬਟਾਲੇ ਹੈ ਤੇ ਔਰ ਜੀਨ ਲੋਰੇਨ। ਮੈਂ ਹਾਂ ਬਰਚੀ ਬੈਡੀ।”

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਲੂਈ ਫੂਲਰ ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ੀਲ ਔਰਤ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਉਹ ਔਰਤ ਸਟੇਜ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਬਰਲਿਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇਣਾ ਚਾਹੇਂ ਤਾਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਡੰਕਨ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਤੋਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਅਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਲੂਈ ਫੂਲਰ ਸਾਹਖਰਚ ਔਰਤ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਡੰਕਨ ਇਸ ਸਾਥ ਤੋਂ ਉਕਤਾ ਗਈ। ਉਥੋਂ ਉਹ ਵਿਆਨਾ ਚਲੇ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੰਗਰੀ ਵਾਸੀ ਕਲਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਲੈਗਜ਼ਾਂਡਰ ਗਰੋਸ ਮਿਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਲੋੜ ਜਾਪੇ, ਮੈਨੂੰ ਬੁਦਾਪੈਸਟ ਵਿਚੋਂ ਲੱਭ ਲਵੀਂ।”

ਐਸੀ ਤੰਗੀ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਗਰੋਸ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਇਆ। ਗਰੋਸ ਨੇ ਡੰਕਨ ਨਾਲ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਨਾਚ ਦਾ ਠੇਕਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਲਾ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ! ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਡੰਕਨ ਦੇ

ਆਈਸਾਡੋਰਾ ਡੰਕਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਨ੍ਰਿਤਕੀ ਤਾਂ ਸੀ ਹੀ, ਉਹ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਮਨਮੋਹਕ ਵੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਉਸਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਕਾਂਡ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਂਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਈਸਾਡੋਰਾ ਡੰਕਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਜੀਵਨ ਦਾ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਪਬਲਿਕ ਸਾਹਮਣੇ ਨੱਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ।

ਝਿਜਕਦੀ ਹੋਈ ਡੰਕਨ ਨੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ‘ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਤੌਖਲਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਗਰੋਸ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗੀ, “ਮੇਰਾ ਨ੍ਰਿਤ ਚੋਣਵੇਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਬੁੱਤ ਘਾਤਿਆਂ, ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਲਈ ਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਆਮ ਪਬਲਿਕ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ।” ਗਰੋਸ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਲੋਚਕ ਦਰਸ਼ਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰਾ ਨਾਚ ਪਸੰਦ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਆਮ ਲੋਕ ਸੌ ਗੁਣਾਂ ਵੱਧ ਇਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ। ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਆ ਗਿਆ। ਯੂਰਾਨੀਆ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਹੀ ਇੰਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਡੰਕਨ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ। ਤੀਹ ਦਿਨ ਇੰਜ ਹੀ ਲੋਕ ਹੁਮਾ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਡੰਕਨ ਦੇ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਚੋਣਵੇਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਤੰਗ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੀਕ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਵੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਇਹੋ ਕੁਝ ਚਾਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਆਮ ਲੋਕ ਹੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਉਹ ਧਿਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਲਕਾਂ ‘ਤੇ ਬਿਠਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਡੰਕਨ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ‘ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

(2)

ਇਕ ਰਾਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅੰਤ ‘ਤੇ ਡੰਕਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਇਕ ਹੰਗਰੀ ਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ‘ਤੇ ਪਈ। ਉਸ ਦੇ ਨੈਣ ਨਕਸ਼ ਕੱਦ ਕਾਨ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਦੱਖ ਡੰਕਨ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਖੁੱਭ ਗਈ। ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵੀ ਇੰਨਾ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਸੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਮਿਲ ਰਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨੇ ਵੀ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਲੱਜ਼ਤ ਸੀ। ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਇੰਜ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ਬੋ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਘੁਲ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਅਜਿਹੀ ਮਹਿਫ਼ਿਲ ਵਿਚ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਤੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਫੁੱਲ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਫੁੱਲ ਹੈਂ (ਹੰਗੇਰੀਅਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਦੇ ਅਰਥ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਉਸ ਨੇ ਰੁੱਕੇ ‘ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਫੜਾਇਆ ਜਿਸ ‘ਤੇ ਰਾਇਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਥੀਏਟਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਤ ਡੰਕਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸ ਥੀਏਟਰ ਵਿਚ ਉਸ ਐਕਟਰ ਦਾ ਰੋਲ ਵੇਖਣ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਉਹ ਸੈਕਸਪੀਅਰ ਦੇ ਨਾਟਕ ‘ਰੋਮੀਓ ਤੇ ਜੂਲੀਅਟ’ ਵਿਚ ਰੋਮੀਓ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਿਰਕੱਢ ਐਕਟਰ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸਾਰੇ ਹੰਗਰੀ ਵਿਚ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਰੋਲ ਵੇਖ ਡੰਕਨ ਮੋਹੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਖਤਮ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਮਿਲਣ ਗਈ। ਸਭ ਲੋਕ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਤੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਡੰਕਨ ਮਾਂ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਏ।

ਉਸ ਐਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੰਕਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਰੋਮੀਓ ਦੇ ਰੋਲ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਵੀਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਆਪਣੀ ਜੀਵਨੀ (ਮਾਈ ਲਾਈਫ਼) ਵਿਚ ਡੰਕਨ ਨੇ ਉਸ ਐਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸਗੋਂ ਮੇਰਾ ਰੋਮੀਓ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੇ ਸੌਣ ਬਾਅਦ ਇਕ ਰਾਤ ਉਹ ਫਿਰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ

ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ।

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ, ਡੰਕਨ ਦੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਬਗ਼ੈਰ ਇਕ ਘੋੜਾ-ਗੱਡੀ ਲੈ, ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਕਈ ਮੀਲ ਦੂਰ ਇਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਕੋਲਿਤਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ। ਰੋਮੀਓ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਸੁਰੀਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਉਸ ਨੂੰ ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਵੀ ਯਾਦ ਸਨ। ਡੰਕਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮੁਗਧ ਹੋਈ ਆਪਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਸੀ।

(3)

ਮਿਸਟਰ ਗਰੋਸ ਨੇ ਡੰਕਨ ਦਾ ਹੰਗਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟੂਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਟੂਰ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਹੋਈ। ਉਸ ਨੇ ਹੰਗਰੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋਕ ਗਾਥਾ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਚ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੰਗਰੀ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਮੋਹ ਲਏ।

ਦੋਰੇ ਤੋਂ ਪਰਤ ਕੇ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ

ਰੋਮੀਓ ਫਿਰ ਮਿਲਿਆ ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਉਦਾਸ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਡੰਕਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਨ੍ਰਿਤ ਕਲਾ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਡੰਕਨ ਨੇ ਅਲੈਗਜ਼ਾਂਡਰ ਗਰੋਸ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਟੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰੋਮੀਓ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰ ਯਾਦ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਸ ਪਿਆਰ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨ੍ਰਿਤ ਕਲਾ ਵਿਚ ਸਮੋਅ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਉਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਜਵਾਰਭਾਟਾ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣਾ ਮਾਨਸਿਕ ਤਵਾਜ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਆਹਰੇ ਲੱਗ ਗਈ।

(4)

ਡੰਕਨ ਦੀ ਨਾਚ ਕਲਾ ਵਿਚ ਵੰਨਗੀ ਬੜੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਵੀਂ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਚ ਦੀਆਂ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧੇ-ਘਾਟੇ ਕਰਨੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਨ੍ਰਿਤ ਕਲਾ ਦੀ ਨਕਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਅਖਾਣ ਹੈ, ‘ਨਕਲ ਰੋ-ਚਿਹ-ਅਕਲ’। ਨਕਲ ਲਈ ਅਕਲ ਚਾਹੀਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨਾਚ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕਤਾ ਬਖ਼ਸ਼ਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਹੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਬਾਜ਼ੀਆ ਵਿਚ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿਚ ਉਹ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਖਿੜਕੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਖਜ਼ੂਰ ਦਾ ਬਿਰਖ ਸੀ। ਡੰਕਨ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠੰਢੀ ਜਲਵਾਯੂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਖਜ਼ੂਰ ਦਾ ਬਿਰਖ ਘੱਟ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਦੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਖਜ਼ੂਰ ਦੇ ਪੱਤੇ ਕੰਬਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਕੰਬਣੀ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਹਾਂ, ਹੱਥਾਂ ਅਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਦੀ ਲਰਜਿਸ਼ ਦੀਆਂ ਮੁਦਰਾਵਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਲਈਆਂ।

ਮਿਊਨਿਖ ਉਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਕਲਾਤਮਿਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ-ਭਰੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ। ਦੁਰਲੱਭ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਛਪੀਆਂ

ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਕੱਢੇ ਮਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਭੀੜ ਕਰੀ ਰੱਖਦੇ। ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰੋਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਇਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਡੰਕਨ ਨੇ ਜਰਮਨ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸ਼ੋਫ਼ਨ ਹਾਵਰ ਤੇ ਕਾਂਤ ਵਰਗੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਉਹ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣਦੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਤ ਸਿਗਡ ਰਾਈਡ ਵੈਗਨਰ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਰਿਜਰਡ ਵੈਗਨਰ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ। ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹ, ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਸੁਣ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਡੰਕਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਕੋਈ ਅਨਪੜ੍ਹ ਅੱਲਤ ਕੁੜੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਇਸ ਵਾਤਾਵਰਨ ਨੇ ਡੰਕਨ ਦੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਕਲਾ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ।

(5)

ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਡੰਕਨ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਫਰੋਲਾ-ਫਰਾਲੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੂੰਜੀ ਤਾਂ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਕਿਨਾਰੇ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਲੈਗਜ਼ਾਂਡਰ ਗਰੋਸ ਨੂੰ ਖਰਚਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਡੰਕਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਡੰਕਨ ਬਰਲਿਨ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਓਪੇਰਾ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਫਿਲਹਾਰਮੋਨਿਕ ਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਠਹਿਰਾਅ ਹੋਟਲ ਬ੍ਰਿਸਟਲ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਨੇ ਆਣ ਘੇਰਿਆ। ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਠੋਕਰਾਂ ਉਤਰ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਡੰਕਨ ਨੂੰ ਸੱਜਰੇ-ਸੱਜਰੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਬੜਾ ਲਾਭ ਹੋਇਆ। ਡੰਕਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨ੍ਰਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਐਸੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨਿਰਉਤਰ ਹੋ ਗਏ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਲੇਖ ਛਪੇ ਵੇਖ ਡੰਕਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਈ। ਗਰੋਸ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੇਖ ਬਰਲਿਨ ਦੇ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਹਿੱਲ ਗਏ। ਦੋ ਘੰਟੇ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਉਠਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਡੰਕਨ ਦੇ ਅਦਭੁੱਤ ਨ੍ਰਿਤ ਨੇ ਬਰਲਿਨ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਬਹਿ ਜਾ-ਬਹਿ ਜਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਡੰਕਨ ਦੇ ਡੰਕੇ ਵੱਜਣ ਲੱਗੇ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਯੂਨਾਨ ਉਤੇ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ

ਰੰਗਲਾ, ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ। ਕੌਮ ਦੇ ਮੁਹਾਫਿਜਾਂ ਨੇ ਮੂੰਹ ਭੁਆ ਲਿਆ। ਵਿਹਲਤ ਜਵਾਨੀ ਫਿਰਦੀ ਨਸ਼ੇ ਚੌਬਦੀ। ਮਾਯੂਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ‘ਚੋਂ ਸਕੂਨ ਲੱਭਦੀ। ਘੋਨੇ-ਮੋਨ ਸਿਰ ਕੰਨੀ ਪਾਈਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ। ਕਾਨੇ ਵਾਂਝੂ ਲੱਤਾਂ, ਸੁੱਕੀਆਂ ਨੇ ਹੜਬਾਂ। ਤੀਸ ਮਾਰ ਖਾਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਪਾ ਲਿਆ। ਰੰਗਲਾ, ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।

ਸ਼ਰਮਾਂ, ਹਯਾਵਾਂ ਮੁੱਕੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੀਆਂ। ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਨੰਗੇ ਪਏ ਨੇ ਕਾਕੇ ਕਾਕੀਆਂ। ਚੰਗਾ ਮੰਦਾ ਨਸ਼ਾ ਜੋ ਵੀ ਜਿੱਥੋਂ ਲੱਭਦਾ, ਲੱਪਾਂ ਭਰ ਖਾਂਦੇ, ਪੀਂਦੇ ਨੇ ਗਲਾਸੀਆਂ। ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸਾਰਾ ਖੂਹੇ ਪਾ ਲਿਆ। ਰੰਗਲਾ, ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।

ਨੰਗੀਆਂ, ਅਸ਼ਲੀਲ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਵੇਖਦੇ। ਖਾਕ ‘ਚ ਅਕੀਦੇ ਮਿਲ ਗਏ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਸੁੱਧ ਬੁਧ ਐਸੀ ਮਾਰੀ ਆ, ਮਾਂਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਦੀਆਂ ਇਜ਼ਤਾਂ ਨਾ ਖੇਡਦੇ। ਚੋਰਾਂ, ਯਾਰਾਂ, ਠੱਗਾਂ ਰਲ ਭਰਮਾ ਲਿਆ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ। ਮਾਂ, ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਸਭੇ ਨੀਂਦਾਂ ਉਡੀਆਂ।

ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰੇ ਵੇਖ ਵੇਖ ਗੁੱਡੇ, ਗੁੱਡੀਆਂ। ਕੱਖੀਂ ਕਾਨੀਂ, ਹੱਥ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਫਿਰਦੇ, ਮੱਥੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਰੋਂਦੇ ਬੁੱਢੇ, ਬੁੱਢੀਆਂ। ਘਰ-ਬਾਰ ਸਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਗੁਆ ਲਿਆ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।

ਵੇਚ-ਵੱਟ ਮਾਲ, ਮੱਤਾ ਸਾਰਾ ਘਰ ਦਾ। ਖਾਂਦੇ ਭੰਗ, ਫੀਮ, ਡੋਡੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਰਦਾ। ਕੰਮ ਕਾਰ ਜੋਗੇ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ ਨਸ਼ੇ ਨੇ, ਬਾਲ-ਬੱਚੇ, ਟੱਬਰ ਸਾਰਾ ਭੁੱਖਾ ਮਰਦਾ। ਗਰੀਬੀ, ਭੁੱਖ, ਨੰਗ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।

ਨਾ ਹਲ ਵਾਹੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਲਾਵੇ ਕਲੀਆਂ। ਖਾਲੀ ਸੱਬਾਂ ਵਿਹੜੇ ਸੁੰਵੀਆਂ ਨੇ ਗਲੀਆਂ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਮੇਰਾ ਗਿਆ ਧੁਆਂਖਿਆ, ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ, ਸ਼ਾਮਾਂ ਆਣ ਢਲੀਆਂ। ਹਾਸੇ ਖੇਤੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਗ ਲਾ ਲਿਆ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।

ਕਾਟੇ, ਤੁੰਬਾ, ਬੁਗਦੂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਵੱਜਦੇ। ਚੋਬਰਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਨਹੀਂ ਗਿੱਧੇ ‘ਚ ਨੱਚਦੇ। ਜਿਦ ਜਿਦ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਬੋਲੀਆਂ, ਖੂੰਡੇ ਮੋਢੇ, ਕੈਨੇ ਨਹੀਂ ਗਲਾਂ ‘ਚ ਸੱਜਦੇ।

ਰੂਪ, ਰੰਗ, ਰਾਗ ਸਾਰਾ ਕੁਮਲਾ ਗਿਆ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।

ਭਾਲਿਆਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਜਵਾਨ ਲੱਭਦੇ। ਪਏ ਪੱਥੇ ਵਾਂਗੂ ਡੋਲਦੇ ਸਰੀਰ ਸਭ ਦੇ। ਲੀਡਰਾਂ, ਮੁਸਾਹਿਬਾਂ ਛੱਡ ਜਿਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਬੇਖਸਮਾ ਪੰਜਾਬ ਕੀਤਾ ਹਵਾਲੇ ਰੱਬ ਦੇ। ਵੇਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾ ਲਿਆ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।

ਦਾਰਾ, ਦੌਲੀ, ਬਾਜ, ਕੱਕੂ ਕਿਥੋਂ ਜੰਮਣੇ। ਗਾਮਾ, ਗੁੰਗਾ, ਕੱਲੂ ਕਿਤੋਂ ਨਹੀਂ ਲਭਣੇ। ਮੁਛਹਿਰੇ, ਚੋਤੇ ਸੀਨੇ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਜਿਹੇ ਗੱਭਰੂ, ਮੇਲਿਆਂ ‘ਚ ਛਿੜਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਢੋਲ ਵਜਣੇ। ਫਤੇ ਸਿੰਘ, ਕਿੱਕਰ ਜੋ ਨਾਂ ਕਮਾ ਗਿਆ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।

ਗੱਦਾਰੀਆਂ, ਮੱਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝ ਪਾ ਕੇ। ਡੋਬ ਦਿੱਤੀ ਬੇੜੀ ਕੰਢੇ ਉਤੇ ਲਿਆ ਕੇ। ਸੋਹਣੇ ਪੰਜ-ਆਬ ਦੀਆਂ ਖੇਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਉਡ ਗਈਆਂ ਦੁਰੇਡੇ ਕਿਤੇ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ। ਗਿੱਦੜਾਂ ਨੇ ਰਲ ‘ਚੋਨ’ ਸ਼ੇਰ ਵਾਹ ਲਿਆ। ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਖਾ ਲਿਆ।

—ਚੰਨ, ਫੋਨ: 908-788-8427

ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਮਾਂ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਸ਼ਬਦ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ। ਗੁਲਾਮ ਮਨੁੱਖ ਮੁਹੱਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਮਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮੁਹੱਬਤ ਕਰਨੀ ਸਿਖਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਮਾਂ ਮੁਹੱਬਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭਾਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਬੱਸ! ਉਹ ਤਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਦੁੱਧ ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਵਿਚ ਰਚਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਪਰਸ਼ਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ:469-335-2263

ਇੰਜ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬੜਾ ਸਹਿਜ ਤੇ ਮੁਹੱਬਤੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ; ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੀ ਤੁਕ ਵਰਗਾ, 'ਤੇਨੂੰ ਤਾਪ ਚੜ੍ਹੇ ਮੈਂ ਹੂੰਗਾ'।

ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਔਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ 'ਚੋਂ ਮਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਬਰਾਹੀਮ ਲਿੰਕਨ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਹਰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਲਿੰਕਨ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੀ ਪੂਜਾ ਸਥਾਨ ਵਰਗਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਔਰਤ ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਿਥੇ ਜਾਣ? ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਮਰਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰਵਾ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਜਿਥੇ ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਕਦੀ ਵੀ ਅਗਰਬੱਤੀ ਵਰਗਾ ਸੁਗੰਧਤ ਮਾਹੌਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਔਰਤ ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫ਼ਤਾ ਪੁਛਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਔਰਤ ਦਾ ਬਦਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਈ ਵਤਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ' ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਅਸਮਾਨ ਵਾਂਗ ਫੈਲੇ ਮਰਦ ਕੋਲ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ।

'ਜਿਸ ਪਿਆਰੇ ਸੇ ਨੇਹੂੰ' ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪਾਤਰ ਮੇਰੇ ਦਾਦੀ ਜੀ ਹਨ। ਦਾਦੀ ਜੀ ਨੇ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਲੋਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਸੁਆਦਿਆ ਵੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ 'ਚ ਮੱਤਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ, 'ਵੇ ਮੁੰਡਿਓ! ਇੱਧਰੋਂ ਆਉਂਦੇ ਜੇ, ਉਧਰ ਟਪੂਸੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਜੇ। ਕੋਈ ਕੰਮ ਪੈਦਾ ਵੀ ਕਰਿਆ ਕਰੇ। ਪਤਾ ਲੱਗੂ ਜਦੋਂ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪਈ।' 'ਹੁਣ ਸਿੰਗਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਮਾਂ, ਸਿੰਗਾਂ 'ਤੇ। ਜਦੋਂ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪਈ, ਆਪੇ ਦੇਖੀ ਜਾਉ।'...ਤੇ ਜਦੋਂ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਸਿਰਾਂ 'ਤੇ ਪਈ, ਤਾਂ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਯਾਦ ਆਈ! ਅਸੀਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦੱਸਦੇ

ਪੋਤਾ ਮਾਲਾ ਦਾ, ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ

ਹਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਕੋਰਾ ਰਹਿ ਜਾਣਾ ਸੀ ਜੇ ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਖਦਾ। ਨਾਗਮਣੀ ਵਿਚ ਇਕ ਕਾਲਮ ਛਪਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਾਂ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹਰ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਚੇਤਨ ਨੇ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ 'ਪੋਤਾ ਮਾਲਾ' ਦਾ ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ'। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਂ ਘਰ ਬਾਰੇ ਉਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੰਤਾਪ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਚਾਰੇ ਖੁੰਜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਫੁੱਲ ਨਾ ਖਿੜ ਸਕਿਆ ਤੇ ਫੁੱਲ ਖਿੜਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਮੌਤ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਜਾ ਵਸਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਅਖੀਰ, ਪੰਜਵੀਂ ਦਾਦੀ ਆਈ ਜਿਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਨਾਂ ਕੇਸਰ ਕੌਰ ਸੀ ਪਰ ਬਾਬੇ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਪੈਰ ਧਰਦਿਆਂ ਹੀ 'ਮਾਲਾ' ਬਣ ਗਈ। ਇਸ ਮਾਲਾ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾ ਫੁੱਲ ਖਿੜਿਆ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਸਨ। ਤਿੰਨ ਭਰਾ ਤੇ ਇਕ ਭੈਣ।

ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਪਰ ਦਾਦੀ ਮਾਂ, ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਹੁਤ ਕਰਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਲ੍ਹਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। 1905 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜਾਰਜ ਪੰਚਮ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦਰਬਾਰ ਸਜਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਆਲ੍ਹਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਉਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ 'ਤੇ ਸੱਦੇ ਗਏ। ਜਾਰਜ ਪੰਚਮ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲੀ ਤਾਬੇ ਦੀ ਅੰਗੂਠੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਫੋਟੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅੰਗੂਠੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਂਗਲ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ ਤੇ ਫੋਟੋ ਕਮਰੇ ਦੀ ਕੰਧ ਨਾਲ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤੀ। ਚੇਤਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, 'ਨਾਨਕਿਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਨਾਨਕੇ ਜਾਂਦਾ, ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਲੰਘ ਦੇ ਸਰਹਾਣੇ ਵਾਲੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਾਈ ਹੁੰਦੀ। ਤੇ ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਦੇ ਪਲੰਘ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਵਾਲੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਜਾਰਜ ਪੰਚਮ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਟਕਦੀ। ਇੰਜ ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੰਡਿਆ ਖਲੋਤਾ ਸੀ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਮੈਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਮਾਮੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਟਕਦੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਕਲੀ ਜਿਹੇ ਜਾਰਜ ਪੰਚਮ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ। ਮੇਰਾ ਬਾਬਾ ਪੂਰਾ ਸੂਰਾ ਹੋਖੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਮਾ ਸੀ। ਹਲ ਦੀ ਜੰਗੀ ਨੱਪਦਿਆਂ ਜਾਂ ਫਸਲਾਂ ਗੁੰਡਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰਜ ਪੰਚਮ ਦੀ ਪਾਈ ਅੰਗੂਠੀ ਸ਼ਾਇਦ ਚੁਭਦੀ ਤੇ ਰੜਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਹ

ਕੇ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਦਾਦੀ ਆਪਣੀ ਜਾਚੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹਨੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ 'ਤੂੰ ਤਾਂ ਪੁੱਤਰਾ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਆਪਣਾ ਦਾਦਾ, ਗਲ ਬੰਦੂਕ ਪਾਈ ਤੇ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਲਗਦਾ ਸੀ।' ਦਾਦੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਦੀ ਕੋਈ ਫੋਟੋ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਦਾਦੀ ਅੰਗੂਠੀ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੀ ਤੇ ਫੇਰ ਜਾਰਜ ਪੰਚਮ ਦੀ ਫੋਟੋ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੀ। ਆਪਣੇ

ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ

ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੁਲਾਮੀ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਲਗਦੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਰੋਹ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਅੰਗੂਠੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਹਦੇ 'ਤੇ ਉਕਰੀ ਜਾਰਜ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਸੀਮਿੰਟ ਹੋਈ ਕੰਧ 'ਤੇ ਰਗੜਿਆ ਤੇ ਅੰਗੂਠੀ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਛੱਪੜ ਵਿਚ ਵਗਾਹ ਮਾਰਿਆ। ਤੇ ਅੱਜ ਜਦ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਛੱਪੜ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ-ਕਾਸ਼ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਸੁੱਕ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਉਪਰ ਤੁਰ ਕੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਦੀ ਅੰਗੂਠੀ ਲੱਭਾਂ!

ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦੀ। ਜਿਸ ਕੋਲੀ ਵਿਚ ਆਟਾ ਲੈ ਜਾਂਦੀ, ਆਉਂਦੀ ਹੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੈ ਆਉਂਦੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਨੇ ਕਹਿ ਦੇਣਾ-ਦਾਦੀ ਆ ਗਈ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਆਪਣੇ

ਮੂੰਹਾਂ 'ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਲੈ ਲੈਣੇ। ਕਹਿੰਦੀ-ਵੇ ਬੱਚਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਡਰਦੇ ਜੋ। 'ਦਾਦੀ ਇਹ ਪਾਣੀ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਜਦੋਂ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਤਾਂ ਠੰਢਾ ਲਗਦਾ।' ਫਿਰ ਕਹਿੰਦੀ-ਬੱਚਿਓ ਇਹ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਏ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ।'

ਇਕ ਵਾਰੀ ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਢਿੱਲੀ ਮੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੈਂ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਆਪਣੇ ਯਾਰ ਡਾਕਟਰ ਸ਼ਰਮੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਸ਼ਰਮਾ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ। ਘਰ ਵੜਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ-ਦਾਦੀ ਮੈਂ ਆ ਗਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਜੇ ਤੂੰ ਮਰ ਗਈ ਤਾਂ ਸਿੰਧੀ ਸਵਰਗ ਨੂੰ ਜਾਏਂਗੀ। ਆਹ ਦੇਖ ਮੈਂ ਲੱਗਾ ਤੇਰੇ ਸੂਈ ਲਾਉਣਾ। 'ਵੇ ਤੂੰ ਕਿਹੜੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਬਦਲੇ ਲੱਗਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਲੈਣ। ਮੈਂ ਧਰਮਰਾਜ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੂੰਗੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸੂਈ ਲਾਅ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ। ਪੁੱਤ ਬਿੱਲੋ, ਇਹਨੂੰ ਚਾਹ ਪਿਆ ਤੇ ਘਰੋਂ ਤੌਰ ਦੇ। ਨਾ ਮੈਂ ਸੂਈ ਲਵਾਣੀ ਹੈ, ਨਾ ਦਵਾਈ ਹੀ ਪੀਣੀ ਹੈ। ਬੱਸ, ਆਪੇ ਹੀ ਸੌਂਫ ਜਵੇਣ ਖਾ ਕੇ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਣਾ।' ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਦੀ ਵੀ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀ। ਲੱਸੀ ਦੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਸਿਆਲ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲੱਸੀ ਪੀ ਕੇ ਸੌਣਾ। ਜੇ ਘਰ ਨਾ ਮਿਲਣੀ ਤਾਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਜਾ ਕੇ ਪੀ ਆਉਣੀ।

ਮੇਰੇ ਭਾਊ ਜੀ ਯੂ.ਪੀ. ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨੈਨੀਤਾਲ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਥੇ ਜਾ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਹਾਣੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਵਾਲੀ ਭੂਆ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ਆਈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, 'ਮਾਤਾ ਚੱਲ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਦਿਖਾਵਾਂ।' 'ਧੀਏ ਮੈਂ ਏਨੀ ਦੂਰ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ' ਪਰ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ-ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ, 5-6 ਮਹੀਨੇ ਉਥੇ ਰਹਿ ਆਏ। ਆ ਕੇ ਉਥੇ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਨ।

ਘਰ ਵਿਚ ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਦੋਸਤ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ, ਉਹਦਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਪੁੱਛਦੀ-ਪੁੱਤ ਕੀ ਨਾਂ ਏ ਤੇਰਾ। 'ਮਾਂ ਜੀ ਮੈਂ ਕਿਰਪਾਲ ਕਜ਼ਾਕ ਹਾਂ।' 'ਤੇ ਆਹ ਪੁੱਤ?' 'ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਹਾਂ।' 'ਅੱਛਾ ਜਿਉਂਦੇ ਵੱਸਦੇ ਰਹੋ ਪੁੱਤ। ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ?' 'ਜੀ ਅਸੀਂ ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ।' 'ਅੱਛਾ! ਪਟਿਆਲਾ ਨੈਨੀਤਾਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਏ?' 'ਨਹੀਂ ਮਾਤਾ, ਨੈਨੀਤਾਲ ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਏ।' 'ਵੇਖ ਲਾ ਪੁੱਤ, ਮੇਰੀ ਧੀ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੀ ਏ। ਮੈਂ ਵੀ ਨੈਨੀਤਾਲ ਜਾ ਕੇ ਆਈ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ ਜੋ। ਦਲਬੀਰ ਦੇ ਬੋਲੀ ਜੇ?' 'ਹਾਂ ਮਾਤਾ।'

ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਲਈ ਨੈਨੀਤਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਆਖਰੀ

ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ। ਜਦ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਛਪੀ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ-ਇਹ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਾਂਵਾਂ, ਦਾਦੀਆਂ, ਨਾਨੀਆਂ ਇਕੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ!

ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਕਸਕ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ 2002; ਚੇਤਨ ਦਾ ਘਰੋਂ ਫੋਨ ਆਇਆ-ਬੀ ਜੀ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਆਏ ਹਾਂ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜੀ ਫਲਾਈਟ ਮਿਲਦੀ, ਬੱਸ ਆ ਜਾ। 22 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਇਕ ਵਜੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ। ਬੇਸ਼ਰਤੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਈ ਦੇਖ ਕਾਲਜੇ ਦਾ ਰੁੱਗ ਭਰਿਆ ਗਿਆ। ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਬਾਰੇ ਇਨਸਾਨ ਕਦੇ ਵੀ ਚਿਤਵਦਾ ਨਹੀਂ। ਰੱਬ ਜਾਣਦਾ ਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੇ ਘਰਦੇ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਕਿ ਬੱਸ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਏ- 'ਵੇ ਪਰਸ਼ਿੰਦਰ ਤੂੰ ਪੇਸ਼ਿਆ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਪੈਸੇ ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਆ ਕੇ ਮਿਲ ਜਾਹ।'

ਰਾਤ ਪਈ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾਂ ਪਰ ਘਰਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਬੱਕਿਆ ਆਇਆਂ, ਤੂੰ ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰ ਲੈ। ਤੜਕੇ ਦਾ ਵਕਤ ਏ ਉਸੇ ਹੀ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਉਪਰ ਮੈਂ ਸੁਤਾ ਸਾਂ। ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਪਸੀਨੇ-ਪਸੀਨਾ ਹੋਇਆ ਏ। ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾਂ ਪਰ ਆਵਾਜ਼ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਦਿਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਚੱਲਿਆ। ਜਦ ਸੁਰਤ ਆਈ ਤਾਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਹਾਂ। ਸਾਹਮਣੇ ਘੜੀ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਹਨ। ਉਨ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਘਰ ਆਇਆ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰੀ ਸਮਝ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਸੋਚਦਾਂ, ਬੱਲੇ ਜਾਵਾਂ ਪਰ ਬੱਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਪਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਦੂਰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ-ਰਹਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਏ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਮੈਂ ਉਪਰ ਹੀ ਸੈਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮਨ 'ਚ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਏ। ਬੱਲੇ ਉਤਰਦਾ ਹਾਂ। ਨਹਾ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਬੱਲੇ ਉਤਰਦਿਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਏ। ਕਹਿੰਦਾ-ਪਰਸ਼ਿੰਦਰ, ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਆ ਗਿਆ। ਬੀਜੀ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਉਡੀਕਦੇ ਸਨ। ਸਵੇਰੇ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਉਹ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ! ਭੱਜ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਰੂਹ ਤਾਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਏ।

ਕਦੇ ਕਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਏ ਮਾਂ ਇਉਂ ਲਗਦਾ ਏ ਹੋ ਗਈ ਏ ਜਿਉਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਠੰਢੀ ਛਾਂ।

ਦਲਬੀਰ ਚੇਤਨ

ਅਜੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾਡਾ ਬੂਹਾ ਆ ਖੜਕਾਇਆ। ਠੰਢ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਰਜਾਈ 'ਚ ਦੜਿਆ ਬੈਠਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਝੱਟ ਹੀ ਬੂਹਾ ਖੜਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਲਈ। ਮੈਂ ਘੜੀ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ। ਅਜੇ ਪੰਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਵੱਜੇ। ਸੋਚਿਆ, ਕਤਾਕੇ ਦੀ ਠੰਢ 'ਚ ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਵੇਲੇ? ਸ਼ਾਇਦ ਗਵਾਂਢੀ ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਟੈਕਸੀ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਲਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਬੀਮਾਰ-ਸ਼ਮਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਖੜਨ ਲਈ ਜਾਂ ਮਰਗ-ਮਕਾਣ 'ਤੇ ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਆ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਵਾਲੀਆ ਹੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਤਗਤੀ ਤੋਣੀ ਝੱਲ ਕੇ ਝੱਲਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਪਿਆ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੋਰਨਾਂ ਘਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਉਹ ਸਾਡਾ ਬੂਹਾ ਵੀ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਤੇ ਪੁੱਛਦਾ, "ਹੁਣ ਮੈਂ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹਾਂ ਨਾ?" ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਬਹੁਤ ਲੋਕੀਂ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੱਸ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਭਰਦੇ ਪਰ ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ, "ਹਾਂ ਚਾਚਾ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਏ।" ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਝੱਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੱਸਦਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਆ ਤੁਰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੇ ਆਪਣੀ ਚਾਚੀ ਨੂੰ ਦੱਸ ਇਹੋ ਗੱਲ...ਉਹ ਬੱਸ ਐਵੇਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ ਕਿ ਮੈਂ ਝੱਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।"

ਇੰਜ ਕਈ ਕੁਝ ਸੋਚਦਿਆਂ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ

ਜਿਸ ਪਿਆਰੇ ਸੇ ਨੇਹੂੰ

ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਚੰਨ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ 'ਚ ਉਹਦੀ ਭਰਵੀਂ ਚਿੱਟੀ ਦਾਹੜੀ ਲਿਸ਼ਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਗਰੀਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਸਿਆਲ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਪੁੰਨਿਆ ਦੇ ਲਾਗੇ-ਬੰਨੇ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਚਾਨਣੀ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ 'ਤੇ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੱਚ ਵਰਗੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬੜੇ ਹੀ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਸਨ।

ਮੇਰੀ 'ਸਾਸਰੀ ਕਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਤਾ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ, "ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?" ਮੇਰੀ ਦਾਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅੰਮਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਹ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤਾਂ ਦਾ ਮੋਹ ਹੈ।

"ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ-ਠਾਕ। ਰਾਤੀਂ ਹੱਸਦਿਆਂ-ਖੇਡਦਿਆਂ ਸੁੱਤੇ ਨੇ।" ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਫਰਕੇ ਪਰ ਇਹ ਫਰਕਾਹਟ ਵੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਸੱਖਣੀ ਸੀ।

"ਕੀ ਗੱਲ ਬਾਬਾ ਜੀ।" ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਿੱਤਾ ਨੂੰ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਬੋਲਿਆ।

"ਗੱਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ...ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਨੀਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਦਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚੀ ਜਾਨਾਂ...ਹੁਣ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਚੱਲਿਆ ਸਾਂ, ਸੋਚਿਆ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਚੱਲਾਂ।"

ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਚਿੱਤਾ ਹੋਈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਤਾਂ ਅੰਮਾ ਨਹਾ ਧੋ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਿਤੇ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਢਿੱਲੀ-ਮੱਠੀ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਦੇ ਉਹ ਢਿੱਲੀ-ਮੱਠੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰਦੀ ਸੀ, "ਸੁਖਚੈਨ, ਆਹ ਵੇਖੀ ਖਾਂ ਪੁੱਤਰ, ਮੇਰੀ ਨਬਜ਼ ਚਲਦੀ ਵੀ ਆ ਕਿ ਨਹੀਂ?"

ਅੰਮਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਅੰਮਾ ਇਸ ਨਬਜ਼ ਨਾਲ ਈ ਜਿੰਦ ਆ ਤੇ ਜਿੰਦ ਨਾਲ ਜਹਾਨ...ਜਦੋਂ ਨਬਜ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ, ਨਾ ਜਿੰਦ ਨਾ ਜਹਾਨ।"

"ਅੱਛਾ!" ਉਹ ਹੈਰਾਨੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦੀ, "ਸਰੀਰ ਕੁਝ ਵੱਲ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਨਖਸਮੀ ਹੋਲੀ ਚੱਲਦੀ ਹੋਊ!" ਫਿਰ ਉਹ ਆਪ ਪੁੱਛਦੀ, "ਸੁਖਚੈਨ, ਜੇ ਨਬਜ਼ ਹੋਲੀ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਡਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ?"

ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, "ਅੰਮਾ ਮੌਤ ਤੋਂ ਏਨਾ ਡਰਦਾ ਨਹੀਂ।" ਉਹ ਤਗਤੀ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ, "ਇੰਦੋ 'ਚ ਭਲਾ ਡਰਨ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਆ।" ਪਰ ਅਗਲੇ ਹੀ ਪਲ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ

ਕਹਿੰਦੀ, "ਪਰ ਸੁਖਚੈਨ ਪੁੱਤ, ਇਹ ਜੱਗ ਹੈ ਬੜਾ ਮਿੱਠਾ, ਮਰਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜੀਅ ਥੋੜ੍ਹਾ ਕਰਦੈ?"

ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਸਾਡੇ ਕਾਮੇ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ 'ਚ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕਾਮਾ ਲਗਾਤਾਰ ਇੱਕੀ-ਬਾਈ ਸਾਲ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਤੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ 'ਚ ਮੇਰੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਮੈਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਾਮਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਘਰਦੇ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੇਰਵੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੱਥਾ ਟਿਕਾ ਕੇ ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕਾਮੇ ਜਗੀਰੂ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਅੰਮਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਸਰਦਾਰਨੀਏ, ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੋਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨੰਬਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜੇ ਮੁੰਡਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਸੁਖਚੈਨ ਸਿਹੁ ਰੱਖਣਾ।"

ਮਾਂ-ਪਿਉ ਨੇ ਜਗੀਰੂ ਦੇ ਸੁਝਾਏ ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਪਸੰਦ ਨਾ ਕੀਤਾ, "ਨਹੀਂ ਜਗੀਰੂ, ਇਹ ਪੁਰਾਣਾ ਜਿਹਾ ਨਾਂ ਏ। ਅਸਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਵਚੇਤਨ ਸੋਚਿਆ।"

ਅੰਮਾ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਦੋਂ ਜਗੀਰੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਜੇ ਅੱਜ ਨੰਬਰਦਾਰ ਜੀਂਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਕੀਹਦੀ ਹਿੰਮਤ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਗੱਲ 'ਦੂਲ ਜਾਂਦਾ?"

ਬਾਬੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਮਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਉਹਨੇ ਜਗੀਰੂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਵੇਖ ਜਗੀਰੂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਰੰਜ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ। ਉਹ ਜਾਣੇ, ਮਾਂ-ਪਿਉ ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਂ ਰੱਖਣ ਪਰ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਖਚੈਨ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਰੂੰਗੀ। ਤੇ ਇੰਜ ਇਕੋ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਨਾਂ ਬਰਕਰਾਰ

ਚੱਲਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਦੇ ਨਵੇਂ ਯਾਰਾਂ-ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਅੰਮਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮਾਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਜਦ ਮੈਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ, ਉਂਜ ਵੀ ਅੰਮਾ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਗੁਣ ਹੈਰਾਨੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਔਰਤ ਨੇ ਕਿੱਥੋਂ ਸਿੱਖ ਲਏ ਹੋਣਗੇ। ਕੋਈ ਯਾਰ-ਦੋਸਤ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਅੰਮਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਚੁੰਮਦੀ, ਹੱਥ ਚੁੰਮਦੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਸਦਕੇ ਵੀ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੂੰ ਚੱਲ ਕੇ ਆਇਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਘੜੀਆਂ-ਪਲਾਂ ਦੇ ਸਦਕੇ, ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਚੱਲ ਕੇ ਆਇਆ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਸੁਖਚੈਨ ਨੇ ਜੰਮਣਾ ਸੀ ਤੇ ਤੂੰ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ।"

ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਦੋਸਤ ਘਰ ਆਉਂਦਾ, ਅੰਮਾ ਰੋਟੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਂਦੀ। ਪਹਿਲੀ ਬੁਰਕੀ ਨੂੰ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ, "ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਤੂੰ ਇਹ ਨਿਆਮਤਾਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ, ਤੇਰੇ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ। ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਦਈਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਦਈਂ।" ਤੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਅੰਮਾ ਹਦਾਇਤ ਵਾਂਗ ਕਹਿੰਦੀ, "ਪੁੱਤਰੇ! ਆਖਰੀ ਬੁਰਕੀ ਬਗੈਰ ਲਾਜ਼ਮੇ ਦੇ ਖਾਇਆ ਕਰੋ ਤਾਂ ਕਿ ਅੰਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸਵਾਦ ਵੀ ਯਾਦ ਰਹੇ।"

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਅੰਮਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਂ ਲਿਆਂਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਘਰ 'ਚ ਛਿੱਟਾ ਦਿੰਦੀ। ਡੰਗਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅੰਦਰ ਤੇ

ਹਲ-ਪੰਜਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੁਕਾਉਂਦੀ। ਆਖਰੀ ਬਚੀਆਂ ਕੁਝ ਬੂੰਦਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਭਿਉਂ ਲੈਂਦੀ ਤੇ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੀ। ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਉਸ ਹੱਥ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾਲ ਚੱਟਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ। ਅੰਮਾ ਵੀ ਖਲੋਤੀ ਕਦੀ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਕਦੇ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਲੇਸਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਸਾਡੀ ਗਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੱਤਵੀਂ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਮੁੱਲ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਪਹਿਲੀ ਗਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅੰਮਾ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਉਗੇ ਤੂਤ ਨੂੰ ਲੋਹੜੇ ਦੀਆਂ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਗਾਂ ਦਾ ਲਾਖਾ ਜਿਹਾ ਰੰਗ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ-ਜੁਲਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਂਜ ਵੀ ਅੰਮਾ ਨੇ ਅਨਭੋਲੀ ਭਵਿੱਖਵਾਣੀ ਜਿਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖਿਓ, ਇਸ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗਿਓਂ ਵੀ ਕਈ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਲੱਗਣੀਆਂ, ਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਇੰਜ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤੁਰਦਾ-ਤੁਰਦਾ ਇਸ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ ਅੰਮਾ ਆਪਣੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਪੋਤੇ-ਪੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਉਂਜ ਹੀ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਦੀ। ਅੰਮਾ ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦੀ, ਉਹਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਲਾ ਹੱਥ ਚਟਾਉਂਦੀ, ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਪਲੇਸਦੀ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਆਟੇ ਦਾ ਪੇੜਾ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਚਾਰਦੀ। ਜੇ ਕਦੇ ਅੰਮਾ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਮੂੰਹ ਚੁੱਕੀ ਜਿਵੇਂ ਉਹਨੂੰ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਹਾੜ੍ਹ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਿਆਲ, ਉਹਨੂੰ ਪਾਏ ਪੱਠਿਆ 'ਤੇ ਅੰਮਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਆਟਾ ਨਾ ਧੂੜ ਦਿੰਦੀ, ਉਹ ਪੱਠੇ ਨਾ ਖਾਂਦੀ।

ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਹੱਥਲ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਮਾ ਹੀ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦ ਵੀ ਅੰਮਾ ਢਿੱਲੀ-ਮੱਠੀ ਹੁੰਦੀ, ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਵੀ ਨਾ ਉਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਲਿਓਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ। ਉਹ ਪੈਂਦ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਆ ਖਲੋਂਦੀ ਤੇ ਅੰਮਾ ਦਾ ਪੈਰ ਚੱਟਣ ਲੱਗਦੀ। ਅੰਮਾ ਹੁੰਗਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਕਹਿੰਦੀ, “ਆ ਮੇਰੀ ਧੀ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ।” ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਅੰਮਾ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਆ ਖਲੋਂਦੀ। ਅੰਮਾ ਉਹਦੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪਲੇਸ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ, “ਧੀਏ ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੱਲ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਮਝੀ?” ਤੇ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਅੰਮਾ ਦੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਮਝ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਮਰਜ਼ੀ ਉਹਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ। ਤੇ ਇੰਜ ਹੀ ਅੰਮਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਕ੍ਰਿਧਰੇ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀ ਤੇ ਫੇਰ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਕਹਿੰਦੀ, “ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਚੱਲੀ ਆਂ। ਮੇਰੀ ਧੀ ਰਾਣੀ ਨੇ ਓਦਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਪੱਠੇ ਵੀ ਖਾਣੇ ਆ ਤੇ ਟੱਬਰ ਲਈ ਦੁੱਧ ਵੀ ਦੇਣਾ ਏ, ਚੰਗਾ।” ਤੇ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਬੀਬੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਮਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੀ।

ਅੰਮਾ ਦਾ ਪੇਕਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਕੇਸਰ ਕੌਰ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਘਰ ਆ ਕੇ ਉਹ ਦਾ ਨਾਂ ਮਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਸਲ 'ਚ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਵਿਆਹੁੜਾਂ ਹੇਠ ਉਪਰ ਹੀ ਮਰ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਲਾ ਪੰਜਵੀਂ ਸੀ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਚੌਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅੰਮਾ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਵੀ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਬੂਹੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਕੁੰਡਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਹਰਲੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਪੌੜੀ ਲਾ ਕੇ ਨਵੀਂ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਲੀ ਟੋਕਰੀ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅੰਮਾ ਨੇ ਇਹ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੱਗੀ ਪੌੜੀ ਰਾਹੀਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਬੰਦ ਬੂਹੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਇੰਜ ਹੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੇਲਣਾਂ ਨੇ ਉਂਚੀ ਹੇਕ ਨਾਲ ਗਾਇਆ,

“ਮਾਲਣ ਫੁੱਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਏਸ ਵਿਹੜੇ ਏਸ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਭਰ ਜਾਣੇ ਖੇੜੇ ਤੇ ਬੰਦ ਬੂਹਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਨੀ ਗਿਆ।” ਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਅੰਮਾ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਬੂਹੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਫੁੱਲ ਉਗ ਖਲੋਤੇ ਸਨ।

ਅੰਮਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਮੱਥੇ ਦੀ ਫਿਰਕੀ ਵਿਚ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਦੀ ਨੌਕਰੀ 'ਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਹਨੇ ਅੰਮਾ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਸੁਖਚੈਨ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲਈ ਮੰਜਾ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਅੰਮਾ ਉਦਾਸ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹਨੇ ਭੁੰਜੇ ਸੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਖਿਆ ਕਰੇ, “ਜੇ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤ ਭੁੰਜੇ ਸੌਂ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?”

ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਛੁੱਟੀ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਉਹ ਮੱਸਿਆ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਅੰਮਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਮੱਸਿਆ ਨਹਾਉਣ ਗਈ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦੋ

ਕੋਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਮੇਰੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਉਥੋਂ ਕਦੇ ਭੱਜਦੀ, ਕਦੇ ਕਾਹਲੀ ਤੁਰਦੀ ਤੇ ਫੇਰ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜਦੀ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਈ ਹਫ਼ੀ ਅੰਮਾ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਹੀ ਤੇ ਉਹ ਬੱਸ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੇਰਾ ਮੱਥਾ ਚੁੰਮ ਰਹੀ ਸੀ।

ਰੋਜ਼ ਦੋਵੇਂ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਅੰਮਾ ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦੀ ਤੇ ਦੱਸਦੀ ਰਹੀ। ਰਹਿਰਾਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਨੇ ਸੰਖ ਪੂਰਿਆ ਪਰ ਅੰਮਾ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ-ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੁਆ ਮੰਗਣ ਵਾਂਗ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੇ, “ਹੇ ਸੱਚਿਆ ਪਾ'ਸ਼ਾ, ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਕਰੀਂ, ਦੇਸੀ-ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਸੁੱਖ ਰੱਖੀ।” ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਸੀ ਕਿ ਅੰਮਾ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੰਗਦੀ ਹੀ ਆਈ ਸੀ ਪਰ ਦੇਸੀ-ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਦੀ ਸੁੱਖ ਦੀ ਸੋਚ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਬਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਅਛਪਲੇ ਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਅੰਮਾ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਬੜੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਗਰਮੀ ਬੜੀ ਮੰਨਦੀ ਸੀ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਹੱਥ 'ਚ ਪੱਖੀ ਫੜੀ ਉਹ ਝੱਲ ਮਾਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪਰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪੱਖੇ ਥੱਲੇ ਕਦੇ ਨਾ ਬਹਿੰਦੀ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਪੱਖੇ ਦੀ ਹਵਾ ਨੂੰ ਉਹ ਜੂਠੀ ਹਵਾ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ, “ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਹਵਾ ਵਿਚ ਬਹਿਣ-ਸੌਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ

ਚਿਤੀਆਂ ਜਨੌਰ ਬਣ ਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵੱਲ ਉਡ ਜਾਓ ਤੇ ਉਥੇ ਵਰ੍ਹੋ।” ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ, “ਅੰਮਾ! ਬੱਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਭੇਜ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ, ਇਹ ਕਿਉਂ?” ਤੇ ਉਹਨੇ ਕਹਿਣਾ, “ਵੇ ਪੁੱਤਰਾ, ਉਥੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਣਾ, ਇੱਥੇ ਲੋਕਾਈ ਤਰਾਸ-ਤਰਾਸ ਕਰ ਰਹੀ ਆ।”

ਫੇਰ ਅੰਮਾ ਨੇ ਕਾਨਿਆਂ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਬੰਦਾ ਜਿਹਾ ਬਣਾਉਣਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਕਿਹਾ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰ ਨੂੰ ਕੋਠੇ ਦੇ ਬਨੇਰੇ 'ਤੇ ਗੱਡ ਦੇਣਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਫੇਰ ਦੁਆ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਵਾਂਗ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤਾ, “ਹੇ ਰੱਬਾ। ਇਸ ਮੁਸਾਫ਼ਰ 'ਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰ, ਹੁਣ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਛਿੱਟ ਵੀ ਗਵਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਮਿਹਰ ਕਰ ਦਾਤਾ, ਆਪਣੀ ਖੁਦਾਈ 'ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰ।” ਜਦ ਮੀਂਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਅੰਮਾ ਨੇ ਗੁੜ ਵਾਲੇ ਦਾਣੇ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਵੰਡਣੇ।

ਅੰਮਾ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਵੀ ਬੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, “ਬੜੀ ਤੇਜ਼-ਤਪ ਵਾਲਾ ਸੀ ਤੇਰਾ ਬਾਬਾ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਆਲ੍ਹਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੋਂ-ਦਰਬਾਰੋਂ ਘੋੜੀ ਤੇ ਬੰਦੂਕ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜਾਰਜ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸੱਦ ਕੇ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲੀ ਮੁੰਦਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਘਰ 'ਚ ਲਹਿਰਾਂ-ਬਹਿਰਾਂ ਏਨੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਮਹਿਰਾ ਵਹਿੰਗੀ 'ਤੇ ਢੋਂਦਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਕੋਈ ਬੋਅ ਮਜਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ

ਹੁਣ ਮੁੱਲ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਾਰਨਾ ਪੈ ਗਿਆ ਨਾ?”

“...ਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਤੇਰੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਏਨਾ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੇਖ ਸੰਤਾ ਸਿਆਂ, ਜਿਥੇ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਨਫਾ-ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀਦਾ।”

ਫੇਰ ਅੰਮਾ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, “ਸਰਦਾਰਨੀਏ। ਆਪਣੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਝਾ ਛੱਡ ਕਿ ਸਾਂਝਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ 'ਚ ਨਫਾ-ਨੁਕਸਾਨ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਸ਼ੈਲੀ ਹੁੰਦੀ ਏ।” ਏਦਾਂ ਅੰਮਾ ਦੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀਆਂ ਕਈ ਕਹਾਣੀਆਂ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪੁੱਜਣ ਵਾਲੀ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਹੁੰਦੀ। ਘੜੀ ਵੇਖਣੀ ਉਹਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ, ਚੰਨ ਜਾਂ ਗਿੱਟੀਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਉਹਦਾ ਅਸਲੀ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਬੱਦਲਵਾਈ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਗਲਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਭਾਈ ਦੇ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਡੀਕਦੀ ਰਹੀ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦਾ ਫਰਕ ਵਿੱਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਹਾਰ-ਹੱਥ ਕੇ ਉਹ ਬੂਹੇ ਨਾਲ ਢੋਅ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਈ ਤੇ ਫੇਰ ਬੈਠਿਆਂ-ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਸੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਜਗਾਇਆ।

ਫੋਟੋ-ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਯਾਦ

ਆਨੰਦ ਹੈ।”

ਸਾਡੇ ਘਰ 'ਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅੰਮਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗਰਮੀ ਲੱਗੇਗੀ, ਮੀਂਹ ਪਏਗਾ। ਜਦੋਂ ਔੜ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ, ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਲੋਕ ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਝੁਲਸ ਰਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਅੰਮਾ ਨੇ ਪੱਖੀ ਦੇ ਝੱਲ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੀ ਰਹਿਣਾ,

“ਵਰ੍ਹ, ਵਰ੍ਹ, ਵਰ੍ਹ,

ਪਹਾੜ ਦਿਆਂ ਮੀਂਹਾਂ ਵੇ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਰ੍ਹ।”

ਮੈਂ ਕਈ ਵਾਰ ਕਹਿਣਾ, “ਅੰਮਾ, ਪਹਾੜ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਨੇ, ਕਿਤੇ ਲਾਗੇ-ਬੰਨ੍ਹੇ ਦਾ ਮੀਂਹ ਮੰਗ ਲੈਣਾ ਸੀ।”

ਉਹਨੇ ਹੱਸਦੀ ਨੇ ਕਹਿਣਾ, “ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਵੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਨੇ ਸੁਖਚੈਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਮੀਂਹ ਦੀ ਲੋੜ ਸਾਡੇ ਜਿੰਨੀ ਏ।” ਤੇ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਔੜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮਾ ਨੇ ਗੁੰਡਾ-ਗੁੰਡੀ ਬਣਾਉਣਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾੜ ਦੇਣਾ ਤੇ ਫੇਰ ਕੀਰਨੇ ਵਰਗੀ ਹੇਕ ਵਿਚ ਗਾਉਣਾ,

“ਵਰ੍ਹ ਵੇ ਬੱਦਲਾ ਕਾਲਿਆ, ਅਸੀਂ ਗੁੰਡਾ-ਗੁੰਡੀ ਸਾੜਿਆ ਵਰ੍ਹ ਵੇ ਬੱਦਲਾ ਕਾਲਿਆ।”

ਫੇਰ ਅੰਮਾ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨੀ, “ਹੇ ਰੱਬਾ! ਵਰ੍ਹ ਤੇ ਇਸ ਗੁੰਡੇ-ਗੁੰਡੀ ਦੀ ਚਿਤਾ ਨੂੰ ਠੰਢੀ ਕਰ।” ਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਸ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਕਰਾਮਾਤ ਸੀ ਜਾਂ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਕਸਰ ਮੀਂਹ ਪੈ ਜਾਂਦਾ।

ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਕਦੇ ਲੰਮੀ ਝੜੀ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਮਾਲ-ਡੰਗਰ ਨੇ ਪੱਠੇ-ਦੱਬੇ ਤੋਂ ਵੀ ਆਤਰ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਫਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਲੱਗਣੀਆਂ। ਕੋਠੇ ਚੋ-ਚੋ ਕੇ ਢਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਣੇ ਤਾਂ ਅੰਮਾ ਨੇ ਕਹਿਣਾ, “ਬੱਦਲੇ, ਜਾਓ

ਉਹਦੇ 'ਚ। ਜੀਹਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਖਲ੍ਹੇ ਜਾਣਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਏਧਰ ਦੀ ਉਧਰ ਭਉਂ ਜਾਏ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਨਾ ਚੁੱਕਣੀ।”

ਫੇਰ ਅੰਮਾ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਕਹਾਣੀ ਛੋਹ ਬਹਿੰਦੀ, “ਸੁਖਚੈਨ! ਇਕ ਵਾਰ ਆਪਾਂ ਵੀਹ ਵਿਘੇ ਨਰਮਾ ਬੀਜਿਆ। ਪਟਵਾਰੀ ਨਾਲ ਬੜਾ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਮਦਤ ਤੇ ਗਰਦੋਰੀ ਵੇਲੇ ਨਰਮੇ ਵਾਲਾ ਅੱਧਾ ਥਾਂ ਵਾਹਣ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਰਨੀ ਰੱਬ ਦੀ ਪੁੱਤਰਾ ਕਿ ਮਾਲ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਦੌਰਾ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਵਿਚਾਰਾ ਪਟਵਾਰੀ ਡਰ ਗਿਆ। ਤੇਰੇ ਬਾਬੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਲੱਗਾ, “ਨੰਬਰਦਾਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਖਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਚਾਰ ਛਿੱਲੜ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤੇਰਾ ਅੱਧਾ ਨਰਮਾ ਕਾਗਜ਼ 'ਚ ਵਿਖਾ'ਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਫਲਾਣੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮਾਲ ਅਫ਼ਸਰ ਆ ਚਿਹਾ ਏ, ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਮਝ ਭਈ ਮੇਰੀ ਨੌਕਰੀ ਗਈ। ਮੇਰੀ ਮਦਤ ਕਰ, ਪਹਾੜ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਦਸ ਵਿਘੇ ਵਾਹ ਦੇ। ਤੂੰ ਸਰਦਾਰ ਬੰਦਾ, ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ, ਪਰ ਜੇ ਅਫ਼ਸਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਗਰੀਬ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰਿਆ ਜਾਊ।”

“ਪੁੱਤਰਾ ਦਸ ਵਿਘੇ ਨਰਮਾ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਆਖਣਾ ਹੁੰਦਾ” ਅੰਮਾ ਕਹਾਣੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀ, “ਪਰ ਤੇਰੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਤੇ ਮੰਗ ਪਾ ਕੇ ਦਸ ਦੇ ਦਸ ਵਿਘੇ ਵਾਹ ਕੇ ਇੰਜ ਵਾਹਣ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਬੀਜਿਆ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਤੇ ਫੇਰ ਅੰਮਾ ਦੱਸਦੀ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੇਰੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਨੇ ਗਿਲਾ ਜਿਹਾ ਕੀਤਾ, “ਭਾਉ, ਤੂੰ ਜੇ ਕੀਤਾ ਠੀਕ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਆਪਾਂ ਕਿਹੜਾ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਇੰਜ ਮਦਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ? ਇੰਜ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਕੀ ਪਤਾ ਸਾਥੋਂ ਕੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣਾ ਸੀ, ਪਰ

“ਆਖਰ ਕੀ ਸੁਪਨਾ ਸੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਿਹਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ 'ਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ?” ਮੈਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਤੇ ਫੇਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਦੱਸਾਂਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੋ।”

ਮੈਂ ਅੰਮਾ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਹਲ੍ਹਣਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਹਿਲਜੁਲ ਨਾ ਹੋਈ। ਚਿਤੀ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਾਲੀ ਅੰਮਾ ਦੇ ਲਾਗਿਓਂ ਕੋਈ ਕੁੱਤਾ ਵੀ ਲੰਘਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਸੁਚਤ ਪਈ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਰਜਾਈ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਹਲ੍ਹਣਿਆ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਪਰ ਅੰਮਾ ਸ਼ਾਇਦ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਰੋਣ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਂਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਕੂਲੀ ਸਵੇਰ ਚੀਕ-ਚਿਹਾੜੇ ਨਾਲ ਵਲ੍ਹਧਰੀ ਜਿਹੀ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਨਾ ਰੋਵੋ, ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਰੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ।”

ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, “ਕੋਈ ਘੰਟਾ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਜਗਾਇਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਠੋ, ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੋ ਤੇ ਵਾਕ ਲਵੋ। ਅੱਜ ਅਸਾਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ।” ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਵਾਕ ਵੀ ਲਿਆ। ਵਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਫਤਿਹ ਗਜਾਈ

ਮਾਂ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਗ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਲੱਖ ਧਿਆਨ ਏਧਰ-ਉਧਰ ਪਾਵਾਂ, ਪਰ ਚੈਨ ਜਿਹਾ ਨਾ ਆਵੇ। ਸੋਚਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤਾਂ ਰਾਤੀਂ ਚੰਗੇ-ਭਲੇ ਸਨ। ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਾਠ ਸੁਣ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਬੱਸ ਲੰਮਾ ਪਿਆ ਮੈਂ ਉਸਲਵੱਟੇ ਭੰਨ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਅਖੀਰ ਤੁਹਾਡਾ ਬੂਹਾ ਆ ਖੜਕਾਇਆ।

ਆਪਣਾ ਸੁਪਨਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਦਿਆਂ ਉਤਾਂਹ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਹੇ ਸੱਚਿਆ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼।” ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਤੱਕ ਜੀਹਨੇ ਵੀ ਸੁਣਿਆ, ਸਾਡੇ ਘਰ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰਿਆ। ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਆ ਢੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਸ ਕਰਾਮਾਤ ਵਰਗੀ ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਅੰਮਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਘਰੋਂ ਅਰਬੀ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੜਿੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਭੁੱਲੀ ਵਿਸਰੀ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਉਜੜੇ ਖੂਹ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਪਲੇਸਦਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਭਾਵੁਕ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਗੋਲ੍ਹਾ, ਵੇਖ ਲੈ ਆਖਰੀ ਵੇਲੇ ਅੰਮਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ, ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ।” ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਵੇਦਨਾ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਅਰਬੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿੱਲੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਅੜਿੱਗਣ ਲੱਗੀ।

ਅੰਮਾ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਘਰ ਆਏ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿੱਲੇ ਲਾਗੇ ਟੁੱਟੀ ਸੰਗਲੀ ਹੀ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਭਾਲ ਉਹਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਕੀਤੀ; ਪਰ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਉਘ-ਸੁਘ ਨਾ ਨਿਕਲੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਆਗਿਆਕਾਰ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭੀੜ-ਭੜੱਕੇ ਤੇ ਸੋਗੀ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਆਪੇ ਪਰਤ ਆਵੇਗੀ। ਤਰਕਾਲਾਂ ਪਈਆਂ, ਹਨੇਰਾ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣਾ ਜਿਵੇਂ ਭੁੱਲ-ਵਿਸਰ ਹੀ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਦਾਸ ਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਨ ਸਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਅੰਮਾ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਹੜਾ ਡਰਾਉਣਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਸੰਗਲ ਤੁਤਾ ਕੇ ਕਿਧਰੇ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਅ ਕਿਆਫੇ ਲਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਆਖਰ ਉਹ ਗਈ ਕਿੱਥੇ ਹੋਵੇਗੀ? ਉਹਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕੌਣ ਕਿੱਥੇ-ਕਿੱਥੇ ਜਾਵੇ?

ਪਰ ਏਨੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਵੇਂ ਕੋਲ ਬੈਠੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਡਰਾਈਵਰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਵੇਂ ਕੋਲੋਂ ਉਠੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਂਗ ਦੀਆਂ ਦੋ-ਚਾਰ ਹੁੱਝਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਪਰਲ-ਪਰਲ ਅੱਥਰੂ ਕੋਰਨ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਬੱਸ ਸਿਵੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਵਾ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਸੀ। ਮੇਰਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ਬਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀਆ ਈ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।

ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਆਲਮ 'ਚ ਉਡ ਕੇ ਉਥੇ ਅੱਪੜੇ। ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣੀ ਤੇ ਉਦਾਸ ਜਿਹੀ ਗੋਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਘਬਰਾਹਟ ਜਿਹੀ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਸਿਰ ਪਲੇਸਿਆ। ਉਹਦੇ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ। ਉਹਦੇ ਗਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਵੱਕਤੀ 'ਚ ਲਿਆ, “ਗੋਲ੍ਹਾਂ, ਆ ਘਰ ਚੱਲੀਏ, ਮਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਰਿਆ ਬੋੜਾ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਉਠ ਬੀਬੀ ਰਾਣੀ, ਵੇਖ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਤੈਨੂੰ ਲੈਣ ਆਏ ਨੇ।”

ਉਹਨੇ ਘਰਾਲਾਂ ਵਗਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਸਾਰਿਆਂ ਵੱਲ। ਉਹਨੇ ਮਾਂ ਦੀ ਚਿਖਾ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਜਿਹੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫੇਰ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਤੇ ਉਦਾਸ ਜਿਹੀ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਅੰਮਾ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹਨੂੰ ਸੌਂਪ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ।

#

**ਗੀਤ
ਸੰਗੀਤ**

ਇਕਬਾਲ ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ
ਫੋਨ: 917-375-6395

“ਬੋਲ ਗੁੰਜਦੇ ਵਿਚ ਹਵਾਵਾਂ,
ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ।
ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆਉਂਦੀ,
ਸੂਹੇ ਰੰਗ ਗੁਲਾਬ ਦੀ।
ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਵਿਰਸਾ ਸਾਡੇ,
ਰੂਹ ਰੰਗਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ।
ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਧੁੰਮ ਮਚਾਈ,
ਗਾਉਂਦੀ ‘ਮਾਵੀ’ ਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ।”

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਇਲ ਮਰਹੂਮ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਦੀ ਹੋਣਹਾਰ ਸਾਗਿਰਦ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਵੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਮਾਵੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਸੁਣੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚੰਗੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਰੂਹ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਤੇ ਲੱਚਰ ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੂਰ ਰਹੀ। ਦੋਗਾਣਿਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਬਲਬੂਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਕਈ ਵਾਰ ਗੀਤਾਂ ‘ਚ ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਮਾਸਟਰ ਬੇਲੀ ਰਾਮ ਨੇ ਵੀ ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਮਾਵੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨ ‘ਤੇ ਗਾਉਂਦੀ ਮਾਵੀ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਉਂਦੀ। ਮਾਵੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ ਤੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਖੱਟੀ। ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਡੈਨਮਾਰਕ ਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਗੀਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਰਮ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਵਸਾਇਆ।

ਮਾਵੀ ਨੇ ਮੁਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਲਜ ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਮਾਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪਿੰਡ ਵੱਡਾ ਸਮਾਣਾ ਰੋਪੜ ਕੋਲ ਹੈ। ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ ਪਰਿਵਾਰ ਮਰਹੂਮ ਪਿਤਾ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਮਾਤਾ ਗੁਰਦਿਆਲ ਕੌਰ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਹੀ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ‘ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਨੇ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਕੋਲ ਸੱਦ ਕੇ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਬਾਪੜਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਤੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਦਮ ਹੈ...ਤੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੀ ਐ...ਤੂੰ ਸਟੇਜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ ਗਾਇਕਾ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਵੀ

ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ?”

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਗਾਉਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ।” ਮਾਵੀ ਨੇ ਝਿਜਕਦੇ ਜਿਹੇ ਨਿਰਮਤਾ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ।

“ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਗਾਏਗੀ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਗਾਇਆ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਆਪਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਲੋਕ ਗੀਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਿਆ ਕਰਾਂਗੇ।” ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਨੇ ਮਾਵੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਸਿਰ ‘ਤੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਇਆ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਨੇ ਨਾਂਹ-ਨੁਕਰ ਕੀਤੀ। ਬੀਬਾ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ, “ਇਹ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗੀ, ਉਥੇ ਇਹ ਜਾਵੇਗੀ।” ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹਲਕਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਗਈ। ਮਾਵੀ ਨਾਲ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਮਾਤਾ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ‘ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਵੀ ਨੇ ‘ਅਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਥੀਏਟਰ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ ਦਾ ਡਿਪਲੋਮਾ’ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਇਕ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਸਨਿਚਰ-ਐਤਵਾਰ ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੀਬਾ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਬੀਬਾ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਸਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਹਾਰਮੋਨੀਅਮ ਉਹ ਖੁਦ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਬੀਬਾ ਦਾ ਸਾਗਿਰਦ ਸੁਰਿੰਦਰ ਟੂਟੋਮਜਾਰੀਆ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ‘ਤੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਨਾਲ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ। ਬੀਬਾ ਨੇ ਬੇਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕੇ ਮਾਵੀ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਚਮਕਾਇਆ।

ਮਾਵੀ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੈਰੀਟੋਨ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ “ਪੜ੍ਹਨੋਂ ਹਟਾਈ ਮਿੱਤਰਾਂ” ਡਿਊਟ ਕੈਸਿਟ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾਈ। ਦੂਜੀ ਸੋਲੋ ਕੈਸਿਟ ਅਤੁੱਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ “ਨੱਚਣਾ ਮੈਂ ਘੁੰਡ ਕੱਢ ਕੇ ਬਣ ਮੋਰਨੀ” ਫਾਈਨਟੋਨ ਕੰਪਨੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋਹਾਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗਾਉਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਫਿਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੀ. ਸੀਰੀਜ਼ ਦੀਆਂ “ਦਿਲ ਦਾ ਚੋਰ”, “ਹਾਣ ਦਾ ਮੁੰਡਾ”, “ਲੋਕ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ” ਅਤੇ “ਸੁਰਮਾ” ਕਈ ਕੈਸਿਟਾਂ ਆਈਆਂ। ਨਵੇਂ ਸਾਲ ‘ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਕੈਸਿਟ ਟੀ. ਸੀਰੀਜ਼ ਵੱਲੋਂ “ਗੁਲਦਸਤਾ” ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਲੱਪ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਸਾਝ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਾਵੀ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ:

“ਸੋਹਣੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਵੀਰਨਾ
ਰੁਲ ਜਾਣ ਨਾ ਸਿੱਖੀ ਸਰਦਾਰੀਆਂ।”

ਇਸ ਗੀਤ ਦੀਆਂ ਰਿੰਗ ਟੋਨਾਂ ਵੀ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਟੀ. ਸੀਰੀਜ਼ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਮਰਹੂਮ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ਰੀ ਦੇ ਲਿਖੇ ਰਵਿਦਾਸ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਕੈਸਿਟ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਈ। ਬੀਬਾ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਸਰਦੂਲ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਮਾਵੀ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਦੂਲ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ ‘ਤੇ ਲੁਧਿਆਣੇ

ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੇ ਮਾਵੀ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕੀਤਾ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਹੋਸਲੇ ਨਾਲ ਮਾਵੀ ਦੀ ਹੋਰ ਪਛਾਣ ਬਣੀ। ਮਾਵੀ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨਾਲ ਡੈਨਮਾਰਕ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਥੇ ਪ੍ਰ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਮੇਲਾ ਲਾਇਆ। ਪ੍ਰਗਟ ਗਰੇਵਾਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ। ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਵੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਲੀ ਦੇਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਵਾਹਵਾ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਵੀ

ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਭੁਲੇਖਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਿਵਾਰਕ ਗੋਤ ‘ਮਾਵੀ’ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਵੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਗਾਇਕੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਵੀ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਪੱਕੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗ ਗਈ। ਗਜ਼ਬ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਨਰਿੰਦਰ

ਕਰਨ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਗਰੁਪ ਵਿਚ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਿੰਦਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਵੀ ਅਤੇ ਬਲਵਿੰਦਰ ਵਿੱਕੀ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ। ਸ਼ਿੰਦਾ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਲਾਕਾਰ ਸੀ। ਟੁੱਟ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਮਾਵੀ ਦਾ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਐਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ‘ਮਿਸ ਪੰਜਾਬਣ’ ਚੁਣ ਕੇ ‘ਖੰਡਾ’ ਪਾਇਆ। ਆਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਕ ਸੀ। ਮਾਵੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਦਕਾ ਹੀ ਮਰਹੂਮ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ਰੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਕਈ ਪਾਠਕਾਂ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸੱਦੇ ਆਏ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ। ਕਈ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮਾਵੀ ਨੇ ਕਈ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਿਵੇਂ ਸਾਜਨ ਰਾਏਕੋਟੀ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ, ਜਸਵੀਰ ਗੁਣਾਚੌਰੀਆ, ਗਿੱਲ ਹਰਦੀਪ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਉਹਤਪੁਰੀ, ਕਰਮਜੀਤ ਕੱਦੋ, ਸਰਬਜੀਤ ਮੰਗਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਮਾਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਪੂਰਨ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਮਾਤਾ ਨੇ ਬੜੇ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਫਰੀਡਮ ਫਾਈਟਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਾਤਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲੋਡੀ ਵਿੰਗ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਭਰਾ ਹੈ। ਇਕ ਭੈਣ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਦੋ ਲੁਧਿਆਣੇ ਹਨ। ਭਰਾ ਲੁਧਿਆਣੇ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੋ ਬੱਚੇ-ਇਕ ਬੇਟਾ, ਇਕ ਬੇਟੀ।

ਮਾਵੀ ਨੇ ਬੇਸੂਰੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸੁਰ-ਤਾਲ ਦੀ ਸੁਰ-ਸਾਧਨਾ ਨਾਲ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ, ਲੋਕ ਗੀਤ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗੀਤਾਂ ਗਾ ਕੇ ਲੋਕ ਦਿਲਾਂ ‘ਚ ਘਰ ਕੀਤਾ। ਬੀਬਾ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਸਦਮਾ ਪੁੱਜਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਧੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਬੀਬਾ ਮਾਵੀ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਧਰਿਆ-ਧਰਾਇਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਮਾਵੀ ਜੇ ਵੀ ਹੈ, ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੈ। ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਪਿਟਾਰੀ ਨੂੰ ਹਰ ਦਮ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾਈ ਫਿਰਦੀ ਹੈ ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਵੀ।

ਜੱਬੋਵਾਲੀਆ ਗਾਉਣਾ ਗਾਉਣਾ ਸਭ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਗਾਉਣ ਨੂੰ ਕੀਹਦਾ ਨੀ ਦਿਲ ਕਰਦਾ। ਚੰਗੇ ਉਸਤਾਦ ਦਾ ਹੋਵੇ ਚੰਡਿਆ ਜੋ, ਉਹੀ ਸਟੇਜਾਂ ‘ਤੇ ਗਾ ਸਕਦਾ। ਕੋਇਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੀਬਾ ਵਾਂਗ, ਵਾਰਾਂ ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ ਗਾ ਸਕਦਾ। ਕਿਸਮਤ ਵਾਲਾ ਹੀ ਫ਼ਨਕਾਰ ਕੋਈ, ਬੇਲੀ ਰਾਮ ਦੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਗਾ ਸਕਦਾ।

ਕੀ ਹੈ ਜੋਤਿਸ਼ ਦਾ ਸੱਚ

ਪੰਕਜ ਗੋਗਨਾ ਵੈਨਕੂਵਰ*

ਦਰਅਸਲ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਆਈਨਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿਚ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਾਸਤੇ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ‘ਸਿੰਘ’ ਰਾਸ਼ੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਕਾਰ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਲੇਰ, ਚੁਸਤ, ਲੰਬਾ, ਚੌੜਾ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਤਾਂ ਜਨਮ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੇ ਅੱਖਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਸਹੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਵੇਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਵਿਚ ਚੰਦਰਮਾ ਜਿਸ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਰਾਸ਼ੀ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਸਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੰਦਰਮਾ ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਨ ਦਾ ਕਾਰਕ ਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਚੰਦਰਮਾ ਦਾ ਸਾਡੇ ਮਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ‘ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਬੋਲਾ-ਛਾਪ ਡਾਕਟਰ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੀ ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਰੋਗ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਅਣਜਾਣ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਗ੍ਰਹਿਆਂ

ਸਬੰਧੀ ਸਾਡੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੱਗ, ਝੋਲਾ-ਛਾਪ ਜੋਤਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਆਈਏ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਸਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ।

ਕੁੰਡਲੀ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੀ ਉਹ ਕਾਮਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਦੀ ਕੁੰਡਲੀ ਵੇਖ ਕੇ ਦੱਸੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖ ਸਕੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਜੋਤਿਸ਼ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ। ਕਿਸੇ ਕੁਸ਼ਲ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਦਿਖਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਬੋਝਾ-ਬਹੁਤ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਘਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਜੋਤਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਬੋਝੀ ਬਹੁਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਜੋਤਿਸ਼ ਬਾਰੇ ਇੰਨਾ ਕੁ ਤਾਂ ਜਾਣ ਲਵੋ ਕਿ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਬੇਵਕੂਫ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ, ਜਨਮ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ, ਸਮਾਂ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੁੰਡਲੀ

ਜੋਤਿਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ

ਬਣਾ ਕੇ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅੰਗਿੱਦੇ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਪਾਖੰਡੀ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਹਿਮ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਥਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਉਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਦੂ ਟੂਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਜਾਂ ਬਣਦਾ-ਬਣਦਾ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਟੂਣੇ ਦਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਡਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਜੋਤਿਸ਼ੀ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ, ਉਸ ਦੀ ਇਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਹਾਲਤ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਹ ਪਾਖੰਡੀ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਵਹਿਮੀ-ਭਰਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਪਾਖੰਡੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਾਲ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਠੱਗੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕੁੰਡਲੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ)

*ਫੋਨ: 604-961-6635

ਮਾਈ ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ
ਦੇਵ ਗੰਧਾਰੀ ਮਹਲਾ 5 ਘਰੁ 2
ਮਾਈ ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਕਮਲੁ ਪਰਗਾਸੇ
ਸਦਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ॥ ਰਹਾਉ॥
ਅੰਤਰਿ ਏਕੋ ਬਾਹਰਿ ਏਕੋ
ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਸਮਾਈਐ॥
ਘਟਿ ਅਵ ਘਟਿ ਰਵਿਆ ਸਭ ਠਾਈ
ਹਰਿ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਦਿਖਾਈਐ॥
ਉਸਤਤਿ ਕਰਹਿ ਸੇਵਕ ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ
ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਕਤਹੂ ਪਾਈਐ॥
ਸੁਖ ਦਾਤੇ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਸੁਆਮੀ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ॥
ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਅੰਦਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
ਮਾਈ ਗੁਰ ਚਰਨੀ ਚਿਤੁ ਲਾਈਐ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਕਮਲੁ ਪਰਗਾਸੇ
ਸਦਾ ਸਦਾ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ॥ ਰਹਾਉ॥
ਹੇ ਮਾਂ! ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਚਿਤ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਜੋਤਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਉਹ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਜਦ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਿਰਦਾ ਰੂਪੀ ਕੰਵਲ ਫੁੱਲ ਖਿਤ ਉਠਦਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਤੇ, ਹੇ ਮਾਂ! ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ, ਅਤੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ, ਅੰਤਰਿ ਏਕੋ ਬਾਹਰਿ ਏਕੋ

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਸਮਾਈਐ॥
ਘਟਿ ਅਵ ਘਟਿ ਰਵਿਆ ਸਭ ਠਾਈ
ਹਰਿ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਦਿਖਾਈਐ॥
ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਭਾਵ ਇਸ ਸਾਰੇ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਸੰਸਾਰ ‘ਚ ਜੋ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਭ ਵਿਚ ਭੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਭੀ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੇ ਮਾਂ! ਹਰ ਇਕ ਸਰੀਰ ‘ਚ ਅਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਵੱਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਗਤ ਉਹਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਉਸਤਤਿ ਕਰਹਿ ਸੇਵਕ ਮੁਨਿ ਕੇਤੇ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਕਤਹੂ ਪਾਈਐ॥
ਸੁਖ ਦਾਤੇ ਦੁਖ ਭੰਜਨ ਸੁਆਮੀ
ਜਨ ਨਾਨਕ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ॥
ਹੇ ਮੇਰੇ ਸੋਹਣੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ! ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਹੀ ਤੇਰੇ ਸੇਵਕ ਜਨ ਭੀ ਤੇਰੀ ਉਸਤਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਭੀ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਹੇ ਮੇਰੇ ਸੁਖਦਾਤੇ! ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ, ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ ਜੀਉ, ਇਹ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਭੀ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

—ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

‘ਬਾਂਦਰਾਂ ਹੱਥ ਬੰਦੂਕਾਂ’ ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲੱਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ’ਤੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਸਟੇਜ ’ਤੇ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬੀ ਬਰਾਤੀਆਂ ਨੱਚਦਿਆਂ-ਨੱਚਦਿਆਂ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕਰਕੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਪੀਆਂ ਸੀ ਕਿ ‘ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਆ ਕਲਾਕਾਰ ਵਾਲ-ਵਾਲ ਬਚਿਆ’ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤਾਂ ਹੋਈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਗੀਤ ਦੇ ਫਿਲਮਾਂਕਣ ਵਿਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੋਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਵਾਕਾ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ। ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ’ਚ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਸ ਦੇ ਵਾਈ-ਤਿੰਨ ਮਿੰਟ ਦੇ ਗਾਣੇ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਰ ਫਾਇਰਿੰਗ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਗਾਣਾ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦੂਕਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਗੈਰਤ ਦੇ ਪੁੰਜ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਖ਼ੁਦ ਵੱਲ ਗੋਲੀ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਲਾਕਾਰ ਘਬਰਾ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਕਲਾਕਾਰ ਗਾਣਿਆਂ ਜ਼ਰੀਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਿਆਇਆਂ ਨੂੰ ਡੱਬ ’ਚ ਰਿਵਾਲਵਰ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਜੀਹਨੂੰ ਮਰਜ਼ੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਬਿਪਤਾ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ‘ਜੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਓਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਗਾਉਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ... ਏਦਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦੈ।’

ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕ ਵਜੋਂ ਬਣੀ ਹੋਈ ਏ, ਉਹਦੇ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗਾਣੇ ਹਿੱਟ ਵੀ ਹੋਏ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ’ਤੇ ਗਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਭੂਸਰੀ ਮੁੰਡੀਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢ ਫਾਇਰਿੰਗ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ ਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਸਾਹ ਸੁੱਕਣ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਖਦੈ, ‘ਮੈਂ ਅਸਲ ’ਚ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹਾਂ...ਵੀਡੀਓ ’ਚ ਚਲਾਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਰੀਸ ਨਾ ਕਰੋ...ਉਹ ਤਾਂ ਨਕਲੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ... ਏਦਾਂ ਬੰਦਾ ਮਰ ਸਕਦੈ...ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚੋ...ਬਚੋ।’

ਹੈ ਨਾ ਕਮਾਲ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਗਾਇਕ ਗੀਤਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਡੱਬ ’ਚ ਰਿਵਾਲਵਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜੀਹਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਰਾਇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਬੀ ਫਾਇਰ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੈਂਟ ਗਿੱਲੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਠੀ ਮੱਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਖੁਦ ਏਨੀ ਛੇਤੀ ਕਿਉਂ

ਘਬਰਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ? ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣਦੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿਵਾਲਵਰਾਂ, ਰਫ਼ਲਾਂ, ਗੰਡਾਸਿਆਂ ਤੇ ਕਿਰਚਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ’ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਸੋਟੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ।

ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਅਫ਼ਸੋਸ ਰਹਿੰਦੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗਾਣਿਆਂ ’ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿੰਤੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ’ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਗਾ ਕੀ ਰਹੇ ਨੇ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਚਾਰ ਅਜਿਹੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ’ਚੋਂ ਦੋ ਅਸਲੋਂ ਨਵਿਆਂ ਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੋ ਅਜਿਹਿਆਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਗਾਇਕੀ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਅਕਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਗੁਨਾਹ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਬੋਲੀ ਰਿਆਤ ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਟੀ.ਵੀ. ‘ਤੇ ਸਲਮਾਨ ਖ਼ਾਨ ਵਾਂਗ ਸਰਟ ਉਤਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਅੱਜ ਲਾਲ ਐ, ਜੇ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਬੁੰਦਾ ਮਾਰਨੈ ਤਾਂ ਦੱਸ ਨੀ।’ ਉਹਦਾ ਗਾਣਾ ਸੁਣਿਆਂ ਇੰਜ ਜਾਪਦੈ ਜਿਵੇਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ 302 ਧਾਰਾ ਦਾ ਕੋਈ

ਡਰ ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਇਹ ਵੀ ਭਾਸਦੈ ਕਿ ਕੁੜੀ ਉਹਨੂੰ ਜਿਹੜਾ-ਜਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਗੱਡੀ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਖੇਗੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਲਕ ਝਪਕਦਿਆਂ ਧਰਮਰਾਜ ਕੋਲ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਫੇਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਇੰਜ ਜਾਪਦੈ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਕਲਾਕਾਰ ਵਿਚ ‘ਮੱਕੜਾਂ’ ਦੀ ਰੂਹ ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਹਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਲੰਘੇ ਜਦੋਂ ਆਦਮਪੁਰ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਸਰਬਜੀਤ ਮੱਕੜ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਪ੍ਰਿੰਸ ਮੱਕੜ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਅਕਲੋਂ ਹੋਲੇ, ਪਰ ਜੇਬੋਂ ਭਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਗੱਲ ’ਤੇ ਗੁਰਕੀਰਤ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੇ ਬੋਲੀ ਰਿਆਤ ‘ਬੰਦਾ-ਬੰਦਾ ਮਾਰਨ’ ਵਾਲੇ ਗਾਣੇ ਨੂੰ ਟੀ.ਵੀ. ‘ਤੇ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਮੱਕੜਾਂ’ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰਾਂ ਵੱਲ ਝਾਤ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਉਸ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਦੀ ਕਿ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਟੱਬਰ ਉਜਾੜਨ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਟਿੱਕੇ ਲਵਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਸੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦੈ।

ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਦੋ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਐ। ਉਹਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨੀ ‘ਚੰਗੀ’ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਏ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ’ਚ ਮਿਸਾਲ ਏ। ਉਹ ਗਵੱਈਆ ਘੱਟ ਤੇ ਗੋਲਫ਼ ਖਿਡਾਰੀ ਟਾਈਗਰ ਵੁੱਡਜ਼ ਦਾ ਚੇਲਾ ਵੱਧ ਜਾਪਦੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੁੱਡਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੌਰਾਨ ਬੰਬੇਰੀਆਂ ਨਾਲ ਚੱਕਰ ਚਲਾਏ ਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤੇ ਨੇ। ਹੈਰੀ ਨਾਂ ਦੇ ਉਸ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਗਾਇਐ,

ਜਿੰਨੀਆਂ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਫਸਾਓ ਕੁੜੀਆਂ, ਪਰ ਕਦੇ ਦਿਲ ’ਤੇ ਨਾ ਲਾਓ ਕੁੜੀਆਂ। ਡੋਟ ’ਤੇ ਲਿਜਾਓ, ਬੱਟ ਵੰਨ ਬਾਏ ਵੰਨ, ਫਨ ਕਰੋ ਫਨ, ਯਾਰੋ ਫਨ ਕਰੋ ਫਨ।

‘ਫਨ ਕਰੋ ਫਨ’ ਲਿਖਣ ਤੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਭੋਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ’ਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦੈ। ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗੀਤ ਤੁਹਾਡੇ ਟੱਬਰ

*ਫੋਨ: 91-98141-78883

ਸੁਣਨਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਜਾਓਗੇ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਸੋਚਦੇ ਹੋਣਗੇ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਜਾਈਏ ‘ਸਾਡੀਆਂ’ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤੇ ਉਹ ਕਿਤੇ ਜਾਣ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਅਗਲਾ ਗਾਣਾ ਓਸ ਭੱਦਰ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਐ, ਜੀਹਦੀ ਅਕਲ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਘੱਟ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਮਜੀਤ ਪੁਰੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਦੋਗਾਣਿਆਂ ਜ਼ਰੀਏ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਤਰਕੀਬਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਦੋਗਾਣਿਆਂ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਚੁੱਕਾ ਤਾਂ ਜਤਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਵਰਗੇ ਤੋਂ ਉਜੱਡਪੁਣੇ ਵਾਲੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਗੀਤ ਗੁਆ ਰਿਹਾ। ਇਕੱਲੇ ਪੁਰੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਪਿਸਤੌਲ ਦੀ ਨੋਕ ’ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਵਾਉਂਦਾ, ਸਗੋਂ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਮੁਰਖਤਾ ’ਚ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੈ। ਪੁਰੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘ਜਿਹੜੀ ਕੁੜੀ ਕੋਲ ਨੈਟ ਐ, ਸਮਝੋ ਉਹ ਕੁੜੀ ਸੈਟ ਐ।’ ਏਸ ਗੀਤ ਦੀ ‘ਫੇਸਬੁੱਕ’ ਉੱਤੇ ਏਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਲੋਚਨਾ ਹੋਈ ਕਿ ਗਾਉਣ ਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਡਰ ਗਏ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਗੈਰਤ ਜਾਗੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪੀ-ਪੀ ਨਿੰਦਿਆ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੁਰੀ ਦਾ ਬਿਆਨ ਛਪਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮਾਰਕੀਟ ’ਚੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕੈਸਿਟਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮਾਰਕੀਟ ’ਚੋਂ ਕੈਸਿਟ ਦੀ ਹੋਰ ਮੰਗ ਆਵੇਗੀ ਤਾਂ ਏਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਹਨੇ ਏਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲਿਆ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਜਿੱਤ ਗਏ’ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ‘ਹੋਰ ਕੈਸਿਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ’ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਹੀ ਬੇਵਕੂਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚੋਂ ‘ਰਪੀਟ’ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਵੀਂ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਬੱਚੀਆਂ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਲਿਖਣ ਤੇ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਕੁੜੀ ਨੈਟ ਵਰਤਦੀ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸ਼ੱਕੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਲੋੜ ਹੈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਛਤਰੇਲੇ ਫੇਰਨ ਦੀ।

ਚੌਥਾ ਗਾਣਾ ਹੈ ਹੀ ਓਸ ਗਵੱਈਏ ਦਾ, ਜੀਹਨੇ ਆਪਣੇ ਗਾਇਕੀ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਅਕਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਾਉਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਹਨੇ ਅਜਿਹਾ ਗੀਤ ਨਹੀਂ ਗਾਇਆ, ਜੀਹਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਿਕਲਦਾ ਹੋਵੇ। ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਗੀਤ ਹੈ, ‘ਸਾਡਾ ਖਾਂਦਾ ਘੋੜਾ’ ਤੇ ਇਸ ਗੀਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉਜੱਡਪੁਣੇ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹਨਤਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨੇ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਗੀਤ ਦਾ ਕੋਈ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਤੇ ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਉਹ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਕਰਦੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੰਦਾ ਵੀ ਸਮਝ ਜਾਂਦੈ ਕਿ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਖ ਕੀ ਰਿਹੈ?

ਬੇਹੁਦਾ ਗਾਇਕੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਚੱਲ ਰਿਹੈ ਤੇ ਬੇਗੈਰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਸਭ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ‘ਫੇਸਬੁੱਕ’ ਉੱਤੇ ਸੈਂ-ਪੰਜਾਹ ਬੰਦੇ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪਰ ਮਾੜੀ ਗਾਇਕੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੜਕਾਂ ’ਤੇ ਉਤਰਨਾ ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੁਤਲੇ ਵੀ ਫੂਕਦੇ ਨੇ, ‘ਮੁਰਦਾਬਾਦ’ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਗੂੰਜਦੇ ਨੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚਲੀ ਸੁੱਚਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਤੇ ਮਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਘਤੀਸ਼ਣ ਵਾਲੀ ਲਹਿਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਫਨ-ਸਨ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੈਟ ਵਰਤਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਬੰਦਾ ਵੱਢਣ-ਟੁੱਕਣ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਖੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਐ।

ਚੱਲਦੇ-ਚੱਲਦੇ

‘ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਿਸ’ ਕਿਤਾਬ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ‘ਮਾਈ ਐਫ਼.ਐਮ’ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ’ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਹੁਤੇ ਮੰਦਤੇ ਹਾਲ ਪੰਜ ਗਵੱਈਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

‘ਕੇ. ਐਲ. ਸਹਿਗਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਾਲ’ ’ਚ ਖੂਬ ਰੌਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਮਰ ਦੇ ਇਸ ਪੜਾਅ ’ਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਟੇਜ ’ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਕਰਕੇ ਪੰਜੇ ‘ਬਾਪੂ’ ਫੁੱਲੇ ਨਾ ਸਮਾਏ। ਮਾਈਕ ਤੋਂ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਰੋ ਪਏ... ‘ਬਿੱਲੇ ਖਾ ਲੈ ਨਾਸ਼ਪਾਤੀਆਂ’ ਵਾਲੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਤਾਂ ਏਨੇ ਭਾਵੁਕ ਹੋਏ ਕਿ ਮਾਹੌਲ ਗਮਗੀਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸਭ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਵਕਤ ਦੇ ਬਦਲੇ ਮਿਜਾਜ਼ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਪੱਟ ਸੁੱਟਿਆ। ਹੁਣ ਨਾ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਦਰ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਇਕਵੰਜਾ ਸੌ ਛਤਾਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਕੰਨ ’ਚ ਕਿਹਾ, ‘ਪੁੱਤ ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਏਨੇ ਪੈਸੇ ’ਕੱਠੇ ਦੇਖੇ ਨੇ...’ ਇਹ ਸੁਣ ਮੇਰੀਆਂ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਨਮ ਹੋ

ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲ, ਲੱਖੀ ਵਣਜਾਰਾ, ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਅਤੇ ਲੇਖਕ

ਗਈਆਂ।

ਉਸ ਦਿਨ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲ ਦੀ ਤੁੰਬੀ ਨੇ ਖੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਤੇ ਲੱਖੀ ਵਣਜਾਰਾ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣਾ ਵੇਲਾ ਚੇਤੇ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਉਹ ਫ਼ਨਕਾਰ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ’ਚ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ’ਚ ਤੇ

ਕਦੇ ਕਿਸੇ ’ਚ ਮਿਲ ਪੈਂਦੇ ਸਨ ਪਰ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ’ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੱਬੀ ਮੇਲੇ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ, ਲੱਖੀ ਵਣਜਾਰਾ ਤੇ ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲ ਤੁੰਬੀਆਂ ਵਜਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਭੋਲਾ ਨਾਥ ਹੋ ਰਹੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਤੱਕਦੇ ਰਹੇ।

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਤੰਦ

ਆਖ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਜੀਵਿਆ ਜਾਵੇ, ਕੀ ਲੈਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਝੰਜਟ ਤੋਂ? ਉਸ ਵਕਤ ਅਸੀਂ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਣ ਦਾ ਢੋਂਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਹਰ ਸਾਬਤ-ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਇਕੱਲੇ ਅੰਦਰ ਵੜ-ਵੜ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ’ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਖੀਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਜੀਆਂ ਨਾਲ

ਬਣਦਾ ਹੈ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੋੜ ਹਨ। ਫਿਰ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸਮਾਜ ਤੋਂ, ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਕੱਲਾ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਹਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ-ਸਬੂਤ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ ਨਿਭਾਉਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਰ ਸੁੱਖ ਮਿਲੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿਚ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਤਵਾਜ਼ਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖੇਗਾ।

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਾਂਝ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ। ਬਾਹਰੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖੂਨ ਨਾਲ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਜੋੜ

ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਡੋਰ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ-ਤੋੜਦੇ, ਪਲ ਭਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਣਦੇ, ਗਮਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦੇ, ਕਦੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਕਦੀ ਰੁਸਵਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੱਕ ਜਮਾਉਂਦੇ, ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ, ਹੁੱਸਦੇ-ਮੰਨਦੇ, ਲੜਦੇ-ਝਗੜਦੇ, ਪਿਆਰ ਜਤਾਉਂਦੇ, ਨਫ਼ਰਤ ਦਿਖਾਉਂਦੇ, ਇਜ਼ਤਾਂ ਪਾਲਦੇ, ਮਰ ਮਿਟਦੇ ਤੇ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ, ਕਦੇ ਵੀ ਚੈਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਸੌਂਦੇ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਾਵਾਪਣ ਹੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਹੈ, ਡੋਰ ਹੈ; ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੱਸਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ, ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਾਂਝ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ’ਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰਿਸ਼ਤੇ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਜਨਮ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਜਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰੋਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਬੇਗਰਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਰੂਹ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਸੰਭਾਲਣ ’ਚ ਵੀ

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੂਨ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ; ਕੁਝ ਐਸਾ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਖੂਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਆਪਸੀ ਸਾਂਝ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਭਾਅ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਤੇ ਉਹ ਹੈ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਤਵਾਜ਼ਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕੁਝ ਜਜ਼ਬਾਤੀ, ਕੁਝ ਇਖ਼ਲਾਕੀ ਤੇ ਬੇਗਰਜ਼ ਸਾਂਝ। ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਓਟ ਬੜੀ ਨਾਜ਼ੁਕ ਅਤੇ ਬਰੀਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਕਿਸੇ ਅਤਿ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ।

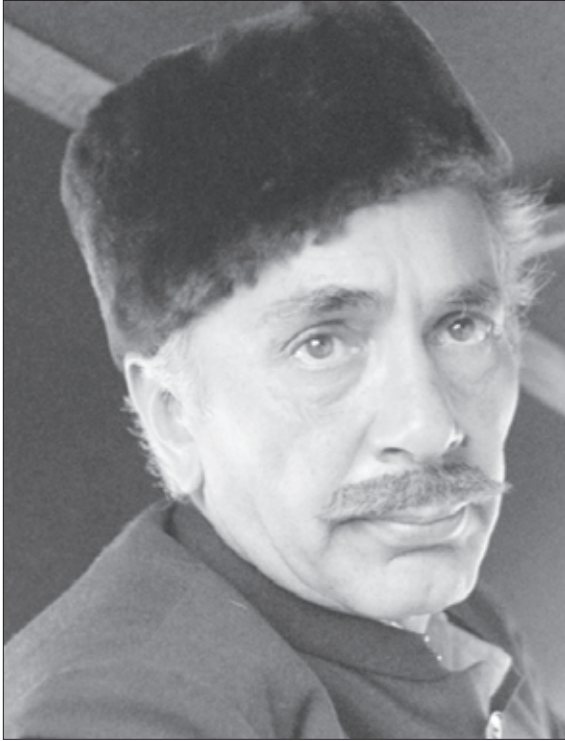
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਾਨਣ ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਤਕਲੀਫ਼ਾਂ ’ਚੋਂ ਬਲੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਵਾਂਗ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲ ਕੇ ਜੋ ਦਿਲ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਅਤੇ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਿੱਗਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਕੁਤਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖੁਦ ਤਾਂ ਖਿੰਡਦੇ ਹੀ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਨੂੰ ਵੀ ਟੁਕੜਿਆਂ ’ਚ ਵੰਡਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਟੁੱਟ-ਭੱਜ ਦਾ ਦੁੱਖ ਬੜਾ ਅਕਹਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਦਿਲ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿਚ ਉਤਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੰਝੂ ਬਣ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਬਣਾਈ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਭਾਵੁਕ, ਨਿਮਰ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਂਝ ਬੜੀ ਵਡਮੁੱਲੀ ਅਤੇ ਅਮਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਛਿਣ ਭਰ ਦੀ ਨਫ਼ਰਤ/ਈਰਖਾ ਦਮ ਤੋੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਅੱਕ-ਬੱਕ ਕੇ ਅਸੀਂ

ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ

ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ 1913 ਵਿਚ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਖੱਤਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਭੀਸ਼ਮ ਸਾਹਨੀ ਵੀ ਚੰਗਾ ਲੇਖਕ ਸੀ। ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੇ ਕੋਲ ਸਵਾਅ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਲਮ੍ਹੇ ਬੀਤੇ। ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੇ 1930 'ਚ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਿਕੇਤਨ 'ਚ ਬਤੌਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਧਿਆਪਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਲੜਕੇ ਪ੍ਰੀਕਸ਼ਤ ਸਾਹਨੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। 1936 'ਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਬਿਤਾਉਣ ਮਗਰੋਂ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਲੰਦਨ ਤੋਂ ਅਨਾਊਂਸਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ 1946 ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਆ ਕੇ 'ਇਨਸਾਫ਼' ਫ਼ਿਲਮ ਨਾਲ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਤੇ 'ਧਰਤੀ ਕੇ ਲਾਲ' ਫ਼ਿਲਮ ਨਾਨ ਚਮਕਿਆ ਪਰ 1953 'ਚ ਬਿਮਲ ਰਾਏ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਦੋ ਬੀਘਾ ਜ਼ਮੀਨ' ਨੇ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਫ਼ਿਲਮ 'ਕਾਬਲੀਵਾਲਾ' ਉਸ ਦੀ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਹਿੱਟ ਫ਼ਿਲਮ ਸੀ। ਉਸ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਹਿੱਟ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਵੈਜੰਤੀਮਾਲਾ, ਨੂਤਨ, ਨਰਗਿਸ ਉਸ ਨਾਲ ਕਿਰਦਾਰ ਕਰਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਫ਼ਿਲਮ 'ਸੀਮਾ' (1955), 'ਭਾਬੀ ਕੀ ਚੂੜੀਆਂ' (1955), 'ਕਨਪੁਤਲੀ' (1957), 'ਲਜਵੰਤੀ' (1958), 'ਘਰ ਸੰਸਾਰ' (1958) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ 'ਚ ਨਾਇਕ ਵਜੋਂ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਫ਼ਿਲਮ 'ਗਰਮ ਹਵਾ' 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਆਪਣੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭ ਸੰਸਾਰ' ਤੇ 'ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ' ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ। ਬਲਰਾਜ

ਸਾਹਨੀ ਐਕਟਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੇਖਕ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 'ਮੇਰਾ ਰੂਸੀ ਸਫਰਨਾਮਾ', 'ਤੇ 'ਮੇਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫਰਨਾਮਾ' ਲਿਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ 1951 'ਚ ਫ਼ਿਲਮ 'ਬਾਜ਼ੀ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੀ। ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਦੇਵ ਅਨੰਦ ਸੀ ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਗੁਰੂ ਦੱਤ। ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ 'ਪਦਮਸ਼੍ਰੀ' ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ 'ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾ ਕੇਂਦਰ ਬੰਬਈ' ਦਾ ਫਾਊਂਡਰ ਵੀ ਸੀ। ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਮਯੰਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਸ਼ਬਨਮ ਦੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ ਤੇ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਸਮੇਂ ਦਾ ਖਿਸਕਦਾ ਹੋਇਆ ਪੱਲੂ ਉਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਿੱਕ ਦੁਖ ਵਿਚ ਸੁਲਘਦੀ ਰਹਿੰਦੀ।

1973 ਦੀ ਇਕ ਬੇਹੱਦ ਉਦਾਸ ਸ਼ਾਮ ਸੀ। ਖਾਮੋਸ਼ ਜਿਹੀ ਵਗਦੀ ਰਾਵੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਮੁੜ ਉਸ ਦੇ ਨਸੀਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਨਿਕਲਿਆ। ਸੂਰਜ ਢਲਦੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਲਾਲੀ ਬਖੇਰ ਕੇ ਦੂਰ ਸਮੁੰਦਰ 'ਚ ਲਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਸੇਕ

ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਇਆ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਡੁੱਬ ਰਹੇ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਗਹਿਰਾ ਹੋਕਾ ਲਿਆ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸੇਕ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਲਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਦੁੱਖ ਦੀ ਖਬਰ ਸੀ ਕਿ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਫ਼ਾਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ।

ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਧਨੀ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ

ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਸਟਾਰਰ 'ਗਜਨੀ' 'ਚ ਅਸਿਨ ਨੇ ਕਮਾਲ ਦਾ ਅਸਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇਖਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਉਹ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਸਿਖਰ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਮੁਕਾਮ ਬਣਾ ਲਵੇਗੀ ਪਰ ਅੱਜ ਅਸਿਨ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਲਈ ਮੁਹਤਾਜ ਹੈ। ਅਸਿਨ ਵਾਂਗ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕਿਸਮਤ ਵਾਲੀ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬ੍ਰੇਕ ਮਿਲੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਦਬੰਗ' 2010 ਦੀ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਫ਼ਿਲਮ ਸਿੱਧ ਹੋਈ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਕੋਲ 'ਦਬੰਗ' ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਆਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕਾਫੀ ਨਰਵਸ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ੰਕਾ ਸੀ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਇਸ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਨਿਭਾਅ ਸਕੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਜੋ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਉਹ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪਸੰਦ ਆ ਗਈ। 'ਦਬੰਗ' ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਲਈ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੱਟ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅਚਾਨਕ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਕਾਫੀ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਕੋਲ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਛੋਟੇ ਬਜਟ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ

ਛੋਟੇ ਤੇ ਮੱਧ ਦਰਜੇ ਵਾਲੇ ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਕਮਾਲ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ 16 ਤੋਂ 40 ਕਰੋੜ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਮਿਆਰ ਦੀ ਵੀ ਹੈ।

ਕਿਰਨ ਰਾਓ ਦੀ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਜਟ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ 'ਧੋਬੀ ਘਾਟ' ਨੇ 16 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਜਦਕਿ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਕਾਮੇਡੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਤਨੂ ਵੈਡਜ਼ ਮਨੂ' ਨੇ 16 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੇ 40 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ ਦੀ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਫ਼ਿਲਮ 'ਨੋ ਵਨ ਕਿਲਡ ਜੈਸਿਕ' ਨੇ ਖਿਤਕੀ 'ਤੇ 28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਜਦਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ 9 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਵੀ ਛੋਟੇ ਤੇ ਮੱਧ ਦਰਜੇ ਦੇ ਬਜਟ ਵਾਲੀਆਂ 'ਉਡਾਨ' ਤੇ 'ਪੀਪਲੀ ਲਾਈਵ' ਵਰਗੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਧੂਮ ਪਾਈ।

ਯੂ.ਟੀ.ਵੀ. ਮੋਸ਼ਨ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਦੇ ਸੀ.ਈ.ਓ. ਸਿਧਾਰਥ ਕਪੂਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਬਜਟ ਵਾਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਿਆਰ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਚਸਪ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪਰੇਸ਼ੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੁਤਫ਼ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ

ਤਨੂ ਵੈਡਜ਼ ਮਨੂ 'ਚ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰ ਨਾ ਵੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵੀ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ 'ਯਮਲਾ ਪਗਲਾ ਦੀਵਾਨਾ' ਤੇ 'ਸਾਤ ਖੂਨ ਮਾਫ਼' ਵਰਗੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਸੰਨੀ ਤੇ ਬੋਬੀ ਦਿਓਲ ਨੇ ਜਿਥੇ ਕਾਮੇਡੀ ਦਾ ਚੰਗਾ ਤੜਕਾ ਲਾਇਆ, ਉਥੇ 'ਸਾਤ ਖੂਨ ਮਾਫ਼' ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਦਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ 'ਪਟਿਆਲਾ ਹਾਊਸ' ਤੇ 'ਗੇਮ' ਵਰਗੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਲਾਭ ਨਾ ਦੇ ਸਕੀਆਂ।

ਸ੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕ ਵੱਡੇ ਬਜਟ ਦੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀਆਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਬਜਟ ਵਾਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੇਖਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਨੋ ਵਨ ਕਿਲਡ ਜੈਸਿਕ' ਵਿਚ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਤੇ ਰਾਣੀ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਾਫੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਵਿਨੋਦ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਲੜਕੇ ਮਨੂ ਸ਼ਰਮਾ ਵੱਲੋਂ 1999 ਵਿਚ ਮਾਡਲ ਜੈਸਿਕਾ ਲਾਲ ਦੇ ਕਬਿਤ ਕਤਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸੀ। ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਰਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਨਾਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਸੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਰਵਾਸ ਦੀ ਹਕੀਕਤ 'ਦੇਸੀ ਮੁੰਡੇ'

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਹੁਣ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਦੇਸੀ ਮੁੰਡੇ' ਜ਼ਰੀਏ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਤੋਂ ਭਟਕਾ ਰਹੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਝਾਤ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਜੀ. ਫਿਲਮਜ਼ (ਯੂ.ਐਸ.ਏ) ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਤੇ ਪੂਰੇਵਾਲ ਫਿਲਮਜ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਬਣ ਰਹੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਇੰਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੂਬਸੂਰਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਿਰਮਾਤਾ ਪੀ.ਐਸ. ਪੂਰੇਵਾਲ ਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਹੀਰ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਚਰਚਿਤ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਮਨਦੀਪ ਬੈਨੀਪਾਲ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਜ਼ਰੀਏ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬਤੌਰ ਨਾਇਕ ਫਿਲਮੀ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਕਈ ਚਰਚਿਤ ਸਿਤਾਰੇ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾਕਾਰ ਤੇ ਮਾਡਲ ਬੰਟੀ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਗੁਰਲੀਨ ਚੋਪੜਾ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਲੀਨ ਰੰਧਾਵਾ, ਪ੍ਰਕਿਸ਼ਤ ਸਾਹਨੀ, ਰਜਾ ਮੁਰਾਦ, ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਭੋਟੂ ਸਾਹ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੁਪਨ ਸੰਧੂ, ਰਜੀਆ ਸੁਖਬੀਰ, ਰੁਪਿੰਦਰ ਰੂਪੀ, ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਿਰਮਾਤਾ ਪੀ.ਐਸ. ਪੂਰੇਵਾਲ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮਨਦੀਪ ਬੈਨੀਪਾਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ ਤੇ ਸੰਵਾਦ ਬੀ.ਬੀ. ਵਰਮਾ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਖੌਤੀ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਧੌਕੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਐਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿੱਥੇ ਖੁਦ ਮਾੜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਵੀ ਇਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦਾ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਮੇਡੀ, ਭਾਵੁਕਤਾ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਭਰਪੂਰ ਇਹ ਇਕ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਪਰਿਵਾਰਕ ਫਿਲਮ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਸਦਾਬਹਾਰਾ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਇਕ ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕੱਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦਾ ਇਛੁੱਕ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਕਿਰਦਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਵੇਗਾ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਕਲੇਜੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਆਖਰ 'ਚ ਪੁੱਤ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅੱਗੇ ਝੁਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਇਕ ਐਸੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਤੇ ਵਿਧਵਾ ਮਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਸਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਸੰਤੋਸ਼ ਕਟਾਰੀਆ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੀਤ ਨਿਰਮਲ ਪੂਰੇਵਾਲ ਤੇ ਰਾਜ ਕਾਕੜਾ ਨੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ

2341 ਵੈਸਟ ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ 60659, ਫੋਨ: 773-274-6969

ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

28 ਮਈ 2011 (ਸਨਿਚਰਵਾਰ)

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਮਿਲਵਾਕੀ, ਡਿਟਰਾਇਟ, ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਸਕੀਗਨ, ਜੈਕਸਨ, ਫਲਿੰਟ, ਸਾਗੀਨਾਅ, ਕੈਲਮਜੂ, ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਬੈਂਟਨ ਹਾਰਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵਿਸਾਖੀ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ (ਸਿੱਖ ਪਰੇਡ) ਆਉਂਦੀ 28 ਮਈ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ ਉਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਅਰੰਭ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਤੋਂ 1:00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਰਿਜ/ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਵੈਸਟਰਨ ਐਵਨਿਊ ਉਤੇ ਵੈਰਨ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ 1:30 ਵਜੇ ਤੋਂ 4 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਥ ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਏਵਨ ਕਾਰਪੈਟਸ
ਫੋਨ 773-988-6181

ਹੈਪੀ ਸਿੰਘ ਹੀਰ
ਫੋਨ 630-205-6575

ਲਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੋਮਲ
ਫੋਨ 847-674-9074

ਨਿੱਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਫੋਨ 630-688-3570

ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਫੋਨ 847-226-2515

e-mail: chicagosikhprade@yahoo.com

ਸਹਿਯੋਗੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ: ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ), ਇਲੀਨਾਏ ਸਿੱਖ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ, ਵ੍ਹੀਟਨ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਆਈਲੈਂਡ ਲੇਕ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ), ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਓਕ ਕਰੀਕ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ), ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ (ਬਰੁੱਕ ਫੀਲਡ), ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ (ਮਿਡਲਟਨ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਰਬਾਰ (ਮਿਸ਼ਵਾਕਾ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ, ਕੈਂਟਨ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗਰੀਨਵੁਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਪੋਰਟਏਜ਼), ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਵੈਸਟ ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼), ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ), ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਮਸਕੀਗਨ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਮਿਡਵੈਸਟ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਿੰਘ ਸਭਾ (ਸਾਗੀਨਾਅ), ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਸ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ-ਫਲਿੰਟ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ), ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕੈਲਮਜੂ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ), ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਓਹਾਇਓ), ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਓਹਾਇਓ), ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਰੋਚੈਸਟਰ ਹਿੱਲਜ਼ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ), ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਆਫ ਮੈਡੀਸਨ ਹਾਈਟਸ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

ਸਲਾਮ! ਸਲਾਮ!! ਸਲਾਮ!!!

ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਭਰੀ ਸਲਾਮ!!!

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਲਾ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭੁਖਮਰੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਉਦਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਮੁਫਾਦ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਲੁੱਟ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਣਥਕ ਵਰਕਰ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ 14 ਮਈ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪਹੁੰਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਓ, ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਈਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਂ।

ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਦਿਨ
14 ਮਈ 2011
ਸਮਾਂ: ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ
ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ

ਹੱਕ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿਓ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗੀ

PEOPLE'S PARTY OF PUNJAB

ਪੰਜਾਬ

ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ

ਜਾਗੋ ਪੰਜਾਬ
ਜੀਵੇ ਪੰਜਾਬ

ਸ: ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ

ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਗਰੀਬੀ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋਈਏ
 ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ, ਨਵਾਂ ਇਨਕਲਾਬ-ਆਓ ਸਿਰਜੀਏ ਨਵਾਂ ਪੰਜਾਬ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ 219-670-4579
 ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ 708-833-2231
 ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਰਾਏ 414-282-2363
 ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਿੱਕਾ 317-557-4278
 ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 317-250-3545
 ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ 269-615-0216

ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ 269-420-8135
 ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ 269-267-9621
 ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ 815-557-4991
 ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ 317-590-7448
 ਹੈਪੀ ਹੀਰ 630-205-6575
 ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ 219-775-5903

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ 414-737-0137
 ਸਨੀ ਕੁਲਾਰ 312-224-4425
 ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ 630-862-0941
 ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ 847-833-5340
 ਸਮਰਥਕ: ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜੈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋ,
 ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਰੋਤਾ